

Rainis Panevēžā 1897. gadā, ap jūnija vidu

Mana mīlā zeltulīt!

Es Tevi ar to gribēju stiprināt, ka pats izrādījos stiprs un strādāju. Arī tagad to tā turpināšu. Jeb vai Tu man ieteiksi kādu citu līdzeklī, kas varētu man palīdzēt?

Mīlulīt, prokurors man apsolīja grāmatas, ko Tu man atsūtīji, drīz izlasīt. Viņam esot daudz darba, un neprotot vāciski. Viņš ir tāds kautrīgs puisītis, labsirdīgs. Bet ko lai viņš dara, ja nevar izlasīt grāmatas, ko nemaz nesaprot, un bez tam arī dienests to nav priekšā rakstījis.

Nu es gribu beigt, mans mīlais, mīlais putniņ. Es gribētu teikt – saules putniņ! Topi atkal jautra. Esi stipra. Es gribēju priekš Tevis visu darīt, bet saki – kā? Es Tevi neizsakāmi mīlu. Esi man laba.

P. S. Mans zaļzeltainais mīlputniņ, mans mūžīgais, dvēselīgais mīlulīt, es nemaz nevaru sagaidīt, līdz Tu nāc ar pusdienu. Es tik briesmīgi bīstos, kaut tik Tu nesaslimtu un varētu pie manis nākt. Man ir pavisam drausmīgi un fantāzija slimīgi darbojas. Mīlulīt, esi vesela. Tu man esi vajadzīga. Es bez Tevis nobeidzos!!! Mīlulīt, mīlulīt, mīlulīt, esi stipra un vesela, mans bezgalīgais mīļumiņ.

Mans spēks, mans labais gars. Tu tā esi. Tu esi visa mana cerība. Turi sevi un mani.

Vēstule. Oriģināls nav atrasts. Pirmpublicējums D, 1931, 1. nr., 77.-78.lpp. (bez datējuma). Publicēta arī RuA, 149.-150.lpp. (bez datējuma); RR, 17, 160.-161.lpp. (bez datējuma); RGGr, 1980, 107.-108.lpp. (ar datējumu „[1897. gada] jūnija sākumā”); RKR, 19, 230.lpp. (ar datējumu „1897. gada jūnija sākumā”).

Rainis Panevėžā 1897. gadā, ap 5. (17.) jūnijū

Ich bin nun wieder allein, Lieblingsvogchen, aber es ist ein so gutes, ruhiges Alleinsein, ich bin so heiter, und es fehlt mir nichts, mein goldnes liebes Käfchen ist ja immer bei mir; ich fühle es ja, es fängt d. Glaube an seinen Einzug zu halten. Du mein Lieb, mein Lieb, wie bist Du gut. Nun mag es auch nocht hundert mal so schlimm kommen, mein Lieb ist da und hält mich. Ich werde nicht mehr fallen. Ich will nicht verzweifeln, Du kennst meine Zähigkeit, ich kann viel aushalten ohne mit den Augen zu zwinkern. Sie sollen mich nicht zucken sehen, ich überwinde das. Heute Morgen setze ich fort. Gestern habe ich nur wenig gearbeitet, vom Faust 20 Verse. Heute will es auch nicht so recht gehen, bin auch gestört worden.

Ich will heute meistens am Faust arbeiten, es sind noch fast 7 Seiten und blos 5 Tage, denn man müßte wol am 10. schon ausschicken, wenigstens 11 früh. Und es ist nicht so viel auszubessern. Wie machen wir es damit mein liebes Goldlieblingsvogchen. Ich habe die schon guten Morgen gewünscht, u. am Abend verabschiede ich mich auch immer von meinem Amkäfchen. Versuche Du überall d. Verbesserungen auszuschreiben u. dann schicke das mir her; ich werde dann mein Glück versuchen. Vielleicht bringst Du am Sonntag d. Projekte mit u. Montag bekommst Du sie von mir zurück. Ich werde versuchen d. Erklärungen ohne den lett. Text zu machen, denn beständig zum Prokuror laufen, ist auch nicht grade angenehm.

Ich sehe grade Lieblingchens Uebersetzung durch mein kleines Grüngoldkäfchen.

Die Stenographie, Liebling, schicke auch her, wenn ich sie lerne, so nur hier. Ich habe den Peer Gynt auch halb durchgelesen, aber ich verstehe fast gar nichts. Die Erklärung, daß alles nur d. norwegische Volk bedeuten soll u. nicht ein Individuum, ist wol ziemlich abgeschmackt, soll aber von Ibsen kommen u. ist noch eben meisten zu vereinigen mit all d. Wunderlichkeiten. Am wenigsten verstehe ich, was für einen Zusammenhang d. Egoismus mit der überschnappenden Phantasie haben soll. In der Ausführung treten beide Züge unverbunden neben einander. Manche einzelne Stellen d. Ausführung sind schön, oft aber stößt sie ab. Du hast es doch gelesen?

Schreibe mir, was Du über all das denkst. Ich verstehe es noch nicht.

Aber immer weniger gefällt mir diese Manier absichtlich die Ideen zu verbergen, in d. Ausführung allerlei Krims-Krams hineinzubringen, wenn etwas Geheimnißvolles sein soll, wenn man ein Werk nicht gleich verstehen kann, so soll d. Idee so groß sein, so neu, daß man nicht gleich ihre Weite umfaßt, aber d. Ausführung muß klar sein, sie soll nicht verhüllen um d. billigen Effektes willen, sondern sie soll d. Idee erklären, ihr d. besten verständlichsten Ausdruck geben, sie soll d. neue Idee populär, faßlich machen, ins Leben einführen helfen.

Aber da sind diese Leute, die ihre alten, kleinen, leicht umfaßbaren u. errathbaren Ideen so tief unter allem möglichen Schnack verhüllen ja unter Allegorien u. Gespenstern, Trolle u. Rattenmamseln bis das ganze Werk glücklich etwas Geheimnißvolles, tiefes, schwer zu Studierendes gewonnen hat u. dann wollen sie wol gar Philosophen heißen. Es sollte wol nur ein Käfchenbriefchen werden, aber nun ist eine Anmerkung zur Kritik auch drin. Wenn du mir wenigstens das angestrichene Stückchen zuschicken könntest, übrigens ich schreibe es selbst ab, aber du kannst mir darüber deine Anmerkungen schicken, Lieblingsamchen. Ich habe noch manches, nicht viel von Anmerkungen, aber d. schicke ich später, wenn d. Weg sicher sein

wird. Wer durchsucht eigentlich den von dir gebrachten Korb? d. Schließer? dem hast du doch Trinkgeld gegeben. Am Ende wird alles im Comptoir untersucht, dann muß man vorsichtig sein. Lieblingenkäfchen, mein goldenes Lieblingchen, es ist schon ½ 3 u. ich packe ein, wenn noch Zeit sein wird, schreibe ich noch zu. Leb wohl liebes, theures Rosenkäfchen, dein Liebling ist wohl u. heiter. Pflaumchens könntest du übrigens noch schicken. Die Kleider, die ich dir schicke mußt du isolieren, es sind wahrscheinlich Insekten drin. Die Wäsche, auch d. rothe Hemd, laß waschen.

Liebling, halte du dich nur wacker, wir werden es ja überstehen u. dann wird es viel heller sein zwischen uns u. um uns froh.

Dein Großlieblingenkäfchen.

Nu esmu atkal viens, mīļputniņ, bet tā man ir tāda laba, mierīga vienatne, esmu tik priecīgs, un man netrūkst nekā, mans mīļais zelta kukainītis jau vienmēr ir pie manis, es to jūtu, sāk rasties ticība viņa klātbūtnē. Tu, mana mīļā, mana mīļā, cik laba Tu esi. Lai arī nāktu simtreiz tik ļauni, mana mīļā ir te un mani tur. Es negribu vairs krist. Es negribu izsamist, Tu pazīsti manu sīkstumu, es spēju daudz izturēt, ne aci nepamirkšķinot. Viņi neredzēs mani saraujamies, es to pārvarēšu. Šorīt es turpinu. Vakar pastrādāju tikai mazliet, no „Fausta” 20 pantus. Arī šodien negrib tā īsti labi veikties, tiku arī traucēts.

Gribu šodien strādāt lielākoties pie „Fausta”, vēl ir gandrīz 7 lappuses un tikai 5 dienas, jo vajadzētu gan jau desmitos izsūtīt, vismaz vienpadsmitos no rīta. Un vēl ir tik daudz, ko uzlabot. Kā mēs ar to darīsim, manu mīļo zelta mīļputniņ? Esmu Tev novēlējis labu rītu, arī vakaros es vienmēr atvados no sava ametistkukainīša. Mēģini visur uzrakstīt labojumus un tad atsūti to man šurp, es tad izmēģināšu savu laimi. Svētdien varbūt atnes līdzīgu projektu, un pirmdien Tu tos saņemsi no manis atpakaļ. Mēģināšu rakstīt paskaidrojumu bez latviskā teksta, jo pastāvīgi skraidīt pie prokurora arī nav visai patīkami.

Patlaban skatu cauri mīļmīlulīša, zaļzeltkukainīša tulkojumu.¹

Arī stenogrāfiju, mīlulīt, atsūti šurp; ja es to iemācīšos, tad tikai šeit. Arī „Pēru Gintu” esmu pusi izlasījis, bet es nesaprotu gandrīz nekā. Paskaidrojums, ka viss nozīmējot vienīgi norvēģu tautu un nevis indivīdu, ir gan krietni nodeldēts, bet tam jānāk no Ibsena un tas vēl jāsavieno galvenokārt ar visām dīvainībām.² Vismazāk es saprotu to, kāds sakars būtu egoismam ar juceklīgu fantāziju. Iztirzājumā abas līnijas iet nesaistīti blakus viena otrai. Dažas atsevišķas vietas iztirzājumā ir skaistas, bet bieži vien tas rada pretīgumu. Tu taču esi to izlasījusi?

Atraksti man, ko Tu par visu to domā. Es to vēl nesaprotu.

Bet arvien mazāk man patīk šī maniere ar nodomu apslēpt ideju, izklāstā ieviest visādas blēņas. Ja ir kaut kas noslēpumains, ja kādu darbu nevar tūlī izprast, tad idejai jābūt tik lielai, tik jaunai, ka tūlī neaptver tās plašumu, tomēr izklāstam jābūt skaidram, lēta efekta dēļ tas nedrīkst padarīt darbu neskaidru, tam jāizskaidro ideja, jānodod vissaprotamākā izteiksme, jāpadara jaunā ideja populāra, uztverama, jāpalīdz to ieviest dzīvē.

Bet te nu ir šie ļaudis, kuri savas vecās, sīkās, viegli aptveramās un atminamās idejas apslēpj tik dziļi ar visām iespējamām blēņām, ar alegorijām un spokiem, troļļiem, žurku mamzelēm, ka viss darbs laimīgi ir ieguvis kaut ko noslēpumainu, dziļu, grūti studējamu, un tad nu viņi grib vēl saukties par filozofiem. Bija gan jāiznāk tikai kukainīšvēstulītei, bet nu tajā būs arī kritiskas

piezīmes. Ja Tu varētu man atsūtīt vismaz to pasvītoto gabaliņu, es, starp citu, pats to norakstīšu, bet Tu varētu man atsūtīt savas piezīmes par to, mīļametistiņ. Man ir vēl šis tas, nedaudz no piezīmēm, bet es to aizsūtīšu vēlāk, kad ceļš būs drošs. Vai tiešām tika pārmeklēts grozs, ko Tu atnesi? Vai cietuma uzraugs? Tam Tu taču iedevi dzeramnaudu. Beigās viss tiek pārmeklēts kantorī, tad jābūt uzmanīgiem. Mīļkukainīt, manu zelta mīļumiņ, ir jau pustrīs, un es iesaiņoju, ja vēl būs laiks, es vēl ko pierakstīšu. Dzīvo vesels, mīļo, dārgo rožkukainīt, Tavs mīlulītis ir vesels un priecīgs. Plūmītes Tu, starp citu, varētu vēl atsūtīt. Drēbes, kuras es Tev aizsūtu, vajag izolēt, iespējams, ka tajās ir insekti. Veļu, arī sarkano kreklu, liec izmazgāt.

Mīlulīt, turies tikai dūšīgi, mēs jau to izturēsīm, un tad būs daudz gaišāk starp mums un ap mums – līksmāk.

Tavs lielmīlkukainītis

Vēstule vācu valodā (16201). Tulkojuma pirmpublicējums RGGr, 1980, 108.-110.lpp. (ar datējumu „ap [1897. gada] 5. jūniju”). Publicēts arī RKR, 19, 230.-232.lpp. (ar datējumu „1897. gadā, ap 5. (17.) jūniju”).

¹ Aspazijas tulkotie „Fausta” fragmenti.

² Rainis te runā par tikko lasīto H. Ibsena lugu „Pērs Gints” un tās vērtējumu vācu literatūrzinātnieces un rakstnieces L. Andreas-Salomes grāmatā „Henrik Ibsen's Frauen-Gestalten noch seinen sechs Familien-Dramen” (Berlin, 1892); grāmata ar dzejnieka piezīmēm un pasvītrojumiem glabājas viņa personīgajā bibliotēkā; 77419. „Pēru Gintu” viņš pieminējis arī tā laika dienasgrāmatas piezīmēs (RKR, 24, 188.lpp.). Vēlāk, pēc 1905. gada, strādādams pie vēsturiskā epa materiāliem, Rainis īpaši atzīmējis H. Ibsena simbolisko tēlošanas paņēmieni „Pēra Ginta” kamolu skatā kā atbilstošu tautas drausmo ciešanu attēlojumam.

Aspazija Panevėžā 1897. gadā, drīz pēc 5. (17.) jūnija

Liebgoldiges Samenvogchen! Großkäfchen, aber jetzt bist Du ja der kleine, so klein, so klein, daß ich Dich auf mein kleinstes Fingchen nehmen und küssen und streicheln kann und ohne Ende liebhaben. Vogchen, Vogchen – – armes liebes Käfchen, kleinstes Kleinkäfchen ich werde jetzt meine Briefe in Form eines Tagebuches schreiben und mit dem Durchsuchen ist nicht so arg, ich stehe auf gutem Fuße u. der Korb, glaub ich wird direkt hinaufgebracht, an der Pforte der [sieht] nur etwas nach. Du brauchst auch nicht zuviel Sachen auf einmal zu schicken. Kannst ja in [nesalasāms teksts, locījuma vieta] oder irgendwo hineinwickeln. Wenn ich Dir d. Essen hingebracht habe, sitze ich auf d. Bänkchen und schaue nach Dir, muß aber heimkehren ohne mein Rosenkäfchen gesehen zu haben. Ich möchte Dir mal ein Sträußchen Roschens schicken, aber ich kann nicht da gehen, wo zwei Lieblinge gegangen sind.

Ich habe noch nicht bis jetzt arbeiten können. Bin so herumgegangen von einem Zimchen ins andre, etwas gelesen – Dostojevskis. Обижённые и оскорблённые mein Urteil drüber später ich weiß nicht ob Du es kennst. Den Peer Gynt habe ich nicht gelesen. Kann auch nichts sagen. Ich wollte sagen, daß ich so herum etwas hinlege und dann stundenlang suche ganz wie Mama.

II) Ach wenn ich doch essen könnte, aber ich kriege nichts herunter, ich warte bis mein Vogchen kommt und mich gesundpflegt, geschieht es aber nicht, wie so werde ich stark werden, Du wirst sehen, was für eine unheimliche Kraft ich besitze.

Im Korbchen hier schicke ich Mājas Vies [nesalasāms vārds] gestern wurden d. 2 Nummern hergeschickt, aber kein Brief, soll ich nicht schreiben u. d. Karten hinschicken? Antworte Prahl u. Gedl. und wickele d. Briefe in Wäsche ein, man sieht sehr wenig nach. Mamas Apetit ist sehr gut, sie sagt: gan gan mēs iztiksim knapāki, aber dabei will sie wieder viel zusammenkaufen u. alt werden lassen. Sie sagt, ich soll den Kläger bitten er soll Dich frei lassen. Sie färbt Wolle und denkt an Aussteuer, aber von uns wegzugehen denkt sie nicht. Was soll ich mit den Teppigen machen, soll ich zurückgeben oder nicht? Ich schrieb d. Schwester, sie soll sagen welche Sachen sie haben will. Sie fürchtet sich daß d. Schwester am Ende nicht selbst kommt u. sie mitnimmt. Der alte Jude kommt nun u. sagt, daß er als поручитель gehen will, es ist wirklich rührend. Ich bin auch jetzt gegen alles so empfindlich. Ich habe heute morgen einem Arbeiter, der bei uns d. Balkon zurechtmacht 1 Gl. Cognac u. Thee gegeben hättest Du gesehen, wie es über sein ganzes Gesicht wie Sonnenschein flog, ich habe selten ein so glückliches Gesicht gesehen und wie er mir dankte. 2 mal küßte er die Hand u. Mama auch. Es giebt auch viel Humchen. Mama kramt still den Tisch ab, um d. Mädchen nicht Essen zu geben, ich krame wieder still zurück, sieh Lieblingskleinkäfchen, es giebt auch zu lachen und welche Not haben wir, um die Farben zusammenzukriegen! Eben kam Dienas lapa mit dem Briefe Deiner Clientin, den ich hier zulege. In Dienas lapa ist nichts; ich lege alle Numchens in Mapchen zurrecht, wenn Lieblingchen wieder kommt. Ich denke in Dir, ich lebe in Dir jeder Minute, doch wenn ich Dir Mittchen bringen soll, blos schon mich vorbereite, so fängt das Herz so schnell an zu pochen, als ob alles zur Kehle steigen würde und benimmt fast den Atem. Ist es Freude? Ist es Angst? Ich frage mich immer, was bringt das heute? Lieblingchen, was ists, Du schreibst im ersten Briefchen, daß Du nur noch etwas sagen möchtest aber Dich erst überwinden mußst. Sage es mir Vogchen, quäle mich nicht, sage – ist es das, das Du mit mir sprichst oder ist nur nicht was andres,

was Schlimmes u. Du willst mir nur nicht sagen? Wie freue ich mich, ich weiß kein andres Wort daß Du jetzt arbeiten kannst, Du bist ja ein neuer Mensch geworden, wie Strom von meiner Seele ist in die Deine hinübergeflossen u. jetzt wo wir getrennt sind, fühlen wir; was wir einer dem andern gegeben, o Gott wie würde es schön werden, wenn wir wieder zusammen leben könnten, es wäre zu viel des Glückes, mein Herz ist zu schwach um daran zu glauben. Was schreibst Du, daß Du gestört wirst, was stört Dich? Ich lese nun wieder Liebvogchens Briefe und weine und küße jedes Wortchen. An dem Faust fa[n]ge ich erst heute an zu schreiben wenn ich welche Verbesschens gemacht habe, schicke ich Dir; ich glaube, wir werden schon fertig, mein Goldkäfchen ist jetzt so fleißig und alles was Du schreibst ist so rege gefühlt, diesen Eindruck habe ich besonders empfangen. Mamas Charakterbild se[t]ze ich fort. Ich schließe nun mein Goldgoldiges Kleinkäfchen und warte mit pochendem Herzen auf Dein Briefchen, ich küße Deine warmen Lippchen und sehe wie Du vor mir stehst so schön und blaß mein Blauaugchen, Samchen Lebewohl bis morgen.

Mīļzeltaino samtpuņņ! Lielkukainīt, bet tagad jau Tu esi mazais, tik mazs, tik mazs, ka varu paņemt Tevi uz sava mazākā pirkstiņa un skūpstīt un glāstīt, un bez gala mīlēt. Mazputniņ, mazputniņ – nabaga mazo kukainīt, vismazāko mazkukainīt, es tagad savas vēstules rakstīšu dienasgrāmatas formā un ar to pārmeklēšanu nav tik briesmīgi, man ir labas attiecības un domāju, ka grozu taisnā ceļā nes augšā, pie vārtiem tikai nedaudz tajā ieskatās. Tev jau arī uzreiz nav jāsūta pārāk daudz lietu vienā reizē. Tu jau vari [nesalasāms teksts, locījuma vieta] vai kaut kur ietīt. Kad esmu Tev atnesusi ēdienu, apsēžos uz soliņa un lūkojos pēc Tevis, bet man jāatgriežas mājup, savu rožkukainīti neredzējušai. Es gribētu Tev kādreiz aizsūtīt rožu pušķīti, bet es nevaru iet turp, kur kādreiz divi mīlulīši staigājuši.

Līdz šim vēl neesmu varējusi neko strādāt. Staigāju no vienas istabiņas otrā, kaut ko palasu – Dostojevskis „Обиженные и оскорб[енные]”¹, mans spriedums par to vēlāk, es nezinu, vai Tu to zini. „Peer Gynt” neesmu lasījusi. Nevaru arī neko pateikt. Gribēju teikt, ka es kaut ko kaut kur nolieku un pēc tam stundām ilgi meklēju, tāpat kā mamma.

II) Ak, kaut es varētu ko ieēst, bet neko nevaru norīt, es gaidu, kad mans mazputniņš nāks un padarīs mani veselu, ja tā tomēr nenotiks, ka es kļūšu stipra, Tu redzēsi, kāds baigs spēks manī mīt.

Groziņā te nosūtu „Mājas Viesi” [nesalasāms vārds], vakar tika atsūtīti divi numuri, bet bez vēstules. Vai man neuzrakstīt un neaizsūtīt kartes? Atbildi Prālam² un Gedl.³ un ietin vēstules veļā, daudz neskatās. Mammašs apetīte ir ļoti laba, viņa saka: „gan mēs iztiksim knapāki”⁴, bet toties sapirkt viņa grib daudz, un viss samaitājas. Viņa saka, lai es lūdzot sūdzētāju⁵, lai laiž Tevi laukā. Viņa krāso dziju un domā par pūru⁶, bet iet prom no mums viņa nedomā. Ko man darīt ar tepīkiem, atdot vai ne? Es rakstīju māšai, lai viņa pasaka, kuras lietas viņa grib paturēt. Viņa [Raiņa māte] baidās, ka beigu beigās māsa pati neatbrauc un nepaņem viņu līdzī. Vecais žīds⁷ visu laiku nāk un saka, ka viņš gribot iet par *поручитель*⁸, tas tiešām ir aizkustinoši. Es jau tagad arī pret visu esmu tik jūtīga. Šorīt vienam strādniekam, kas mums labo balkonu, iedevu glāzi konjaka un tēju, būtu Tu redzējis, kā pār visu viņa seju pārlaidās kā saulīte, es reti kad esmu redzējusi tik laimīgu seju, un kā viņš man pateicās. Divreiz nobuņoja roku un mammai arī. Gadās arī pa jociņam. Mamma pa klusam novāc galdu, lai meitenei nebūtu jādod ēst, es atkal pa klusam salieku atpakaļ, redzi nu, mīļmazkukainīt, ir jau arī par ko pasmieties, bet cik grūti mums vispār saprasties! Nupat

atnāca „Dienas Lapa” ar Tavas klientes vēstuli, ko pielieku te klāt. „Dienas Lapā” nekā nav; es visus numuriņus salieku mapītē, kamēr mīlulītis atkal atgriezīsies. Es domāju par Tevi, es dzīvoju Tevī ik mirkli, bet, kad man Tev jānes pusdieniņas, kad tikai vēl gatavojos, tad sirds sāk tik stipri sisties, it kā gribētu pa muti kāpt laukā un gandrīz vai ņem elpu ciet. Vai tas ir prieks? Vai tās ir bailes? Vienmēr jautāju sev: kas šodien gaida mani? Mīlulīt, kas notiek, Tu raksti pirmajā vēstulītē, ka Tu vēl ko gribētu teikt, bet vispirms Tev sevi jāpārvar. Pasaki man, mazputniņ, nemoki mani, saki – vai tas ir tas, par ko Tu ar mani runā, vai tikai tas nav kas cits, kas slikts, un Tu man tikai to negribi teikt? Kā es priecājos, es neatrodu cita vārda, ka Tu tagad vari strādāt, Tu esi kļuvis pavisam cits cilvēks, it kā straume no manas dvēseles būtu ieplūdusi Tavā un tagad, kad esam šķirti, mēs jūtam, ko esam viens otram devuši, ak, Dievs, cik gan jauki būtu, ja mēs atkal varētu dzīvot kopā, tā būtu pārāk liela laime, mana sirds ir par vāju, lai spētu tam ticēt. Tu raksti, ka tiec traucēts, kas Tevi traucē? Es atkal un atkal lasu mīļmazputniņa vēstules un raudu, un skūpstu katru vārdu. Pie „Fausta” tikai šodien sāku strādāt, kad būšu izdarījusi kādus labojumiņus, nosūtīšu Tev, es domāju, ka tiksīm galā, mans zeltkukainītis tagad ir tik čakls, viss, ko Tu raksti ir tik dzīvi izjusts, tas uz mani atstāja dziļu iespaidu. Mamma raksturošanu es turpināšu. Tagad nu beigšu, manu zeltzeltaino mazkukainīt, un ar pukstošu sirdi gaidīšu Tavu vēstulīti, es skūpstu Tavas siltās lūpiņas un redzu, kā Tu stāvi manā priekšā tik skaists un bāls, manu zilactiņ, samtiņ. Dzīvo vesels līdz rītam.

Vēstule vācu valodā (120439). Tulkojuma pirmpublicējums RGG, 1980, 111.-113.lpp. (ar datējumu „drīz pēc [1897. gada] 5. jūnija”). Publicēts arī AKR, 1, 480.-481.lpp. (ar izlaidumiem un datējumu „1897. gada jūnija sākumā”).

(Endnotes)

¹ „Pazemotie un apvainotie”. (Krievu val.) F. Dostojevskas romāns, 1897. gadā tā tulkojums publicēts DL. 1894. gadā DL iespiests F. Dostojevskas romāns „Miroņu nams” (vēlākais tulkojums pazīstams ar nosaukumu „Piezīmes mirušo namā” un „Piezīmes no mirušo nama”), kas divreiz (1895, 1898) P. Bisnieka drukātavā izdots atsevišķā grāmatā. 1896. gadā DL lasāms romāna „Noziegums un sods” latviskojums. Pamatojoties uz F. Roziņa un F. Vesmaņa pratināšanas protokoliem, E. Peile („Dienas Lapas” loma., 46.lpp.) konstatējusi, ka visu šo F. Dostojevskas darbu, kā arī T. Hārdija romāna „Tesa no d' Erbervilu cilts” (1895) tulkotājs ir jaunstrāvnieks F. Vesmanis. (Bibliogrāfiskajos rādītājos un pētījumos par F. Dostojevskas daiļrades recepciju Latvijā viņa vārds nav minēts.) Atmiņu rakstā „Jaunā strāva” (D, 1932, 7. nr., 776.-782.lpp.) Aspazija izvērsti analizējusi F. Dostojevskas īpašo politisko lomu un akcentējusi, ka „Miroņu nams” un citi rakstnieka romāni DL tolaik publicēti „kā dokumenti”.

² Citas, vēlāk rakstītas vēstules piezīmēs Aspazija paskaidrojusi: „(..) Prāls ir kāds žīdu veikalnieks Jelgavā. Ar viņu dažādas veikala darīšanas bija manai mātei. Viņai Prāls bija sameklējis arī to namu, kas mums Jelgavā piederēja. Bet vēlāk viņš bij no mātes aizņēmis kādus 500 rubļus naudas un to vairs negribēja atdot: sacīja, ka neesot. Beidzot vajadzēja viņu sūdzēt. Kad izsūdzējām un pie viņa aizgāja tiesu pristavs, tad izrādījās, ka viņam bija gan nauda ko atdot.” (RuA, 192.lpp.)

³ Neatšifrēts saīsinājums.

⁴ Teksts pēdējās vēstules oriģinālā rakstīts latviski.

⁵ Domāts Fridrihs Rašmeiers. 1894. gada 8. (20.) martā Rīgas apgabaltiesā tikusi iesniegta F. Rašmeiera sūdzība pret DL redaktoru J. Pliekšānu „par apmelošanu presē”, resp., 21. janvārī (2. februārī) avīzē publicēto rakstu „Kaktu apikāts klizmā” – ziņojumu sakarā ar Rīgas–Valmieras apgabala miertiesnešu sapulces lēmumu saukt pie atbildības advokātu F. Rašmeieru par krāpšanu un dokumentu viltošanu. (Aspazija vēlāk norādījusi (RuA, 136.lpp.), ka šo preses prāvu uzņēmis F. Veinbergs, kuram Rašmeiers bijis „labā roka” klientu piegādāšanā.)

1894. gada 9. (21.) aprīlī Rīgas apgabaltiesas prokurors ierosina izskatīt J. Pliekšāna lietu „neslavas celšanā” – noziegumā, kas paredzēts Sodu likuma 1535. pantā. Tā paša gada 16. (28.) maijā Rainis raksta iesniegumu Rīgas apgabaltiesai, lūdzot atlikt Rašmeiera lietas izskatīšanu sakarā ar to, ka nav tikusi izpildīta prasība lietai pievienot Rīgas–Valmieras apgabala miertiesnešu sapulces materiālus, kuri apstiprina DL rakstā minēto faktu pareizību, un 1894. gada 3. (15.) oktobrī redaktors Pliekšāns tiek attaisnots F. Rašmeiera sūdzības lietā. Savukārt 1896. gada 9. (21.) februārī pieņemts Pēterburgas Tiesu palātas lēmums sakarā ar atkārtoto apelācijas sūdzību, konstatējot, ka bijušais DL redaktors Pliekšāns sūdzētāja apmelošanā atzīstams par vainīgu un sodāms ar ieslodzījumu cietumā uz vienu mēnesi un desmit dienām.

Pēc Pēterburgas Tiesu palātas lēmuma izsludināšanas (*St. Petersburger Zeitung*, 1896, 11. (23.) februārī) DL pretējās nometnes laikrakstos (BV, 1896, 17. (29.) februārī; T, 1896, 21. februārī (3. martā)), arī paša F. Rašmeiera „Izskaidrojumā” (BV, 1896, 21. februārī (3. martā)) parādās informācija, kas visai tendenciozi un vienpusīgi atspoguļo prāvas gaitu.

Rainis pārsūdz Valdošajam senātam Pēterburgas Tiesu palātas lēmumu sakarā ar F. Rašmeiera apelācijas sūdzību. 1896. gada 3. (15.) decembrī pasludināts galīgais spriedums, kas „nolemj apsūdzēto tieslietu kandidātu Jāni Kristapa d. Pliekšānu, 28 g. vecu [Rainim šajā laikā jau bija pilns 31 gads, jo lieta turpinājās kopš 1894. gada marta], sodīt ar ieslodzījumu cietumā uz 26 dienām, atceļot attiecīgo Rīgas apgabaltiesas spriedumu.” (LVVA, 115. f., 16. apr., 2. l., 79.lp.) Rainim un Aspazijai atrodies Berlīnē, savā pēdējā vēstulē brālim (1896. g. 20. decembrī (1897. gada 1. janvārī); 53912) Līze Pliekšāne cita starpā dara zināmu, ka viņa dzīvesvietā ieradies tiesas kurjers ar pavēsti par Pēterburgas tiesu palātas lēmumu F. Rašmeiera lietā. Raiņa aresta laiks 1897. gada 31. maijā (12. jūnijā) aizsākas tieši ar šajā preses prāvā piespriesto soda termiņu.

⁶ Runa ir par Raiņa mātai Dorai paredzēto pūru. (Par Aspazijas un Raiņa mātes saspīlētajām attiecībām skat. arī RuA, 169.-171.lpp.)

⁷ Dzīvokļa saimnieks Abeļskis.

⁸ Galvotājs. (Krievu val.)

Aspazija Panevėžā 1897. gada 9. (21.) jūnijā

Mein Glück, meine Seele! Mein Freudesturm – das gestern zittert und wogt in mir nach und ich gehe wie im Traume einher; ich sehe nur wie Du lieb aussiehst, wie Deine Augchen blau sind, mir ist so, als hätte ich Dich zum erstenmal gesehen. Ich werfe mich auf Dein Bettchen hin und träume, das thue ich heute zum erstenmal, ich konnte sonst Dein Bettchen nicht anrühren vor Weh, es sollte stehn und warten, bis Liebling kommt, aber es wird ja auch nicht so schlecht sein, wenn Kleinkäpfchen drin gelegen hat (heute bin ich der Kleine). Und da kommt der dumme Faust und ich muß aufchen u. archen, sehr viel archen, es hat sich alles aufgespart u. morgen muß man wegschicken. Zu verbesschen ist ja blos in einer Stelle paar Zeilen, die werde ich allein machen, ich möchte schon morgen vor 2 Uhr wegschicken, die Commchens für den letzten Bogchens kann man nachschicken, Du wirst doch einen Brief an Sahlit schreiben. Schreibe ihn fertig u. gieb morgen mit, schicke auch die Erwiederung auf den Balt. Vēstn. zum abschreiben oder schreibst Du vielleicht das selbst im Briefe. Gestern fuhr Nina doch nach Hause, wir wollten telegraphiren, aber d. Beamten meinten der Zuge werde hingehen. So nahm ich schnell einen Fuhrmann u. fuhr ihren Sachen nach und so fuhr sie ab. Als ich nach Hause kam, war ich sehr müdings, es war das erste Mal, daß ich so weit spazieren war u. dann noch die Aufregung. Ich ging wol bald schlafen, schlief aber sehr schlecht. Es war noch die Nachwirkung vom Wiedersehen u. dann haben mich auch die Flohchens sehr gebissen, paar von Lieblingskäpfchens Käfs habe ich auch bei mir gefunden. Nina, die arme Seele, sahst Du nicht, wie die alte Liebe bei ihr wieder lebendig ist, sie konnte doch nicht ertragen, als Du mich küßtest. Sie hat mir auch 10 Rbl. zurückgelassen, ich wollte durchaus nicht nehmen, aber sie wurde traurig, sie sagt, daß sie von Dora 25 Rbl. bekommen habe. Sie meint auch, daß Dora stark in Umständen sei, wahrscheinlich deshalb die Heirat geschehen mußte und die Mutter will nichts davon hören zu ihr zu gehen, sie macht sich uns überall mit. Wie lieb hast Du mir zuletzt geschrieben, mein Goldamchen, ich habe wieder weinen müssen u. ich habe in dieser Zeit viel geweint. –

Nopchen, Nopchen – aber sei nicht besorgt, ich bin nun schon auf und arbeite. Ich wurde traurig, daß ich Dir gestern nicht geschrieben hatte, ich dachte, Du wirst hinaufgehen, im Körbchen suchen u. nichts finden und dann wird mein Kleinnopchen traurig sein, aber ich konnte nicht dazu kommen, wie ichs auch wollte. Von Dir fand ich auch nichts im Körbchen. Nopchen – sei nicht wutings, daß ich auf die kleinen Bläthchen nicht antworte, heute komme ich nicht und morgen auch nicht, bis der Faust vom Halse ist, meine Augchens schmerzen auch sehr, ich muß mich nach jeder Zeile erholen, es ist wirklich zum Verzweifeln. Mittwoch schrieb ich darüber thu mir nicht weh u. denke nicht, daß ich interesselos bin. Noch etwas, wie wäre es, ich dachte mir so aus, daß wir zuerst erfahren sollten, ob der Z. überhaupt was zu sagen hat, sollte man nicht einfach schreiben, er soll die nötigen Manuskripte zuerst senden? Dann würde man wissen, ob sie da sind. Adresse seinen Namen u. окр. суд. Was? Wirst Du nicht fertig schreiben? Dann könnte man später fahren. Und nun Lieblingsgoldamchen küße ich Dich, so wie Du mich gestern geküßt hast, ach Gott – ich träume nur noch und sehe Dich und kann mich nicht satt sehen, o könnte ich Dich doch heute an der Pforte sehen, einen Blick nur Lieblingchen, ich kann mich gar nicht trennen und wenn Du liest mußst Du fühlen, wie Dich umschlinge. Nopchen, Nopchen, Nopiņ.

[Pēdējās lappuses augšmalā]: *Dir zum Abschreiben zuschicken kommt nicht aus, morgen muß um 2 geschickt werden.*

[Pirmās lappuses malā]: *Lieblingsgoldchen Amchen*

Mana laime, mana dvēsele! Mana prieka vētra – vakardiena¹ manī vēl dreb un viļņo un es staigāju kā sapnī, es redzu tikai, cik mīļš Tu izskaties, cik Tavas actiņas zilas, man ir tā, it kā es Tevi pirmo reizi būtu ieraudzījusi. Es iemetos Tavā gultiņā un sapņoju, to šodien daru pirmoreiz, līdz tam nevarēju Tavai gultiņai pieskarties aiz sāpēm, tai vajadzēja stāvēt un gaidīt, līdz mīļumiņš pārnāks, bet nebūs jau arī tik slikti, ja mazkukainītis būs tajā gulējis (šodien esmu mazais). Un tad nāk muļķa Fausts un man jāceļas un jāstrādā, ļoti daudz jāstrādā, viss ir sakrājies un rīt jāsūta prom. Labot jau vajaga tikai pāris rindu vienā vietā, to es viena izdarīšu, es gribētu jau rīt pirms diviem nosūtīt, komentāriņus pēdējām loksniņēm var nosūtīt pēc tam, Tu taču rakstīsi vēstuli Zālītem. Uzraksti to un iedod rīt līdzī, sūti arī atbildes „Balt[ijas] Vēstn[esim]” pārrakstīšanai vai varbūt uzraksti to pašu vēstulē. Vakar Nīna tomēr aizbrauca uz mājām,² mēs gribējām telegrafēt, bet ierēdņi domāja, ka vilciens aiziešot. Tad es ātri paņēmu ormani un braucu pakaļ viņas mantām, un tā viņa aizbrauca. Kad pārnācu mājās, biju ļoti nogurusi, tā bija pirmā reize, kad biju izgājusi tik tālu pastaigāties un tad vēl tie uztraukumi. Es gan drīz aizgāju gulēt, bet gulēju ļoti slikti. Tas bija vēl atkalredzēšanās iespaidā, un tad vēl mani ļoti koda blusiņas, pāris no mīļkukainīša [cietuma] kakta atradu arī pie sevis. Nīna, nabaga dvēsele, vai Tu ievēroji, kā vecā mīlestība viņā atkal atmodusies,³ viņa taču nevarēja paciest, kad Tu mani skūpstīji. Viņa man atstāja arī 10 rubļus, es nemaz negribēju ņemt, bet viņa kļuva bēdīga, viņa saka, ka dabūjusi no Doras 25 rubļus. Viņa arī domā, ka Dora ir stāvoklī jau labu laiku, laikam jau tāpēc bija jānotiek laulībām, un mamma nemaz negrib dzirdēt par dzīvošanu pie viņas, viņa ir kopā ar mums visur.⁴ Cik mīli Tu man pēdējoreiz rakstīji, manu zeltmīlulīt, man atkal bija jāraud, un es šajā laikā esmu daudz raudājusi. – Bumbulīt, bumbulīt – bet nesatraucies, es jau esmu kārtībā un strādāju. Es kļuvu bēdīga, ka vakar Tev neuzrakstīju, es iedomājos, ka Tu uziesi augšā, meklēsi groziņā, bet neko neatradīsi, un tad mans mazbumbulītis paliks bēdīgs, bet es netiku pie rakstīšanas, lai kā arī gribēju. No Tevis es arī groziņā neko neatradu. Bumbulīt, nedusmojies, ka neatbildu uz mazajām lapiņām, šodien es neiešu un rīt arī ne, kamēr „Fausts” būs no kakla nost, manas actiņas arī ļoti sāp, man pēc katras rindiņas jāatpūšas, tas tiešām ir izmisums. Trešdien es rakstīju par to, nesāpini mani un nedomā, ka es neinteresējos. Vēl kas, kā būtu, es tā izdomāju, ja mēs vispirms dabūtu zināt, vai Z. vispār ir kas sakāms, vai vienkārši nevajadzētu uzrakstīt, lai viņš vispirms atsūta nepieciešamos manuskriptus? Tad zinātu, vai tie tur ir. Adresi, viņa vārdu un *окр[ужной] суд*⁵. Kā Tev liekas? Vai tu neuzrakstītu? Tad varētu braukt vēlāk. Un nu, mīļzeltmīlulīt, es Tevi skūpstu tā, kā Tu mani vakar skūpstīji, ak Dievs, es joprojām sapņoju un redzu Tevi, un nevaru vien Tevī noskatīties, kaut es varētu Tevi šodien pie vārtiem ieraudzīt, tikai vienu skatienu, mīļumiņ, es nevaru vien no Tevis šķirties un, kad Tu lasi, Tev jāsajūt, kā es Tevi apskauju. Bumbulīt, bumbulīt, bumbuliņ.

[Pēdējās lappuses augšmalā]: *Nesanāk nosūtīt Tev pārrakstīšanai, rīt divos jāsūta prom.*

[Pirmās lappuses malā]: *Mīļzeltumiņ, mīlulīt.*

Vēstule vācu valodā (120440). Tulkojuma pirmpublicējums RGG, 1980, 114.-116.lpp. (ar izlaidumiem un datējumu „[1897. gada] 9. jūnijā”).

¹ Domāta tikšanās ar Raini cietumā 8. (20.) jūnijā.

² Domājams, uz savām dzimtajām mājām Liezēres pagasta Blāķaiņos.

³ Arī romānā „Rudens lakstīgala” Aspazija apgalvojusi, ka Enna, resp., Nīna savulaik bijusi Rainī „bezgalīgi iemīlējusies”.

⁴ Dora Pliekšāne un Pēteris Stučka tika salaulāti 1897. gada 28. aprīlī (10. maijā) Dvinskas (Daugavpils) luterāņu baznīcā. 1897. gada 11. (23.) maijā Rainis no Panevėžas rakstījis Āronu Matīsam: „... bez tam bija arī mama jāvada uz Rīgu ciemā pie māsas. Man bija drusku darīšanas Dvinskā, un tātad es mamu novedu Dvinskā un no turienes aizlaidu vienu uz Rīgu. Pie laulāšanās Dvinskā ne es, ne arī mama nebijām, jo neviens no mums nebija lūgts; tagad tik mama turp aizlūgta.” (RKR, 19, 223.lpp.)

⁵ Apgabaltiesa. (Krievu val.)

Aspazija Panevēžā 1897. gada 10. (22.) jūnijā

Mans dārgais mīlulīt, *Vogchen*¹, es esmu pavisam izmisuse, jo vakar neatradu kurvītī no Tevis nevienu vēstulīti, tur bij tikai Tava atbilde „Balt[ijas] Vēstn[esim]” un „Fausta” korektūra, vairāk nekā. Vai nu Tu neesi ielicis, vai ir izņemta. Es par pēdējo ļoti uztraucos. Varbūt, ka ir kāds naidnieks tur iekšā no tiem sargiem, kas nav dabūjis dzeramo naudu, ievēro, vai ap to laiku apakšā pie durvīm stāv. Es esmu pavisam no tam sagrauzta, varbūt Tu vakar mani redzēji kā garu cietumu apkārt velkamies, bet ir nepatīkami staigāt, tie citi arestanti uzmana. Ja šodien atkal neatrodu, tad nezinu, ko iesākšu; lai Tu zinātu, ka neesmu atraduse, iešu taisni ap 7 vakarā *durch Roggchen*², cik grūti man arī tas nāksies, bet Tev jādabū zināt. Ja dabūšu, tad gan neiešu. Vēl mēģināšu sliktā gadījumā rīt dabūt atļauju pie Tevis tikt, nezinu, vai izdosies, teikšu gan kādu svarīgu iemeslu. Mans mīļais dārgumiņ, es izleju visu savu dvēseli pār Tevi, šodien esmu pavisam bez spēka. Vakara arī Tevis redzēt nedabūju; ak, cik grūti, kad jel beigsies šis bēdu kauss. Mīļais, es Tevi mīlu tik neizsakāmi, tādēļ es tā ciešu. Šodien ar lielu steigšanu izdevās „Faustu” nosūtīt, iznāca 15 loksnes teksta, 3 loksnes komentāra. Šodien piesūtīja arī no mājām „Mājas Viesi”, „Mēnešrakstu” un pastkarti, pēdējo pielieku klāt. Rakstu Tev otru cedelīti, kur oliņa ietīta, diezin vai šo nenoņem. Nevaru vairāk rakstīt, esmu pavisam noguruse, acis arī ļoti sapūlētas. Paliec mans *Vogchen*, *Goldkäfchen*,³ es vakar Tevi saucu visos vārdiņos, vai Tu dzirdēji? Ja būtu jāiet caur rudziņiem, man būs katūna kleite.

*Lieblingchen, mein Vogchen,
Vogchen.*⁴ — — —

Vēstule (120448). Pirmpublicējums RGGr, 1980, 116.-117.lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 10. jūnijā”).

¹ Putniņ! (Vācu val.)

² Caur rudziņiem. (Vācu val.) Atminoties laiku pirms Raiņa aresta, Aspazija piezīmējusi: „Vēl mūs apžēloja skaista saulīte, un pavasaris steidzās tik ātri uz priekšu, ka īsi priekš vasaras svētkiem rudzi bija izauguši Rainim pāri par galvu. Tādu rudzu te Latvijā nav un tādas laimes arī nē! Mēs bieži ar Raini bradājām pa augstajiem rudziem, kur es tā paslēpos, ka viņš drīzāk varēja atrast zilās rudzupuķes, nekā mani. Tīri aizelsies viņš bij, mani meklēdams, bet arī nāca atraduma prieks, un viņš mani svaidīja pa gaisu, ka galīgi apreibu.” (RuA, 132.-133.lpp.)

³ Putniņ, zeltkukainīt. (Vācu val.)

⁴ Mīlulīt, manu putniņ, putniņ. (Vācu val.)

Aspazija Panevēžā 1897. gada 10. (22.) jūnijā

Mīlulīt, *Goldchen*¹, vakar nedabūju no Tevis nevienu vēstuli. Būs izņemta no kurvīša, esmu lielās bažās par to. Bez šī papīra ielieku dibenā Tev lapiņu, lai Tu zinātu, ka to arī neizņem. Ja es Tavu vēstulīti šodien nedabonu, iešu pulkst. 7 caur rudziem, lai Tu zini, rīt mēģināšu pie Tevis tikt. Vairāk vēstulītē – *Lieblingsgoldnopchen. Meine teure Seele, mein liebes, liebes Nopchen, ich bin sehr traurig, wenn ich von Dir ein Wörtchen bekommen werde, ich werde aufleben, – Nopchen, Nopchen!*² Mīlulīt, paslēp vairāk, sakrāmē vairāk traukus virsū vai zeķēs iebāz un satin.

*Goldkäfchen*³

Vēstule (120449). Pirmpublicējums RGG, 1980, 117.-118.lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 10. jūnijā”).

¹ Zeltainīt. (Vācu val.)

² Mīļzeltbumbulīt. Mana dārgā dvēsele, manu mīļo, mīļo bumbulīt, es esmu ļoti noskumusi, ja es no Tevis saņemtu kādu vārdiņu, es atdzīvotos, – bumbulīt, bumbulīt! (Vācu val.)

³ Zeltkukainīts. (Vācu val.)

Rainis Panevēžā 1897. gadā, ap 11. (23.) jūniju

Mans nabaga, nabaga mīlulīt!

Cik Tu esi cietusi un baiļojusies, es jūtu un vēl par to šausminos, kā Tu to visu esi varējusi izturēt, kur jau Tu tā biji tik nespēcīga.

Mans zelta mīļais mīlulīt, atkal Tu neesi ne gulējusi, ne ēdusi, ne strādājusi.¹

Viss acumirkli izpostīts, kas ar pūlēm ticis uzcelts. Un, lai atkal paceltos, ir tikai vājināti spēki. Sāpes ir kaut kas nejauks un zems, es neko nezinu no cēlām un pacildinošām sāpēm, jo sāpes kaut ko izposta: vai nu ideju, vai austošu domu, vai cerību, bet katrā ziņā taču mieru.

Katras sāpes ir varmācība, un tādēļ tās ir nebrīvas un pretīgas. Kas tās lieto, tam pašam jābūt nebrīvam.

Tev toreiz bija zināmā mērā taisnība, kad sūdzējies, ka es Tevi ar sāpēm gribu piespiest uz brīvību. Un, ja nu tomēr Tu nāc pie brīvības, tad tas ir par spīti sāpēm. Tādēļ man vienmēr bija pretīgas jūtas no kaut kā nejauka, tādēļ es pats sev biju apnicis.

Nava nebūt tik viegli to saprast. Ar visu organismu to saprast. Un mans pašreizējais stāvoklis ir pierādījums iepriekš izteiktam.

Tās ir tik pretīgas jūtas sev priekšā stādīties, ka mans mīlulītis sēd, galviņu nokāris, un sāpēs sagraužas. Ak, tas ir briesmīgi.

Tādēļ es arī pats nevaru strādāt.

Viss sadrūp rokās!

Nu es jau redzu, ka esmu atkal daudzrakstībā iekļuvis. Un mana mīļā ar asaru pilnām acīm nemaz nespēj visu izlasīt.

Kad Tu grozu ar tukšiem traukiem dabon atpakaļ, tad nostājies tā pie durvīm, ka es Tevi varētu ieraudzīt. Vakar es tā Tevi būtu redzējis, bet šodien man nav vairs daudz cerību, bet es ceru uz rītdienu.

Es še rakstu lūgumrakstus priekš savām apkopējām. Izskaidroju juridiskus jautājumus par pensijām, uzraugiem utt. Tas mani itin labi izklaidē.

Vēstule. Oriģināls nav atrasts. Pirmpublicējums D, 1931, 1. nr., 75.-76.lpp. (bez datējuma). Publicēta arī RuA, 145.-146.lpp. (bez datējuma); RRT, 17, 159.lpp.(ar datējumu „1897.”); RGGr, 1980, 118.-119.lpp.(ar datējumu „ap [1897. gada] 11. jūniju”); RKR, 19, 232.-233.lpp. (ar datējumu „1897. gadā, ap 11. (23.) jūniju”).

¹ Vēstules pirmpublicējumā un RuA aiz šī teikuma iestarpināts redakcijas teksts: „(Asp. piez.: gatavojos uz iestāšanos augstskolā – latīņu un grieķu valodās).” Savukārt Aspazijas atmiņās par Panevežas laiku norādīts: „... es mācījos Krievijas vēsturi un citus dažādus priekšmetus, kas bij vajadzīgi attiecīgam eksāmenam, jo es gatavojos iestāties Kijevas universitātē un studēt vēsturi.” (RuA, 172.lpp.)

Aspazija Panevēžā 1897. gada 13. (25.) jūnijā

Gutings!

Mein Lieblingsvogchen, mein Amkäfchen, viele, viele Küßchens, wie gerne möchte ich Dir selber sie geben frisch und warm ohne Aufhören, ohne Besinnung, ich empfinde es ja ganz so, wie Du im Gedchen geschrieben hast, aber es bleibt doch uns die Hoffnung, und ich hoffe und halte mich aufrecht, arbeite nun sogar, denn wie Du siehst, habe ich Dir Bläthchens zugelegt über Zuk[unfts]men[schen] mit meinen Gedankchens. Mir ist nur bange zu Mut, daß nicht was vorfällt u[nd] ich Dich Sonntag zu sehen bekomme. Der Gouverneur ist ja jetzt da, am Ende ist er Sonntag im Gefängniß u[nd] verfuscht unser Wiedersehen. Oder ist er vielleicht schon heute gewesen? Hat er Dich nicht gefragt oder wie überrascht? Schreibe darüber, Goldvogchen, daß ich mich beruhigen kann. Gestern brachte ich etwas später Mittchen und die Hüter sagten, es sei gut, denn eben sei der Director dagewesen. Wahrscheinlich auch um Vorbereitungen zu treffen. Die ganze Stadt ist aufgeregert u. die Gardavois u. Pristaws flitzen nur so an der Nase herum, daß man angst u. bange hat. Der Hauswirth sagt, daß er jedenfalls zu uns auch kommen werde, voriges mal sei er auch dagewesen. Bei mir ist alles in Ordnung, das was Du gestern sagtest, hatte ich schon gethan. Ich weiß nicht was es heißt „in den Lokzien“ einzelne Bogen S.129. Schreib darüber, Sammchen.

Sveicieniņš!

Manu mīļmazputniņ, manu mīļkukainīt, daudz, daudz bučiņu, cik labprāt es Tev tās dotu pati, svaigas un siltas bez mitas, bez apdomas, es jau jūtos tieši tā, kā Tu dzejolītī rakstīji, bet mums taču paliek cerība, un es ceru un turos braši, tagad pat strādāju, jo, kā redzi, esmu pielikusi priekš Tevis klāt lapiņas ar savām domiņām¹ par nākotnes cilvēku². Man tikai bail, ka kaut kas nenotiek un es Tevi svētdien dabūju redzēt. Gubernators jau ir klāt, svētdien var būt cietumā un izjaukt mūsu atkalredzēšanos. Varbūt viņš jau šodien tur bija? Vai viņš Tevi neiztaujāja vai kā citādi netraucēja? Uzraksti par to, zeltmazputniņ, lai varu nomierināties. Vakar es nedaudz vēlāk aiznesu pusdieniņas, un sargi teica, ka tā esot labi, jo tikko kā tur esot bijis direktors. Laikam arī, lai veiktu priekšdarbus. Visa pilsēta ir satraukta, un gorodovoji³ un pristavi⁴ tā vien zib gar degunu, ka bailes metas. Mājas saimnieks saka, ka viņš katrā ziņā nāksot arī pie mums, iepriekšējā reizē viņš arī esot šeit bijis. Man viss ir kārtībā, to, ko Tu vakar teici, es jau biju izdarījusi.⁵ Es nezinu, ko nozīmē „in den Lokzien”⁶ (atsevišķas loksnes, 129.lpp.). Uzraksti par to, samtiņ.

Vēstule vācu valodā (120444). Tulkojuma pirmpublicējums RGG, 1980, 119.-120.lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 13. jūnijā”).

¹ Skat. Aspazijas nākamo vēstuli (120437).

² „Nākotnes cilvēks” – Raiņa piezīmes iecerētajam (sākotnēji – kopdarbā ar Aspaziju) romānam (poēmai, psiholoģiskai apcerei, izvērstai dienasgrāmatai vai tml.) par jaunā laikmeta ideju, morāles, mākslas nesēju, jauna tipa personību „modernā Fausta” koncepcijas aspektā. (Sīkāk skat. Raiņa piezīmes, RKR, 24; Viese S. Jaunais Rainis, 1982, 97.-230.lpp.; Samsons V. Dzejas Olimpā un ... uz barikādēm, 1985, 100.-140.lpp.)

³ Gorodovojs (no krievu val. *городовой*) – zemākā dienesta pakāpe Krievijas pilsētu policijā (līdz 1917. gadam); policists, kam ir šāda dienesta pakāpe.

⁴ Pristavs (krievu val. *пристав*) – policijas, arī tiesu darbinieks Krievijā (līdz 1917. gadam); policijas priekšnieks (nelielā administratīvā vienībā); iecirkņa pristavs – pilsētas policijas iecirkņa priekšnieks; tiesu pristavs – tiesu izpildītājs.

⁵ 12. (24.) jūnijā Aspazija, Raiņa māte un māsa Dora ārpus kārtas bija dabūjušas atļauju tikties ar arestēto. Sakarā ar gubernatora ierašanos Panevėžā varēja paredzēt arī uzraudzības iestāžu interesi par Raiņa dzīvokli. Pēc pirmās kratīšanas acīmredzot vēl citi materiāli – vēstules, grāmatas – varēja tikt atklāti, tāpēc Aspazija rūpējās, lai tie būtu prom no svešām acīm.

⁶ Runas veidos, izteicienos. (Vācu val.) Vārds neskaidri uzrakstīts arī Aspazijas tekstā, tādēļ, iespējams, to nav sapratis arī Rainis, runādams par lekcijām 1897. gada 14. (26.) jūnija vēstulē. Aspazija tāpat pārrakstījusi „Fausta” tulkojumu.

Aspazija Panevėžā 1897. gada 13. (25.) jūnijā

Jedes einzelne Individuum durchläuft in seinem Wachsen alle Stadien der Weltentwicklung, aber unbewußt. Zur bewußten Entwicklung, die man eben selbst fördern kann und somit auch die Welt fördern, kommt selten einer; selten einer erkennt, daß die Entwicklung überhaupt da Höchste am Menschen ist. (Nur Lieblingchen) Welch eine ungeheure Schuldenlast liegt auf der Erziehung, welche die junge Menschenkraft drillt und drillt und in ihrer Selbstüberhebung ihre Weisheit einem ganzen Geschlecht aufzwingt, alle nach einem Maße zurichtet, statt in hoher Achtung an jedes einzelne Individuum heranzutreten, blos ihm die Gesetze sagen (die aus den Gesammterfahrungen zu abstrahiren sind) nach denen man sich entwickeln kann, den Weg weisen: Wenn du dahin gehst, könnte es so werden oder dahin wird es so, auch ein „ungefähr“ wäre von großer Wichtigkeit. Sich selbst kennen lehren, sich suchen (Subjectivität, Psychologie, Gedankenentwicklung) was hilft, wenn auch Einer später mühsam dazu kommt, wenn man nicht mehr im Vollbesitz seiner Kräfte ist. Ueber diesen Zwiespalt vom Nichtwissen und Können und Wissen und Nichtkönnen haben Göthe und die andern gesungen (daneben liegt die schöne, goldne Zeit) ohne den Schlüssel des Uebels zu finden. Daher der sogenannte dunkle Drang des Unbewußten, alle die geniale Zerrissenheit und Weltschmerz von Bairoan in der jüngsten russ[ischen] Literatur; daß man nicht weiß, wo man mit der Kraft hin soll. Wie leicht wäre hier zu helfen [svītorots: mit dem] und wenn man mir sagen würde, es würden dennoch Existenzen zu Grunde gehen. Wenn denn, aber bewußt zu Grunde gehen. Es liegt etwas Erhabenes darin, es ist mehr als Prometheus Feuer, welches er den Menschen brachte. Alles das soll der Zukunftsmensch sagen. Die Blutkügelchen dieser Weisheit zirkuliren überall schon seit dem „Erkenne dich selbst“ des griechischen Philosophen, aber nirgend noch in ein System gebracht und das ist grade die Echtheit dieser Wahrheit, daß sie überall herum daliegt und nur des Sammler wartet. Es ist Zeit, Lieblingchen, höchste Zeit, wie in der Fabel ruft der Schatz: hebe mich! hebe mich! Und du hast Kraft, ihn zu heben. Und wenn dann die Weisheit allgemein wird, natürlich. Ich sehe jetzt wirklich an mir selbst, daß das Alltägliche, das stete Wachsen oder, wie soll ich sagen, viel höher gilt, als die großen Worte u[nd] die großen Lichtblicke. Mir schien es früher so geringschätzig, daß Du die Liebe Gewohnheit nanntest, jetzt sehe ich wirklich, daß die Gewohnheit eine große Kraft ist. Sie schlingt tausend Bande, verzweigt tausend kleine Wurzelchen, die sich zäh im Boden halten. Grade in dieser schweren Zeit habe ich es gefühlt; alle die nichtigen Kleinigkeiten binden mich an Dich, jedes schmerzt wie ein zerrissenes Blutaderchen, sogar Nagchens kann ich nicht reinigen, ich lasse sie nur wachsen und immer schmutziger werden, bis Lieblingchen kommt. Du wolltest, daß ich Deine eigenen kleinen Blättchens zurückschicke, hier lege ich sie bei. Du thust mir Anchen, Lieblingsvogchen, wenn Du sagst, ich hätte Dir verhehlt, daß ich im Tagebuche etwas geschrieben habe. Ich habe Dir gleich gesagt, daß ich geschrieben habe im ersten Ausbruch des Schmerzes und daß ich Dir später zu lesen geben werde, wenn Du herauskommst. Ich wollte Dir nur nicht damit schlechte Laune machen, wo Du jetzt grade viel Kraft brauchst, aber wie Du meinst, Goldkäfchen, hier lege ich die Kladd bei, ich will nicht Blattchens ausreißen. Du bist sehr vergeßsam, Goldkäfchen, ich fürchte für Deine Vergeßsamkeit in anderer Hinsicht. Ebenso sagst Du, ob meine Mutter nichts geschrieben

hätte, daß sie die Sachen erhalten u. eben hatte ich gestern ihre Postkarte Dir beigelegt. Ueber Michailowski hat sie früher geschrieben, Du hast noch selbst gelesen.

Katrs atsevišķs indivīds savā attīstībā iziet visas pasaules attīstības stadijas, bet neapzināti. Pie apzinātas attīstības, kuru tieši pats var veicināt un līdz ar to arī sekmēt pasaules attīstību, nonāk retais; retais atzīst, ka attīstība cilvēkam vispār nozīmē pašu augstāko. (Tikai mīlulītis.) Kāds milzīgs vainas slogs gulstas uz tādu audzināšanu, kas jauno cilvēkspēku dresē un dresē, un savā pārākumā uzspiež savu gudrību veselai paaudzei, visus veido pēc viena mēra, tā vietā, lai ar dziļu cieņu izturētos pret katru atsevišķu indivīdu, izskaidrotu viņam tikai likumības (kas izriet no kopīgās pieredzes), pēc kurām iespējams attīstīties, norādītu ceļu: ja tu iesi uz turieni, varētu notikt tā, vai arī uz turieni, un tad būs tā, arī „aptuveni” tas varētu nozīmēt ļoti daudz. Mācīties iepazīt pašam sevi, sevi meklēt (subjektivitāte, psiholoģija, domas attīstība), ko tas līdz, ja arī kāds ar mokām nonāk pie šīs atziņas vien tad, kad jau vairs nav savā spēku pilnbriedā. Šo nesaskaņu starp nezināšanu un varēšanu, zināšanu un nevarēšanu jau apdziedājuši Gēte un citi (turpat ir jaukais zelta laiks)¹, neatrodot ļaunuma sakni. No šejienes tā saucamā tumšā instinkta dziņa, visa ģeniālā sašķeltība un pasaules sāpes, sākot ar Baironu, jaunākajā krievu literatūrā, ka nav zināms, kur savu spēku likt. Cik viegli šeit būtu palīdzēt [svītrots „ar”] un pat ja man teiktu, ka eksistencēm jāiet bojā. Lai arī, bet lai tas notiek apzināti. Tajā ir kas cēls, tas ir kas vairāk nekā Prometeja uguns², ko viņš cilvēkiem atnesa. Nākotnes cilvēkam to visu jāizsaka. Šīs gudrības asinsķermenīši cirkulē visur jau kopš grieķu filozofa atziņas „Izzini pats sevi”³, bet nekur tas vēl nav iekļauts sistēmā, un tieši tā ir šīs patiesības būtība, ka tā ir atrodama visur un tikai gaida savu vācēju. Ir laiks, mīlulīt, ir pēdējais laiks, kā fabulā apslēptā manta sauc: izcel mani laukā! izcel mani laukā! Un Tev ir spēks to izcelt. Un tad, kad gudrība kļūs vispārēja, protams. Es tagad patiešām redzu pie sevis pašas, ka ikdienas, pastāvīga izaugsme vai, kā lai to pasaka, nozīmē daudz vairāk par augstajiem vārdiem un dižajiem gaismas uzplaisnījumiem. Man agrāk šķita tik nievājoši, kad Tu mīlestību nosauci par pieradumu, tagad es patiešām redzu, ka pieradumam ir liels spēks. Tas sasiens tūkstošiem saišu, sazarojas tūkstoš mazās saknītēs, kas sīkstī turas zemē. Tieši šajā grūtajā laikā es to sajutu; visi tie nenozīmīgie sīkumi sien mani pie Tevis, katrs sāp kā pārtrūcis asinsvadiņš, es pat nevaru iztīrīt nadziņus, es ļauju tiem tik augt un kļūt arvien netīrākiem, līdz mīlulītis nāks. Tu gribēji, lai es Tev aizsūtu atpakaļ Tavas mazās lapiņas, te es tās pielieku klāt. Tu dari man pāri, mīļmazputniņ, kad saki, ka es esot Tev noslēpusi, ka esmu kaut ko dienasgrāmatā ierakstījusi. Es Tev tūlīt teicu, ka es rakstīju pirmajā sāpju uzplūdā, un ka es Tev vēlāk došu izlasīt, kad Tu tiksī laukā. Es tikai negribēju ar to Tev sabojāt garastāvokli, kad Tev tieši tagad vajadzīgs daudz spēka, bet, kā Tu gribi, zeltkukainīt, šeit es pielieku klāt kladi, lapiņas es neizraušu. Tu esi ļoti aizmāršīgs, zeltkukainīt, es baiļojos par Tavu aizmāršību citā sakarā. Tāpat Tu arī prasi, vai mana māte neko nav rakstījusi par to, ka mantas saņēmusi, bet es tikko kā vakar Tev biju pielikusi klāt viņas pastkarti. Par Mihailovski⁴ viņa rakstīja agrāk. Tu vēl pats lasīji.

Vēstule vācu valodā (120437). Tulkojuma pirmpublicējums RGG, 1980, 120.-122.lpp. (pievienota kā turpinājums iepriekšējai vēstulei, ar datējumu „[1897. gada] 13. jūnijā”).

¹ Zelta laiks, resp., laikmets – antīkās pasaules mitoloģisks priekšstats par laimīgo un bezrūpīgo pirmatnējās cilvēces stāvokli; visprecīzāk tas izpaužas Hēsioda poēmā „Darbi un dienas” un Ovīdija poēmā „Metamorfozes”. Savdabīgs variants mītam par pirmo cilvēku dzīvi paradīzē, no kurienes Dievs tos vēlāk izdzinis par nepaklausību. Pārejot uz kristīgās ticības mācību, šis motīvs ieguva sevišķu nozīmi, pārvēršoties par vienu no svarīgākajām kristīgās reliģijas dogmām: pirmo cilvēku „grēkā krišana” kā galvenais visas cilvēces grēcīguma cēlonis, no kā izriet arī paradīzes zaudēšana un viss pasaules ļaunums.

² Prometejs – sengrieķu mitoloģijā titāns, kurš no debesīm nozog uguni un to iedod cilvēkiem. Zevs atriebdamies liek Prometeju piekalt pie klints, kur katru dienu atlido ērglis un viņam izknābj aknas, kas pa nakti vienmēr izaug no jauna, beigu beigās varonis Hērakls viņu izglābj.

³ „Izejas punkts un kodols Sokrata pārdomām par cilvēku bija formula „Izzini pats sevi”, kuras sokratisma izpratni Ksenofons raksturo šādi: „Kas pazīst sevi, tas zina, kas viņam noderīgs, un prot labi izšķirt, ko viņš spēj un ko ne. Nodarbodamies ar to, ko prot, viņš sagādā visu, kas vajadzīgs, un gūst panākumus.” (..) Taču šāda šauri utilitāra pieeja neizsmēla principa „Izzini pats sevi” sokratisko izpratni, un Platona dialogā „Harmīds” .. Sokrats precizēja, ka „dzīvot pareizi un laimīgi nozīmē dzīvot nevis ar vispārīgām zināšanām .. , bet tikai ar tām, kas attiecas uz labo un ļauno. Šāda Delfu tempļa uzraksta interpretācija bija vērsta pret sofistu sludināto viszināšanu, tās orientāciju uz ārējo noderīgumu un pauda Sokrata mācības svarīgāko atzinumu – ka „tikumība ir zināšana.” (Citēts pēc: Veinbergs J. Sokrats – mīkla un traģēdija // Netveramais Sokrats, 1987, 231.lpp.)

⁴ N. Mihailovska bērū kasē bijusi noguldīta Raiņa māsas Līzes nauda. (RKR, 24, 771.lpp.) Arī vēlāk Rainis pieminējis kādu senu aizdevumu Mihailovskim, no kura pretī bija saņēmis vekseli. Dodoties emigrācijā, viņš pilnvaroja Aspazijas māti iekasēt šo parādu. (RKR, 21, 583.lpp.)

Aspazija Panevėžā 1897. gada 13. (25.) jūnijā

I

Gutings! Mein Lieblingsgoldkäfchen, es ist ja wieder klares Himmchen u[nd] Zeus bedeckt nicht mehr sein Himmchen. Ich habe Dir schon geschrieben, wie es auf mich gewirkt hat, als ich Deine lieben, lieben Wortchens wieder auf Papchen sah, gleich hinter der Pforte habe ich nachgesehen, ob es da ist und dann ging ich nach Hause, daß ich kaum den Boden unter den Füßen spürte. Und dann, ja ich habe geweint, aber es war vor Freuden und mir war so wol, so wol, und ich rief u[nd] lachte und weinte Nopchen, Goldkäfchen, ganz unsichtbar kleines Käfchen u[nd] gut auch, ach ich muß schon jetzt fast lachen und weinen, denn die Wärme und der Glanz des gestrigen liegt noch auf mir und wir sind ja beide jetzt so empfindsam rege geworden. Es ist als ob die Liebe, die im alltäglichen Leben so halb im Schlummer daliegt, jetzt aus der Tiefe heraufgestiegen wäre und auf hoher Warte mit großen, heißen Augen umher spähte, bei jedem leisesten Lüftchen. Mein Sammkäfchen, Amchen, ich habe wol nicht viele Wortchens Gestchen mit Dir zu sprechen bekommen, aber ich mußte ja der Schwester gönnen, sie schied von mir sehr herzlich, hat mich mehrermal um armt und geküßt u[nd] gebeten, ich soll ihr verzeihen, was sie jemals Böses mir gethan oder gesagt und ließ Dich auch durch mich küssen u[nd] Liebes sagen. Aber Du bist blaßer u[nd] grauer mein goldiges Sonnenkäfchen und die grüngoldigen Flügchens hängen so matt herab, ich möchte Dich froh u[nd] stark machen, ich bin ja jetzt auch stärker u[nd] habe heute angefangen zu archen. Sei stark u[nd] halte Dich auch, die Hälfte ist doch schon abgetragen u[nd] ich drehe jeden Morgen Dein Sonnenblumchen auf und zähle die Tagchens. Mein liebes, liebes Sammkäfchen. Ich habe nun alles an Sahlit weggeschickt, Antchen an Vēstn[esī] konnte ich nichts hinzulegen, die Schwester war da u[nd] ich war jede Minute in Anspruch genommen.

Ich habe auch nur die erste Hälfte gelesen, sie ist sehr gut, Mottchen, auch sehr hübsch, der B. V. ist ganz kurz u[nd] klein gemacht, ka ne papīkstēt vairs nevar was könnte er noch zu sagen haben, ich glaube nichts. Mein Lieblingchen ist so ein ein Tapfkäfchen u[nd] hat so gut geschrieben. Mit meinen Augchen habe ich sehr schwer gehabt, ich habe sogar Mühe gehabt Deine Zettchen zu lesen. Heute sind sie etwas besser, weil ich gestern den ganzen Tag nichts gelesen habe. Die Schwester fuhr um 7 weg und als ich nach Hause kam, habe ich Ordnung geschafft. Du kannst nun ganz ruhig sein, auch wenn mir das Herz dabei geblutet hat, es läßt sich aber doch später wieder gut machen. Pflege Dich gesund u[nd] heilchen, ich warte schon auf Sonntchen, da komme ich zu meinem Käfchen wieder u[nd] es werden 2 gute und liebe Käfchen zusammen sein. Auch heute will ich mich so an der Pforte hinstellen, daß ich Dich sehen kann, noch besser ists, wenn Du durch das kleine Glaslochen siehst, um 4 komme ich immer, sieh nur durch. Auf das Kartoffelfeld ist schwer hinzukommen, weil da ein Zaun vor ist u[nd] die Leute, denen das Feld gehört, werden mich verjagen. Ich will aber doch noch nachsehen. Was Du über den Schmerz geschrieben hast, frapirte mich, denn fast ganz Ähnliches habe ich in den ersten schweren Tagen in meinem Tagebuch eingeschrieben, ich begreife nicht, wie Adda Negri sagt: der Schmerz giebt den Gedanken Götterkraft. Aber Du hast mir wieder geholfen durch die Freude, ich kann arbeiten und werde nun täglich Erwidderung auf Deine Gedankchen schicken, wie ich sie eben denke, es werden ja nur Randbemerkungen zu Deinen Gedanken sein, aber Du weißt ja, daß bei mir das Denken

noch sehr unentwickelt ist. Sei Duldchen mit mir, sei Vogchen. Heute bin ich am Vormittchen noch nicht dazu gekommen, ich stand spät auf, schrieb an Sahlit, dann jetzt Dein Briefchen und muß nun gleich gehen Mittchen machen, am Nachmittchen, wenn ich von Dir komme, werde ich gleich Lieblingchen Gedankchens aufschrei[ben] u[nd] morgen schicken. Ich möchte noch ohne Ende schreiben, mir ist als hätte ich nichts gesagt u[nd] hätte Dir das Allerbeste noch zu sagen, ich möchte etwas ganz Besonderes finden, um Dir zu sagen, wie lieb ich Dich habe, aber es klingt nur Nopchen, Nopchen. Lieblingskäfchen, Sammchen und Amchen und dann bist Du so klein, so klein wie das kleinste Inchen. Und ich möchte Dich küssen ohne Ende – ach weißt Du was es heißt ohne Ende fühlen, ich fühle es und trotz allem bin ich sehlig. Hier lege ich bei N 4. Mājas Viesis und die Kritik. Aber jetzt gehe ich Erchens für Lieblingskäfchen kochen u[nd] da werde ich viel Kußchens zuschütten. Wie hat Dir gestchen Mittchen geschmeckt? Hast Du andre auch traktirt. Heute habe ich nichts gekocht.

Schicke Dir dasselbe. Gerchen wollte ich schicken, aber in ganz Ponchen ist kein Gerchen zu haben, die alten sind ausverkauft u[nd] auf neue muß man warten. Lache doch, Lieblingssonnenchen, ich lache auch und küße Dich, küße Dich. Schreibe mir über alles, was Du thust, jede Kleinigkeit je länger, je besser; jetzt geht Kleinkäfchen zu Erchens, viele, viele Küßchens.

II

Dein Kleinkäfchen ist dummig. Zum Schandchen meine ich noch nicht zu gehen. Er wird ja, da der G. da ist, in Anspruch genommen sein. Anfang nächste Woche, wenn er fort ist, kann ich hin gehen, dann werde ich mehr erfahren. Wie meinst, Goldkäfchen? Sahlit hat eben den M. V. hergeschickt, er hat sich beeilt schon zuerst die Erwiderung hineinzulegen, vorgestern schickte ich erst die Deine ab, ich werde ihm schreiben, er soll aber die Deine auch hineinlegen, was? Es ist zu schade, daß sie nicht gebraucht wird, mein Lieblingchen hat so gut geschrieben, ganz wie Commchen. Nina hat auch geschrieben, aber nichts von Bedeutung, ich lege dazu und auch Göthes Commchen. Den Fauchchen fange ich schon an langsam abzuschreiben. Es ergreift mich so tief, wenn ich sehe, daß mein grüngoldnes Lieblingskäfchen so fleißig ist und immer Pensum macht. Für jedes Reimchen ein Küßchen und für jedes Pünktchen. Lieblingsrosenkäfchen, laß Dich nicht wundern, wenn ich morgen früher oder später Mittchen bringe, ich habe kein Uhrchen, sie bleibt immer stehen u[nd] will seit vorgestchen nicht mehr gehen, wahrscheinlich weil nicht Lieblingchen da ist. Ich sehe jetzt immer gegenüber nach [nesalasāms vārds], aber morgen ist Sonnabchen. Gewöhnlich komme ich immer um 4. Vielleicht gelingt es doch, daß wir uns mal sehen, ich werde mich schon so hinstellen. Du Liebgoldchen, schreib mehr und viel, Augchens werden schon besser. Lieblingchen, Goldlieblingchen, Sonn[chen].

I

Sveicieniņš! Manu mīļzeltkukainīt, atkal ir skaidra debestiņa, un Zevs savu debestiņu vairs neaizklāj.¹ Es jau Tev rakstīju, kā tas mani iespaidoja, kad atkal ieraudzīju Tavus mīļos, mīļos vārduņus uz papīrīša, tūdaļ aiz vārtiem paskatījos, vai tas tur ir, un tad devos uz mājām tā, ka tik tikko zemi jutu zem kājām. Un tad, jā, tad es raudāju, bet bija tik labi, tik labi, un es saucu un smējos, un raudāju, bumbulīt, zeltkukainīt, pavisam neredzamo mazo kukainīt, un labs arī, ak, man jau gandrīz tagad vēl jāsmējas un jāraud, jo vakardienas siltums un spozme

vēl klājas pār mani un mēs jau abi tagad esam kļuvuši tik jūtīgi dzīvelīgi. Ir tā, it kā mīlestība, kas ikdienā snauz tādā kā pussnaudā, tagad būtu izkāpusi no dziļumiem un no augsta sargtorņa raudzītos ar lielām, karstām acīm pie katras vismazākās vēsmiņas. Manu samtkukainīt, mīļumiņ, man gan vakardieniņ neiznāca ar Tevi parunāt daudz vārdu, bet man jau bija jāatvēr māsai,² viņa atvadījās no manis ļoti sirsnīgi, apkampa mani vairākas reizes un skūpstīja, un lūdza man piedošanu par to, ko viņa kādreiz man ļaunu darījusi vai teikusi, un lika man arī Tevi no viņas noskūpstīt un mīļus vārdus teikt. Bet Tu esi kļuvis bālāks un pelēkāks, manu zelta saulkukainīt, un zaļzelta spārniņi nokarājas tik gurdeni, es gribētu Tevi priecīgu un stipru padarīt, es pati jau tagad arī esmu stiprāka un šodien atsāku strādāt. Esi stiprs un turies arī Tu, puse jau ir taču pārciesta, un es katru rītu uzgriežu Tavu saulespuķīti³ un skaitu dieniņas. Manu mīļo, mīļo samtkukainīt. Nu esmu Zālītem visu nosūtījusi, atbildīti „Vēst[nesim]” nevarēju pielikt, māsa bija šeit, un es ik minūti biju aizņemta.

Es arī izlasīju tikai pirmo pusi, tā ir ļoti laba, moto arī ļoti jauks, „B[altijas] V[ēstnesis]” ir pataisīts pavisam melns un maziņš, ka ne papīkstēt vairs nevar,⁴ ko gan tas vēl varētu teikt, es domāju, ka neko. Mans mīļumiņš ir tāds drosmīgs kukainītis un ir tik labi uzrakstījis. Man ar actiņām bija ļoti slikti, man pat bija grūtības izlasīt Tavas zīmītes. Šodien ir mazliet labāk, jo vakar visu dienu neko nelasīju. Māsa aizbrauca septiņos, un, kad es atnācu mājās, visu savedu kārtībā. Tu nu vari būt pavisam mierīgs, kaut arī mana sirds asiņoja, vēlāk taču atkal varēs vērēt par labu. Parūpējies par sevi un veseļojies, es jau gaidu svētdieniņu, tad es atkal nāksu pie sava kukainīša un divi labi un mīļi kukainīši atkal būs kopā. Arī šodien gribu nostāties pie vārtiem tā, lai varu Tevi redzēt, vēl labāk ir tad, kad Tu skaties pa mazo stikla lodziņu, es vienmēr nāku ap četriem, paskaties tik laukā. Kartupeļu laukā ir grūti tikt iekšā, jo tur priekšā ir žogs, un ļaudis, kam tas lauks pieder, mani aizdzīs. Tomēr es vēl gribu pārliecināties. Mani pārsteidza tas, ko Tu rakstīji par sāpēm, jo pirmajās smagajās dienās es dienasgrāmatā ierakstīju kaut ko tik visai līdzīgu, es nesaprotu, kā Ada Negri saka: sāpes piešķir domām dievišķu spēku. Bet Tu man atkal esi palīdzējis, sniedzot prieku, es varu strādāt un tagad ik dienas sūtīšu atbildes uz Tavām domiņām, kā nu es tās saprotu, tās jau būs tikai piezīmes pie Tavām domām, bet Tu jau zini, ka mana domāšana vēl ir ļoti neattīstīta. Esi pacietīgiņš ar mani, esi mazputniņš. Šodien priekšpusdienā vēl neesmu tik tālu tikusi, es piecelos vēlu, uzrakstīju Zālītem, tad tagad Tava vēstulīte un tad tūliņ jāiet taisīt pusdieniņas, pēcpusdienā, kad atnāksu no Tevis, tūlīt pierakstīšu mīluliņa domiņas un rīt nosūtīšu. Es gribētu vēl rakstīt bez gala, man liekas, ka neesmu neko pateikusi un pats labākais man Tev vēl jāpasaka, es gribētu atrast kaut ko ļoti īpašu, lai Tev pateiktu, cik ļoti es Tevi mīlu, bet skan tikai bumbulīt, bumbulīt, mīļkukainīt, samtiņ un mīļumiņ, un tad Tu esi tik maziņš, tik maziņš kā vismazākais Iniņš. Un es gribētu Tevi skūpstīt bez gala – ak, vai Tu zini, ko nozīmē just bez gala, es to jūtu, un, par spīti visam, esmu svētlaimīga. Šeit pielieku klāt „Mājas Viesa”⁵ 4. numuru un kritiku. Bet tagad es eju vārt mīļkukainītim zemenītes⁶ un piebēršu tur labi daudz bučiņu. Kā Tev vakardieniņ garšoja pusdieniņas? Vai Tu citus arī pacienāji? Šodien neko nevārīju.

Sūtu Tev to pašu. Žāvētu siļķīti⁷ gribēju Tev aizsūtīt, bet visā Panevėžīnā siļķīte nav dabūjama, vecās ir izpārdotas un uz jaunām jāgaida. Pasmējies taču, mīļsaulīt, es arī smejos un skūpstu Tevi, skūpstu Tevi. Raksti man par visu, ko dari, katru sīkumiņu, jo garāk, jo labāk, tagad mazkukainītis ies pie zemenītēm. Daudz, daudz bučiņu.

II

Tavs mazkukainītis ir dumiņš. Pie žandarmaņa gan vēl nedomāju iet. Viņš būs aizņemts, jo g[ubernators] vēl ir tur. Nākamās nedēļas sākumā, kad viņš būs prom, es varu aiziet, tad uzzināšu ko vairāk. Kā Tu domā, zeltkukainīt? Zālīte ir atsūtījis „M[ājas] V[iesi]”, viņš ir pasteidzies pirmais ielikt atbildi, tikai aizvakar es nosūtīju Tavu, es viņam aizrakstīšu, lai viņš ieliek arī Tavu, kā Tev šķiet? Ir žēl, ka tā netiek izmantota, mans mīļumiņš tik labi uzrakstījis, gluži kā komentāriņus⁸. Nīna arī atrakstījusi, bet neko svarīgu. Es pielieku klāt un arī Gētes komentāriņus. „Faustiņus” jau lēnām sāku pārrakstīt. Tas mani saviļņo tik dziļi, kad redzu, ka mans zaļzeltainais mīļkukainītis ir tik čakls un arvien izpilda pensumu⁹. Par katru atskaņu viena bučiņa un par katru punktiņu arī. Mīļrožkukainīt, nebrīnies, ja rīt pusdieniņas atnesīšu agrāk vai vēlāk, man nav pulkstantiņa, tas vienmēr apstājas un kopš aizvakardienas negrib vairs nemaz iet, laikam tāpēc, ka mīlulīša nav šeit. Es tagad vienmēr skatos pāri pretī [nesalasāms vārds], bet rīt ir sestdieniņa. Parasti es nāku vienmēr četros. Varbūt mums tomēr reiz izdosies redzēties, es jau tā nostāšos. Tu, mīļzeltiņ, raksti vairāk un daudz, actiņas jau paliek labākas. Mīlulīt, zeltmīlulīt, saulīt.

Vēstule vācu valodā (120445). Tulkojuma pirmpublicējums RGG, 1980, 122.-126.lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 13. jūnijā”).

¹ Grieķu mitoloģijā trīs brāļi – Zevs, Poseidons un Aīds – sadalīja varu savā starpā, Zevam kļūstot par debesu valdnieku. Vārdam ir indoeiropiska izcelsme, un tas nozīmē „dzidras debesis”.

² 12. (24.) jūnijā Aspazija, Raiņa māte un māsa Dora ārpus kārtas bija dabūjušas atļauju tikties ar arestēto.

³ Sienas pulkstenis, kur Aspazija glabāja arī Raiņa vēstules.

⁴ Šī teikuma daļa vēstules oriģinālā rakstīta latviski.

⁵ Domāts žurnāls „Mājas Viesa Mēnešraksts”.

⁶ Vēstules oriģinālā vārds uzrakstīts neskaidri (*Erchens*), varētu tulkot arī kā zirnīši (*Erbsen*).

⁷ Vēstules oriģinālā vārds uzrakstīts neskaidri (*Gerchen*), varētu tulkot arī kā šķiņķītis (*Schinken*).

⁸ Polemika par „Fausta” tulkojumu. 1897. gada 28. maijā (9. jūnijā) MVP ar redakcijas ievadu tika publicēts Raiņa raksts „Gētes „Fausts” un „Baltijas Vēstnesis””. 1897. gada 31. maijā (12. jūnijā) tam sekoja BV replika „„Mājas Viesis” un „Fausts””, kurā teikts, ka MV redakcija nav varējusi atspēkot BV izteikumus par „Fausta” reklamēšanu; uzdots jautājums, vai joprojām nemainīgs paliek apgalvojums, ka tulkojums ir „ģēnija darbs” un ka tas saīsinātā veidā piemērots lasīšanai „pie ģimēņu galda”.

Raiņa pretraks nav publicēts, 1897. gada 11. (23.) jūnijā MV lasāms redakcijas (P. Zālītes) raksts ar aizrādījumu, ka BV joprojām „nerimst uzbrukt Gētes „Faustam””, un secinājumu, ka BV vispār nespēj izprast J. V. Gētes darba nozīmi, – „tas iznācis simtiem tūkstošiem, ja ne miljoniem ilustrētos sējumos, kas visi nodomāti izglītota ģimēņu galdiem.”

⁹ Pensums (no latīņu val. *pensum*) – dienas norma, darba uzdevums noteiktam laikam.

Rainis Panevēžā 1897. gada 14. (26.) jūnijā

Goldenes Lieblingškäfchen, ich werde dir heute nicht weiter schreiben. Es ist eine großartige Aufregung hier; weil heute d. Gouv. kommen soll. Wir warten schon von 8 Uhr morgens, ich habe fast seit 5 nicht geschlafen, immerfort Störungen. Jetzt, bis 2 Uhr ist er dennoch nicht gewesen. Vielleicht wird seinetwegen untersucht. Komm auch am Sonntag etwas später. Vorlesungen an d. Universität heißen Lekzien; sie sind nicht gebunden, sondern einzelne Bogen. Zum Schneidchen gehe nächste Woche. Sahlit schreibe, er soll d. Erwiderung zurückschicken, sie ist ja auch im Namen der Redaktion geschrieben. Ich werde daraus Humoristisches machen.

Wenn er aber ja will, so kann man sie so ummachen, daß sie von dritter Seite, von einem Unbetheiligten kommt. Gegen Sahlits Erwiderung läßt sich noch sehr widersagen; sie vertuscht nur das Meiste. Aber er hat ja den Streit für beendet erklärt, also bleibt nur Humoristisches übrig. Schreibe ihm darüber. (Warum sagst du, Käfchen, daß ich gut geschrieben, hast es ja gar nicht gelesen). Die Nina ist doch gar zu dumm mit ihrer Ueberspanntheit u[nd] Klatscherei; sie hat also aus purem Mitleid mit mir in d. Stadt herumerzählt, daß ich sitze u[nd] wie ein Verbrecher behandelt werde. Es ist wirklich ganz abscheulich rührend so ein Mitleid. Du stellst dich immer direkt hinter der Thür auf, u[nd] es ist doch so einfach sich da hinzustellen, wohin sich d. Thür öffnet. Ich hätte dich sonst gestern gewiß gesehen, war nur einige Schritte entfernt. Liebling Goldkäfchen, ich befinde mich jetzt in einer dummen Verstimmung, die mich nur Mechanisches d.h. am Faust arbeiten läßt. Es fängt sogar an, mir Vergnügen zu machen, sich dem hinzugeben. Ich warte nur noch deinen heutigen Brief ab, Kleinlieblingškäfchen. Daß du gestern doch über Zuckchen geschrieben hast, hat mich sehr gefreut, Goldvogchen, aber ich warte auf das heutige. Liebling, Liebling ich will nicht zurück u[nd] ich kann es auch nicht. Es muß klar sein liebes liebes Goldvogchen. Ich warte, ich warte, was du sagen wirst. Ich kann nicht mehr vor dir klagen. Mein liebes, liebes Käfchen, ich liebe dich meine Seeliņ, aber du sollst ganz mein, mein Liebling. Ach, wenn Sonntagchen eher käme, es mußte Alles klar werden u[nd] gut. Liebling.

Zelta mīļkukainīt, šodien es Tev nerakstīšu tālāk. Šeit ir ārkārtīgs uztraukums, jo šodien atbraukšot gubernators. Mēs gaidām jau no pulksten astoņiem rītā, neesmu gulējis gandrīz kopš pieciem, traucējumi vienā laidā. Tagad līdz pulksten diviem viņš tomēr nav bijis. Viņa dēļ varbūt tiks pārmeklēts. Nāc arī svētdien mazliet vēlāk.¹ Priekšlasījums universitātē sauc par lekcijām; tās nav iesietas, bet uz atsevišķām lapām. Pie skroderīša ej jaunredēļ. Raksti Zālītem, lai viņš atsūta atpakaļ atbildi, tā jau arī ir rakstīta redakcijas vārdā. Es no tās izveidošu kaut ko humoristisku. Bet, ja jau viņš grib, tad var to pārveidot tā, ka tā nāk no kāda trešā, no tāda, kurš nav ņēmis dalību. Pret Zālītes atbildi būtu vēl daudz kas sakāms, tā tikai lielāko tiesu notušē. Bet viņš jau strīdu ir pasludinājis par izbeigtu,² tā tad paliek pāri tikai humoristiskais. Aizraksti viņam par to. (Kādēļ Tu, kukainīt, saki, ka es esot labi uzrakstījis, Tu jau nemaz neesi lasījusi.) Nīna taču ir pavisam dumja ar savu pārspīlētību un klačošanos; viņa tā tad aiz tīras līdzcietības pret mani visiem pilsētā stāstījusi, ka es sēžot un ar mani apejoties kā ar noziedznieku. Ir tiešām gluži pretīgi aizkustinoša šāda līdzcietība. – Tu arvien nostājies tieši aiz durvīm, bet ir taču tik vienkārši nostāties tur, kur veras durvis. Citādi es vakardien Tevi noteikti būtu redzējis, kaut vai dažu soļu atstatumā... Mīļo

zeltkukainīt, esmu tagad mulķīgā noskaņojumā, kurš man atļauj strādāt tikai mehāniski, t.i., pie „Fausta”. Es sāku pat izjust prieku tam nodoties. Es tikai vēl nogaidīšu Tavu šodienas vēstuli, mazo mīļkukainīt. Kā Tu vakardien tomēr esi rakstījusi par nākotnes cilvēku, tas mani ļoti iepriecināja, zeltputniņ, bet es gaidu šodienas. Mīlulīt, mīlulīt, es negribu atpakaļ, un es to arī nespēju. Jākļūst skaidrībā, mīļo, mīļo zeltputniņ. Es gaidu, es gaidu, ko Tu sacīsi. Es vairs nespēju Tavā priekšā gausties. Manu mīļo, mīļo kukainīt, es mīlu Tevi, mana dvēsele, bet Tev jābūt nedalītai, manu mīlulīt. Ak, kaut svētdieniņa pienāktu drīzāk, visa, vajadzētu kļūt skaidram un labam. Mīlulīt.

Vēstule vācu valodā (16202). Tulkojuma pirmpublicējums RGGr, 1980, 126.-127.lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 14. jūnijā”). Publicēts arī RKR, 19, 233.-234.lpp. (ar datējumu „1897. gada 14. (26.) jūnijā”).

¹ 12. (24.) jūnijā Aspazija, Raiņa māte un māsa Dora ārpus kārtas bija dabūjušas atļauju tikties ar arestēto. Sakarā ar gubernatora ierašanos Panevėžā varēja paredzēt arī uzraudzības iestāžu interesi par Raiņa dzīvokli. Pēc pirmās kratīšanas acīmredzot vēl citi materiāli – vēstules, grāmatas – varēja tikt atklāti, tāpēc Aspazija rūpējās, lai tie būtu prom no svešām acīm.

² Attiecinājums uz P. Zālītes raksta nobeiguma vārdiem: „Ar to šai lietā lai pietiek!” (BV, 1897, 11. (23.) jūnijā).

Rainis Panevėžā 1897. gada 14. (26.) jūnijā

Kleines Lieblingsgoldkäfchen braucht keine besonderen Vorsichtsmaßregeln zu treffen für morgen d.h. Sonntchen (den Erlaubnißschein vergiß nicht zu nehmen), heute um 3 war I w Gouwchen, un morgen wird wol alles wie gewöhnlich gehen. Liebes Goldkäfchen, leg Briefchen im Korbchen u. was wichtiges zum mittheilen ist, das wirst wol so sagen, oder zu stecken können. Sei lieb u. gut Goldkäfchen, du kannst ja Großkäfchen wieder froh machen. Liebliebes Nopchen sei gut. Großkäfchen ist wol groß, aber noch nicht gut. Lieblingsvogchen.

Mazajam, mīļajam zeltkukainītim nav jāšper nekādi sevišķi piesardzības soļi rītdienas, t.i., svētdienīņas dēļ (neaizmirsti paņemt atļauju), šodien trijos šeit bija gubernators, un rīt, jādūmā, viss jau noritēs kā parasti. Mīļo zeltkukainīt, vēstulīti ieliec groziņā, bet, kas būs svarīgāks, ko pastāstīt, to jau Tu pastāstīsi tāpat vai iedosi slepus. Esi mīļa un laba, zeltkukainīt, Tu jau vari atkal iepriecināt lielkukainīti. Mīļmīļo putniņ, esi laba. Lielkukainītis ir gan liels, bet vēl nav labs. Mīļputniņ.¹

Vēstule vācu valodā (15629). Tulkojuma pirmpublicējums RuA, 177.lpp. (bez datējuma ar īsinājumiem). Publicēts arī RGG, 1980., 128.lpp.; RKR, 19, 234.lpp. (ar datējumu „1897. gada 14. (26.) jūnijā”).

¹ Vēstules pirmpublicējuma piezīmēs Aspazija paskaidrojusi: „Šī zīmīte, šķiet, rakstīta Liepājas cietumā.” Pēc vēstules satura secināms, ka tā tomēr rakstīta Panevėžas cietumā. Par to liecina saistība ar iepriekšējo vēstuli, piemēram, gubernatora atbraukšana, tāpat Aspazijas pastāvīgie apciemojumi, kas bija iespējami tikai Panevėžā.

Aspazija Panevėžā 1897. gada 14. (26.) jūnijā

Gutings! Mein grüingoldiges Lieblingsvogchen, mein Gold [pusizdzisis teksts] ammchen. – Wie leicht hätte ich Dich gestern sehen können. Du selbst hättest den Korb entgegengenommen, sagt der Wächter. Aber als ich zur Pforte hereinkam, waren da mehrere Arestanten an dem Brunnen beschäftigt, der Wächter wollte keinem d. Korb geben u[nd] brachte selbst und sagte, ich solle unterdessen in sein Zimmer gehen. Als er herauskam, stellte ich mich wol so hin, aber Du kamst nicht mehr und so ging Großkäfchen traurig nach Hause und schließlich bekommt es noch von Kleinkäfchen Schimpfings. Ich warte aber noch auf morgen, da sollen zwei Käfchen gutmachen, wenn nur nicht ein Hinderniß oder der Gubchen dazwischen kommt. Mein liebes liebes Sammkäfchen, mein kleines Lieblingsnopchen, wie sehn ich mich nach Dir; wie unsagbar, wie zähle ich die Stundchens und drehe jeden Morgen Sonnenblumchen auf. Aber nun zum Nöthigen: Sobald der Gub. fort ist, gehe ich zum Schandchen und auch auf das Kartoffelfeld, jetzt ist es nicht gerathen zu gehen, weil viele Gardavois überall stehen u[nd] morgen sehen wir uns doch. Die Möbel jetzt zu verkaufen zu suchen wäre auffallend, denn so ohne Notiz von uns wird man doch nicht sein und wer soll sie hier denn kaufen? Mit dem Wirthen läßt sich darüber nicht sprechen, wo er weiß, daß Deine Lage keine gefährliche ist, denkt er wieder an seine Vortheile. Er will vom Ausziehen gar nichts hören, если Бог дастъ живет по прежнему то стыдно будет всем врагам, alle sollen sagen, daß das nicht schaden soll, so etwas komme ja immer vor. Mamas Sachen kann man jetzt auch nicht fortschicken, alles würde nur Grund geben, um uns mehr aufzupassen. Den Grünhöfschen Schein bringe ich Dir Sonntag, so zu schicken ist doch nicht gut, kann verloren gehen u[nd] eher bekomme ich doch nicht als morgen. Soll ich nicht Nina schreiben, sie soll den andern Schein auch schicken? Die статья nehme ich auch morgen mit; Du sagst ja selbst Lieblingsgoldkäfchen, daß ich mit dem Schicken vorsichtig sein soll. Wie sagst du jetzt mein Goldkäfchen, daß es mit dem Abschicken der Ant[wort] auf B. V. keine Eile gehabt hätte, Du hast doch selbst geschrieben, daß ich gleich schicken soll, Großkäfchen war sehr traurig, daß es nicht durchzulesen bekam.

II

Als ich am Nachmittag es nach Hause brachte, stand an dem Tage es mit meinen Augchen sehr schlecht, noch nie so schlecht gewesen, mit der größten Anstrengung könnte ich nur den Anfang lesen, am andern Tage kam die Schwester, da hatte ich keinen Augenblick für mich u[nd] ihr gab ich mit. Glaubst Du denn nicht Liebling, wie schlecht meine Augchens waren? Sie erholen sich jetzt so schwer, den Faust habe ich angefangen, kann aber noch nicht schreiben, dann könnte ich die Blättchen nicht für Lieblingsvogchen schicken. Was den Brief an die Schwester anbetrifft, so habe ich ihn Dir nicht verschweigen wollen, ich sagte Dir, daß ich ihn aus der Erinnerung aufschreiben werde, aber es hat doch keine solche Eile, ich kann mit meinen Augen noch nicht soviel leisten. Lieblingchen, Lieblingchen siehst Du es gar nicht ein, thu mir doch nicht so weh Goldkäfchen, glaubst Du nicht, daß ich alles für Dich thäte, alles hingebe, aber wenn ich blind werde, was kann ich dann thun, wer wird mein Sammkäfchen hegen und pflegen. Lieblingsgoldsonnkäfchen, wenn Du mir ins Herz sehen könntest, wie ich Dich lieb habe, wie Du ganz und gar mein Nopchen, mein Schmerzvoigi bist.

Sveiciens! Manu zaļzelta mīļputniņ, manu [pusizdzisis teksts] mīļumiņ.. – Cik viegli es būtu varējusi Tevi vakar redzēt. Tu pats esot saņēmis grozu, saka sargs. Bet, kad es ienācu pa vārtiem, vairāki arestanti kaut ko darīja pie akas. Sargs nevienam negribēja grozu dot, un aiznesa pats, un teica, lai es pa to laiku ieejot viņa istabā. Kad viņš iznāca, es gan nostājos tā, bet Tu vairs nenāci un tā nu lielkukainītis bēdīgs aizgāja mājās, un beigu beigās vēl dabū no mazkukainīša bārienu. Bet es gaidu vēl rītdienu, tad abi kukainīši visu vērsīs par labu, ja tikai kāds traucēklis vai gubernatoriņš nepagadīsies pa vidu. Manu mīļo, mīļo samtkukainīt, manu mazo mīļputniņ, kā gan es ilgojos pēc Tevis, tik neizsakāmi, kā es skaitu stundiņas un katru rītu uzgriežu saulespuķīti. Bet tagad par nepieciešamo: tiklīdz gub[ernators] būs prom, es iešu pie žandarma un arī uz kartupeļu lauku, tagad nav prātīgi iet, jo visur daudz gorodovoju un rīt taču mēs redzēsimies. Mēģināt tagad pārdot mēbeles būtu pārāk uzkrītoši, jo gluži nepamanīti mēs taču neesam, un kas gan šeit tās pirktu? Ar saimnieku par to runāt nav vērts, jo, kad viņš nu zina, ka Tavs stāvoklis nav tik bīstams, viņš atkal domā tikai par savu labumu. Par izvākšanos viņš neko negrib dzirdēt, *если Бог дастъ живет по прежнему то, стыдно будет всем врагам*,¹ visi sakot, ka tas neko daudz nekāit, tā jau katram varot gadīties. Mamma mantas arī tagad nevar sūtīt prom, tas varētu dot iemeslu mūs vēl vairāk uzmanīt. Zaļenieku zīmi² atnesīšu Tev svētdien, tāpat sūtīt nebūtu labi, var pazust, un ātrāk jau es arī nesaņemšu kā rīt. Vai man neaizrakstīt Nīnai, lai viņa atsūta arī to otru zīmi? *Статья*³ arī rīt paņemšu līdzī; Tu jau pats, mīļzeltaino kukainīt, saki, ka ar sūtīšanu man vajag uzmanīties. Tu jau pats, manu mīļzeltkukainīt, tagad saki, ka ar atbildes nosūtīšanu B[altijas] V[ēstnesim] nebūtu jāsteidzas, Tu taču pats rakstīji, ka man jāsūta tūlīt, lielkukainītis bija ļoti bēdīgs, ka nedabūja to izlasīt.

II

Kad es to pēcpusdienā atnesu mājās, tajā dienā man ar actiņām bija pavisam slikti, vēl nekad tik slikti nebija bijis, ar vislielāko piepūli varēju izlasīt tikai sākumu, citudien atbrauca māsa, tad man vairs neatlika ne brītiņa laika un es to iedevu viņai līdzī. Vai tad Tu, mīlulīt, patiešām netici, ka man bija slikti ar actiņām? Tagad tās atspīgst ļoti gausi, „Faustu” es iesāku, bet rakstīt vēl nevaru un nevaru mīļputniņam sūtīt lapiņas. Kas attiecas uz vēstuli mātai, tad negribēju Tev par to noklusēt, es Tev teicu, ka uzrakstīšu to pēc atmiņas, bet nav taču nekādas steigas, es nevaru ar savām acīm tik daudz vēl izdarīt. Mīlulīt, mīlulīt, vai tad Tu nemaz nesaproti, nesāpini taču mani tik ļoti, zeltkukainīt, vai Tu netici, ka es darītu visu Tavā labā, visu atdotu, bet, ja kļūšu akla, ko tad varēšu darīt, kas lolos un lutinās manu samtkukainīti, ja Tu spētu ieskatīties man sirdī, kā es Tevi mīlu, ka Tu caur un cauri esi mans bumbulītis, mans sājputniņš.

Vēstule vācu valodā (120446). Tulkojuma pirmpublicējums RGG, 1980, 128.-130.lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 14. jūnijā”).

¹ Ja Dievs dos dzīvot pa vecam, tad kauns būs visiem ienaidniekiem. (Krievu val.)

² Zaļenieku kasē Pliekšānu ģimene noguldīja naudu, kārtoja tur parādzīmes. Acīmredzot kādam no šāda veida dokumentiem bijis nepieciešams Raiņa paraksts, tā kā pēc tēva nāves viņš bija visu finansiālo lietu kārtotājs. Kopumā Raiņa finansiālā situācija pēc mantojuma saņemšanas ir visai neskaidra. A. Birkerts monogrāfijā „J. Raiņa dzīve” (108.lpp.) šai sakarā norādījis: „No Raiņa paša par viņa materiālo stāvokli un mantošanas lietām man nācies dzirdēt šādas ziņas:

Rainis manto no tēva tikai niecīgu summu: 2000 rubļu. Pēc mantošanas lietas vadītāja advokāta domām, Rainim vajadzējis mantot vismaz 20 000 rubļu, par kuriem viņš zinājis, ka tie ir droši. Un vispār vecā Pliekšāna mantas stāvoklis ticis vērtēts uz 60 000 rubļiem. (...) Kāpēc Raiņa tēva manta pēc viņa nāves piepeši izrādījās par pazudušu, par to dzejnieks negribēja runāt.”

Savukārt Aspazijas atmiņās (RuA, 93.lpp.) teikts: „Viņam gan bija bijis tēvs, ko ieskatīja par ļoti bagātu un kam, kā turienieši izteikušies, mirstot bijis ap 60 000 rbļ. kabatā, bet nauda nenonāca Raiņa rokā, jo pēdējais pa to laiku bija Jelgavā kā Stērstes palīgs advokatūrā. Viņa ziņā atradās tikai daži veci vekseli.”

Saglabājusies kopija līgumam (123848), kas noslēgts 1890. gada 1. (13.) februārī starp provizoriem A. Poratu un H. Klugi par aptiekas pirkšanu–pārdošanu Dvinskā (Daugavpilī). Līgumā minēts punkts, ka H. Kluge septiņos gados atmaksā Kristapam Pliekšānam (Raiņa tēvam) 4000 rubļu lielu parādu.

³ Raksts. (Krievu val.)

Aspazija Panevėžā 1897. gada 15. (27.) jūnijā

Goldiges Liebling. Alles, was auf Deinen Brief zu antworten wäre, werde ich ja heute persönlich sagen. Das Weh ist herunter, ich werde Dich ja heute sehen und genesen. Wenn es Dir hilft, sage ich Dir noch wie sehr ich Dich liebe, Goldvogchen, Herzensliebbling. Kannst Du denn mir noch schwereres anthun, als daß Du an meiner Liebe zweifelst in dieser Zeit, wo Du sie doch wirklich siehst. Du hast vor einigen Wochen, als die Rede davon war, ob ich Dich besuchen würde im Gefängniß, viel weniger gesagt, als Du mich jetzt thun siehst. Täglich muß ich doch mit dem Körbchen gehen und ertragen, wenn die Leute mich ansehen und die Köpfe zusammenstecken. Glaubst Du, daß Schande zu ertragen ein Leichtes ist? Aber für Dich ist es mir ein Leichtes. Ich berge in mir doch ein reiches u[nd] starkes Leben, ich will nicht sterben, aber wenn ich Dich erretten kann, stirbe ich doch. Das sind blos Worte, wirst Du sagen, ich habe ja nicht den Beweis, aber hast Du nicht die vielen, schmerzlichen, zuckenden Beweise? Das was ich in meiner Kladde geschrieben habe sind nicht leere Worte, es ist da weniger, als ich noch wirklich gefühlt habe. Du machst mir Vorwürfe, daß ich Dir nicht gleich meine Gedanken mitgetheilt habe. Du glaubst nicht, daß ich wirklich nicht gekonnt habe. Das ist grausam von Dir, Du solltest nicht eine Seele quälen die für Dich so zuckt u[nd] blutet. Als ich schließlich Dir geschrieben, antwortest Du nicht darauf, Dein gestriger Brief ist so kalt, Du sagst Du wartest noch, als hätte ich Dir nichts, gar nichts gegeben. Worauf wartest Du? Was soll ich noch thun? Du sagst, ich hätte die Erwiederung nicht gelesen und sagte Dir dennoch: sie sei gut. Also eine gröbliche Lüge, wie ein Schulmädchen gefangen? Nein, ich sagte, daß ich nicht genau lesen konnte und auch nicht meine Bemerkungen machen, aber, wieviel ich lesen konnte, habe ich gelesen, wenn Du Beweise verlangst, kann ich einige Stelle hersagen. Wenn ich gut sagte, habe ich ehrlich gemeint, ich sagte, daß ich von Dir sehr viel halte.

II

Ist es Dir nicht genug? Im Schmerze lügt man nicht. Ich habe auch kein Verstecken gehabt mit dem Brief der Schwester, ich sagte, ich werde ihn Dir aufschreiben und ich werde es gewiß thun, sobald meine Augen es mir erlauben. Von schlaflosen Nächten u[nd] Weinen sind sie so schlecht, daß ich nicht gut mal ins Licht sehen kann.

Ich bin gezwungen zum Nichtsthun u[nd] habe bis jetzt auch den Faust nicht schreiben können. Nun habe ich Dir Alles gesagt und du willst es ja so, ich hoffe, daß Du heute es gut machst, denn Du hast mir sehr weh gethan, wenn jemals, jetzt habe ich das nicht verdient. Aber Du wirst mich aufrichten, es wird wieder Sonnenschein werden und zwei Lieblinge werden lieb und gut sein. Vogchen, Vogchen, ich warte auf heute wie auf einen Sonnenaufgang, ich bin so müd u[nd] matt, hilf hilf Deinem Strammchen

Lieblingsvogchen, Ammchen,

Seidenkäfchen — — —

Zeltaino mīlulīt! Visu, kas būtu atbildams uz Tavu vēstuli, pateikšu šodien pati. Sāpes ir mazinājušās, es taču Tevi šodien redzēšu un dziedināšu. Ja tas Tev līdz, teikšu vēl, cik ļoti Tevi mīlu, zeltputniņ, sirdsmīļotais. Vai gan Tu vari mani vēl vairāk sāpināt, kā šaubīties par manu

mīlestību laikā, kad Tu to nu patiešām redzi. Kad pirms dažām nedēļām mēs runājām par to, vai es Tevi cietumā apmeklētu, Tu izteici daudz mazāk, nekā tagad redzi mani darām. Ik dienas man taču jāiet ar groziņu un jāpacieš tas, ka ļaudis uz mani skatās un sačukstas. Vai Tu domā, ka panest kaunu ir viegli? Bet Tevis dēļ man tas ir viegli. Manī tomēr slēpjas bagāta un stipra dzīvība, es negribu mirt, bet, ja tas Tevi varētu glābt, es tomēr mirtu. Tie ir tikai vārdi, Tu teiksi, un man nav pierādījumu, bet vai tad Tev nav to daudzo sāpīgo, pulsējošo pierādījumu? Tas, ko es ierakstīju savā kladē, nav tukši vārdi, tur uzrakstīts mazāk, nekā es patiesībā izjutu. Tu man pārmet, ka uzreiz Tev nepateicu savas domas. Tu netici, ka patiešām to nevarēju. Tas ir nežēlīgi no Tevis, Tev nevajadzētu mocīt dvēseli, kas par Tevi tik ļoti pārdzīvo un asiņo. Kad Tev beidzot aizrakstīju, Tu man neatbildēji, Tava vakardienas vēstule ir tik salta, Tu saki, Tu vēl nogaidīsi, it kā es Tev nebūtu neko, pavisam neko devusi. Ko Tu gaidi? Kas man vēl jādara? Tu saki, ka neesmu lasījusi atbildi, tomēr Tev teikusi, ka tā esot laba. Tātad rupji meli, pieķerta kā tāds skolas skuķis? Nē, es teicu, ka nevarēju pamatīgi izlasīt un arī izteikt savas piezīmes, tomēr cik vien varēju, tik izlasīju, ja Tev vajadzīgi pierādījumi, varu dažas vietas atstāstīt. Kad teicu, ka ir labi, es tā arī domāju, es teicu, ka vērtēju Tevi ļoti augstu.

II

Vai Tev ar to nav gana? Sāpēs nemelo. Neesmu arī slēpusi māsas vēstuli, es teicu, ka Tev to uzrakstīšu, un to noteikti izdarīšu, tiklīdz acis man to ļaus. No negulētām naktīm un raudāšanas tās kļuvušas tik vājas, ka pat gaismā nevaru lāgā saredzēt.

Esmu spiesta neko nedarīt un arī „Faustu” līdz šim neesmu varējusi rakstīt. Nu esmu Tev pateikusi visu, un Tu jau to tā gribi, es ceru, ka šodien Tu visu vērsīsi par labu, jo Tu man esi ļoti pāri darījis, ja arī kādreiz, tad šoreiz jau nu es to nebiju pelnījusi. Bet Tu mani uzmundrināsi, atkal atspīdēs saule un divi mīlulīši būs mīļi un labi viens pret otru. Mazputniņ, mazputniņ, es gaidu šodien kā saules lēktu, esmu tik nogurusi un panīkusi, palīdzi, palīdzi savai brašulītei.

Mīļputniņ, mīļumiņ, zīžaino kukainīt – – –

Vēstule vācu valodā (120442, 120447). Tulkojuma pirmpublicējums RGG, 1980, 130.-132.lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 15. jūnijā”).

Rainis Panevēžā 1897. gadā, ne vēlāk par 15. (27.) jūniju

Mīlas dvēsele

Ko tirpdams stāvi
Pie aukstām miesām?
Tu pats viņas kāvi!

Tu dvēsli grābi
Rupjām rokām,
Sev cerēdams glābi.

Kur dvēsele dega,
Guļ aukstās miesas,
Kā tukša sega.

Spīgojot laidās
Iz miesām dvēsele,
Kā putniņš, kas baidās.

[Ar zīmuli:] Mīlas dvēsele

Nu ko tirpdams stāvi
Pie aukstām miesām?
Tu pats viņas kāvi.

Izbīles acīs,
Jautājums lūpās: –
Kas tevīm ko sacīs?

Tīmekļa sārta
Ir mīlas dvēsele,
Irst tikko skārta;

Kā ziedu dvesma
Glāsta un aizplūst,
Kā rīta dzesma.

*Liebsüßes Herztiefen, hilf wieder deinem eigenen Jungchen, hat sich verrannt u[nd] weiß nicht, was thun.
Ist das ein Ged oder nicht? Die zweite Hälfte sieht so aus, aber d. erste taugt nichts. Soll nicht d. zweite Hälfte allein
bleiben? D. erste sagt eigentlich aus dasselbe, bißchen breiter u[nd] recht viel schlechter. Anfangs war die jetzige zweite
Hälfte als erste geschrieben; da hatte das Ganze mehr Sinn, aber aus Ende kam dann der prosaische erklärende Theil,
u[nd]das verdarb die Wirkung. Das Gedchen sollte anknüpfen an dein „Jaunā mīla“, aber ich kann ja nicht an dich
herankommen, ich falle immer schmähhlich ab. Ich bin aber nicht trauchen, denn mein Wundervogel ist einzig u[nd]
nicht zu erreichen. Ich bin schon zufrieden, wenn ich nur mit will, an Handen geführt werde, oder in Mutten Röcken
sich [nesalāsams] u[nd]mitlaufend mit ganz klein Beiniņš, gut u[nd]lieb, du mein einziges, wundervolles, gütiges Sonniņ,
Goldfreudiņ, Dufhauchiņ.*

Mīlas dvēsle¹

Ko tirpdams stāvi
Pie aukstām miesām?
Tu pats viņas kāvi!

Tu dvēseli grābi
Rupjām rokām,
Sev cerēdams glābi.

Kur dvēsle dega,
Guļ aukstās miesas,
Kā tukša sega.

Spīgojot laidās
Iz miesām dvēsele,
Kā putniņš, kas baidās.

[Ar zīmuli:] Mīlas dvēsle

Nu tirpdams stāvi
Pie aukstām miesām:
Tu pats viņas kāvi!

Izbīles acīs,
Jautājums lūpās: –
Kas tevīm ko sacīs?

Tīmekļa sārta
Ir mīlas dvēsle,
Irst, tikko skārta;

Kā ziedu dvesma
Glāsta un aizplūst,
Kā rīta dzesma.

Mīlais, saldaissirds dziļumiņ, palīdzi atkal savam pašas puisītim, kurš pārskrējies un nezina, ko darīt. Vai tas ir dzejolis vai nav? Otrā daļa pēc tāda izskatās, bet pirmā nekam neder. Vai nebūtu jāpaliek vienīgi otrajai daļai? Pirmā īstenībā izsaka to pašu, tikai plašāk un daudz sliktāk. Sākumā šī tagadējā otrā daļa bija uzrakstīta kā pirmā, tad visam bija vairāk jēgas, bet tad beigās nāca klāt tā prozaiskā, paskaidrojošā daļa, un tas sabojāja iespaidu. Dzejolītim būtu jāsaistās ar Tavu „Jaunā mīla”², bet es jau nevaru Tev tuvoties, es ar kaunu vienmēr krītu atpakaļ. Bet es par to neskumstu, jo mans brīnumputniņš ir vienreizējs un neaizsniedzams. Esmu ar to mierā, ka tad, ja vien gribu tikt līdz, tieku vests pie rociņas vai ieķeros māmiņas svārciņos un savām mazajām kājiņām skrienu līdz, labs un mīļš. Tu mana vienreizējā, brīnišķā, labsirdīgā saulīt, zeltprieciņ, smaržvēsmiņ.

Vēstule vācu valodā, dzejolis latviešu valodā (16200). Tulkojuma pirmpublicējums (kopā ar dzejoli) RuA, 167.-168.lpp. (ar norādi „Bez datuma (no Paņevezas cietuma 1897. g. jūn.)”). Publicēts arī RGG, 1980, 132.-133.lpp. (ar datējumu „ne vēlāk par [1897. gada] 15. jūniju”); RKR, 19, 234.-235.lpp. (ar datējumu „1897. gadā, ne vēlāk par 15. (27.) jūniju”).

¹ Dzejolim divi varianti, lapas kreisajā pusē ar vertikālu svītru savilkti pirmie četri panti un pierakstīts romiešu cipars I, tāpat savienoti nākamie četri panti un pierakstīts romiešu cipars II. Dzejoļa nosaukums pierakstīts vertikāli lapas labajā malā blakus pirmajam variantam. Abos variantos ar zīmuli veikti labojumi un piezīmes, pirmais variants pārsvītrots. Pirmpublicējumā MVM (1901, 7. nr., 535.lpp.) dzejolis ar virsrakstu „Mīlas dvēsele” dots šādā redakcijā:

*Ko tirpdams stāvi
Pie aukstām miesām?
Tu pats viņas kāvi!*

*Izbīles acīs,
Jautājums lūpās: –
Kas tevīm ko sacīs?*

*Kur dvēsele dega,
Guļ aukstās miesas
Kā tukša sega.*

*Tīmekļa sārta
Ir mīlas dvēsele,
Ir tikko skārta...*

*Kā ziedu dvesma
Skūpstā un aizplūst,
Kā rīta dziesma – –*

Iekļaujot dzejoli krājumā „Tālas noskaņas zilā vakarā” (RKR, 1, 116.lpp.), Rainis vēl nedaudz to stilistiski labojis

² Aspazijas dzejolis publicēts MVM (1901, 3. nr., 169.lpp.) šādā redakcijā:

I

*Jaunā mīla,
Jaunā mīla,
Ne šķelta no naida,
Ne māklta no spaida;
Kas to vēl vīla!
Kas traucē, kas baida!
 Jaunā mīla,
 Jaunā mīla,
Tā maiga un liega,
Iz baltākā sniega,
Bez vainas, bez ziega,
Var doties kā ķīla.
 Jaunā mīla,
 Jaunā mīla,
Nost naktis no miega,
Pa sapņiem vien klaida,
Saldmīlīgi smaida
Un gaida un gaida
Ar ciešu, bērnišķu ticību
Uz dzīves lielo brīnumu.*

II

*Es nezinu, vai tā ir cerība,
Vai saldi sāpīga atmiņa.*

*To nevar satvert, to nevar gūt,
Kā skaņu, kā krāsu, kā smaržu to jūt.*

*Tā izplūst kā vilnītis, vēja dzīts,
Kā mēness vizma tā ezerā trīc.*

*Tik tas to jaundienu spožumā redz,
Kam vakara krēsļa jau dzīvi sedz.*

*Tam viņa iz tālienes ieskanas
Kā maldošam zvans iz tēvijas.*

*Kā balti apģērbti bērniņi
Iet sapnis pēc sapņa caur dvēseli;*

*Svētsvinīgā gājienā iet to bars,
Ikkatram rokā zaļš palmu zars.*

*Kam tvīkstošo pieri viņi skar,
Tas pirmoreiz atkal raudāt var --*

*Vai viņas vārda lai atminu?
Nē, vārdā saukta, tā – izgaistu.*

Rainis Panevēžā 1897. gadā, ne vēlāk par 15. (27.) jūniju

Dann schicke ich Lieblingsvogchen auch ein ganz schwaches Gedchen, nicht heutiges. Die ersten 2 Zeilen variieren einen Vers, der von einem Arestanten auf mein Fenster geschrieben ist.

„Sarkanais zieds no dzīves man ņemts!

Tā gan bija man mūžā lemts.”

Ak sēri jauki tava dziesma skan!

„Bet kas matīja to, kā es cītos [plēšos, rāvos] bez mēra?

„Kas kļiedzienu dzirdēja it kā no zvēra?”

Jūs smējāt, Jūs akmeņus metāt man.

Das Arestantenliedchen in lettischer Uebersetzung ist:

Zuda puķītes te visbrangākās,

Zuda ir laime man nabagam,

Manu: pašķīra man tā Visaugstākais.

Ka vārgt man būs pasaulē vienam.

Es ist ganz niedlich.

Liebling, Liebling, wenn nur dieses müde Briefchen nicht dich auch müde machte; auch wenn doch dieser kleine schwärmende Schmerz uns losließe, daß wir wieder zur großen Freudigkeit kommen könnten. Liebling ich bin trotz allem u. allem lieb u. gut, sei froh, verstehe mich, sei gut u. lieb.

Liebling, Lieblingchen, goldenes Käfchen ich bin dir lieb u. gut. Liebling.

Tad, mīļputniņ, es nosūtu arī vienu pavisam vāju dzejolīti, ne šodienas. Pirmās divas rindas variē pantu, kuru kāds arestants ir uzrakstījis uz mana loga.

„Sarkanais zieds no dzīves man ņemts!

Tā gan bija man mūžā lemts.”

Ak, sēri-jauki Tava dziesma skan!

„Bet kas matīja to, kā es cītos bez mēra?”¹

Kas kļiedzienu dzirdēja it kā no zvēra?”²

Jūs smējāt, Jūs akmeņus metāt man.

Arestanta dziesmiņa latviskajā tulkojumā ir šāda:

Zuda puķītes te visbrangākās,

Zuda ir laime man, nabagam,

Manu: pašķīra man tā Visaugstākais,³

Ka vārgt būs man pasaulē vienam.

Tā ir pavisam jauka.

Mīlulīt, mīlulīt, kaut tikai šī nogurusī vēstulīte arī Tevi nenogurdinātu, ak, kaut taču šīs sīko čūliņu sāpes atstātos no mums, lai mēs atkal tiktu pie lielā prieka. Mīlulīt, par spīti visiem un visam es esmu mīļš un labs, esi priecīga, saproti mani, esi laba un mīļa. Mīlulīt, mīļmīlulīt, zeltkukainīt, es esmu Tev mīļš un labs. Mīlulīt.

Vēstule vācu valodā, dzejolis latviešu valodā (16198). Tulkojuma un dzejoļa pirmpublicējums RuA, 163.-164.lpp. (ar norādi „Bez datuma (no Paņevezas cietuma 1897. g. jūn.)”). Publicēts arī RGG, 1980, 134.lpp. (ar datējumu „ne vēlāk par [1897. gada] 15. jūniju”); RKR, 19, 236.lpp. (ar datējumu „1897. gadā, ne vēlāk par 15. (27.) jūniju”).

¹ Šai rindai virs *cītos bez mēra* rakstīts *plēšos, rāvos*.

² Citas vēstules publicējuma piezīmēs (RuA, 160.lpp.) Aspazijas atzīmējusi: „Tā, piem., cietuma kamerā, kur Rainim nācās sēdēt, bijis uzrakstīts kaut kur uz sienas teiciens: „Kā kļiedziens no zvēra”. Šis teiciens Rainim devis dažus ierosinājumus, kurus viņš ir izmantojis dzejā”.

³ Šai rindai virs *Manu: pašķīra* rakstīts *Es nomanu*, virs tā rakstīts *lēma*.

Aspazija Panevėžā 1897. gadā, drīz pēc 15. (27.) jūnija

Gutings. Lieblingsseelenkäfchen! Niederschmetternd wäre der Eindruck Deines Briefes für mich gewesen, aber ich habe mich dagegen gewehrt, gewehrt mit denselben Waffen, die Du mir gegeben hast. Dein gestriger Brief hat mich zu sehr gehoben, er klingt noch wie Glockenklang in meiner Seele, ich kann das Schlimme nicht glauben, das Du mir sagst; ich sage mir, daß Du es selbst nicht so meinst. Wir müssen nur den Schleier wegziehen, der zwischen uns hängt und wir sähen uns in die leuchtenden Augchens, ganz so wie wir Sonntag uns gegenüber saßen, ich sähe Deine lieben, tieflieben Blauaugchens und meine Herzenswärme würde zu Dir hinüberfluthen und der große weißflammende Strom würde von Seele zur Seele rinnen. Lieblingchen, mein Herzblutkäfchen, sage selbst, Welch eine Mauer, welche Schranken würde nicht sinken, Welch ein Leid gäbe es, das nicht sich lösen würde, wenn wir uns in Liebaugchens sehen würden? Du schriebst einmal in Deinen früheren Briefen, daß die Liebe unzerstörbar geworden sei, mächtiger als wir selbst, daß wir vergebens daran rütteln. Und es ist so, jetzt mehr denn je. Diese durch Schmerzen großgezogene Liebe, sollte sie uns denn nicht heilen und aufrichten können? Wenn Du mich verwundet hast, so fliehe ich doch wieder zu Dir.

Mein, mein, Seelentrostkäfchen, ein jedes kleinste Wortchen, ein Sonnenstrahlstäubchen von Deinen grüngoldnen Flügchens wirkt ja Wunder. Du kannst doch unmöglich glauben, daß ich aus irgendwelchem Altruismus mich für Dich opfere und Schande ertrage. Hörtest Du nicht was ich dem Gefängnisaufseher beim ersten Besuch sagte, als er sagte, ich solle doch das Essen durch einen Menschen schicken. Ich sagte ihm, ich würde doch so wie so herkommen. Wenn Du mir diesen einzigen Trost nimmst zu Dir täglich herzukommen, wenn ich Dich auch nicht sehen kann, so doch einige Schritte mich Dir näher zu fühlen, so nimmst Du mir die Ruhe am Tage u[nd] den Schlaf in der Nacht. Ich warte so auf die Stunde, wo ich zu Dir gehen kann, daß ich je näher sie kommt, immer mehr mich aufrege und mir das Herz vor Erwartung bebt und pocht. Daß ich das Mädchen mitnehme, geschieht blos um den Gefängnisleuten zu imponiren und das brauchen wir.

Wenn ich von Schande gesprochen habe, so hieß das: siehe, was für andre Schande ist, das ist für mich Freude, Trost und Lieblingsvogchen sollte so ein Tapfkäfchen anerkennen und sehr lieb sein, denn der Brief war so niederdrückend gewesen, daß ich um jeden Preis Heilung nöthig hatte und da nahm ich alle Mittel zur Hand um mir Vogchens herauszulocken. Du hast mich mißverstanden, so sehr mißverstanden, Du siehst wie ich mich gegen Deinen Brief wehre, aber komm mir zur Hilf. Vogchen, hilf! Hilf! Wir wollen doch einander helfen, ich brauche Dich Sammkäfchen, komm mit Deiner ganzen Seele, ich brauche die Wahrheit, ich brauche auch Deine lieben warmen Wortchen und unzählige grüngoldschimmernde Käfchen brauche ich. Was ich vom Kartoffelfeldchen sagte, war ja blos, weil ich Schüchting bin und zweitens, weil ich nicht ertragen kann allein spazieren zu gehen. Ich war mal einmal gegangen eine ganz fremde Richtung, wo nicht zwei Liebliche gegen sind, aber ich konnte dennoch nicht um, als ich zurückkehrte, war mir viel schwerer, ich werde aber heute auf Kartoffchen gehen, da braucht man ja gar nicht über einen Zaun zu steigen und kann so selbst sehen. Du wirst mich heute ungefähr um 7 sehen. (Dein Uhrchen geht etwas vor oder nach) Wenn Du aber grade Spazchen hast, so bleibe nicht deswegen, Du Armerchen bekommst ja so wenig Luftchen und sieh[st] so grau u[nd] elchen aus. Deine Gedchen, besonders

von der „Liebe“ fallchen mir sehr, man braucht da nicht viel abzuschleifen, vielleicht paar Wortchen und Reim braucht man nicht, es hat den Rythmus in sich. Das zweite ist auch sehr hübsch, aber es könnte vielleicht etwas einchen werden. Ist Dir nicht Liebling, wo Du jetzt in Reimchens dichtet, doch nicht, wie ich früher einmal bemerkte und Du nicht glauben wolltest, daß der Reim zuweilen selbst einen neuen Gedanken giebt „it kā kļiedziens no zvēra“ ist hübsch u[nd] stark gesagt, aber hättest Du es gefunden wenn nicht auf „mēra“ sich „zvēra“ gereimt hätte?

Goldvogelieblingchen, ich bin so begeistert dafür und glaube daß es so die richtige Art sein wird; denke bald darüber nach und sage deine letzte Meinung. Im Roman brauchte denn kein Vorspiel, denn das Milieu spielt ja mit im ganzen Roman. Das Vorspiel könnte im IIten, dem gretischen Theil kommen. Es ist wohl richtig, daß man nicht grade den Faust zu nehmen braucht, um an einzelnen Individuum die Anlagen u[nd] d[as] Streben der ganzen Race zu analysiren. Aber gewöhnlich ist es so, daß man das beste Exemplar nimmt, oder vielleicht auch das schlechteste.

Das Arestantenliedchen ist wirklich ganz niedlich, es berührt wie einfache klagende Wahrheit, etwas naïv, aber man glaubt, daß der Schmerz dahinter noch größer ist, als die Worte sagen. Den Faust will ich selbchen abchen Lieblingsvogchen, die Augchen sind schon etwas besser und es ist die einzige Arbeit, die ich noch thun kann, lernen kann ich nicht, Gedchens kann ich auch nicht machen, dazu bedarf ich Gewißheit, wie sie auch sei, nicht aber diese Zeit der Ungewißheit und fieberhaften Aufregung zwischen Hoffnung und Sorchen, Du begreifst ja, daß sie jetzt immer mehr wächst. Vom Hause habe ich eben einen Brief bekommen, der auch nicht erfreulich ist, ich lege ihn hier bei. Sahlit habe ich noch nicht abgeschickt, ich warte, was Du noch heute sagen wirst. Den Brief nach Grünhof schreibe goldnes Seelenlieblings Vogchen, Kußkäfchen, ich küße Dich und wir wollen wieder aufstehen und stark werden und uns gut sein, mein grügoldiges Leuchtkäfchen, ich küße D[ich].

Labdienīnas! Mīļdvēselkukainīt! Tava vēstule mani būtu satriekusi, bet es tam pretojos, pretojos ar tiem pašiem ieročiem, kurus Tu man esi devis. Tava vakardienas vēstule mani pārāk saviļņoja, tā vēl skan man dvēselē kā zvanu dunoņa, es nespēju ticēt tam ļaunajam, ko Tu man saki; es saku sev, ka Tu pats tā nemaz nedomā. Mums tikai jāpavelk nost plīvurs, kas ir starp mums, un mēs skatītos viens otra mirdzošajās actiņās, gluži tāpat kā svētdien sēdējām viens otram pretī, es redzētu Tavas mīļās, dziļmīļās zilactiņas un mans sirds siltums plūstu pāri pie Tevis, un lielā, balti kvēlojošā straume ritētu no dvēseles uz dvēseli. Mīļumiņ, manu sirdsasinskukainīt, saki pats, kāds mūris, kādi gan šķēršļi nesagrūtu, kādām ciešanām jābūt, kas neizzustu, kad mēs abi raudzītos viens otra mīļajās actiņās? Reiz kādā no savām agrākajām vēstulēm Tu rakstīji, ka mīlestība esot kļuvusi nesagraujama, varenāka par mums pašiem, ka mēs velti to aizskaram. Un tā tas ir, tagad vairāk nekā jebkad. Šī caur sāpēm izaudzētā mīlestība, vai gan tai nevajadzētu mūs dziedināt un iedrošināt? Kaut Tu mani ievainoji, es tomēr atkal meklēju patvērumu pie Tevis.

Manu, manu dvēseles mierinātājkukainīt, katrs vismazākais vārdiņš, saulstara puteklītis no Taviem zaļzeltainajiem spārniņiem dara brīnumus. Nav iespējams, ka Tu varētu noticēt, ka es sevi ziedoju Tev un paciešu pazemojumu kaut kāda altruisma dēļ. Vai tad Tu nedzirdēji, ko es pirmajā apciemojuma reizē teicu cietuma uzraugam, kad viņš teica, lai es ēdienu sūtīt ar kādu cilvēku. Es viņam atbildēju, ka nākšu šurp tik un tā. Ja Tu man atņem šo vienīgo mierinājumu – nākt pie Tevis ik dienas, kaut es arī Tevi nevaru redzēt, tomēr justies dažus soļus Tev tuvāk, tad Tu man atņem

mieru dienā un miegu naktī. Es tik ļoti gaidu to stundu, kad varu iet pie Tevis, ka, jo tuvāk tā nāk, jo vairāk es uztraucos un mana sirds gaidās trīc un dreb. Ka ņemu līdzī meiteni¹, tad tas notiek tikai tāpēc, lai izpatiktu cietuma ļaudīm, un tas mums ir nepieciešams.

Ja es runāju par kaunu, tad tas nozīmēja: redzi, tas, kas citiem ir kauns, man ir prieks, mierinājums, un mīļputniņam vajadzētu atzīt tādu brašukukainīti un būt ļoti mīļam, jo vēstule bija tik nomācoša, ka man par katru cenu bija vajadzīga dziedināšana, un tad nu es ņemu talkā visus līdzekļus, lai izvilinātu laukā putniņus. Tu mani esi pārpratis, tik ļoti pārpratis, Tu redzi, kā es aizstāvos pret Tavu vēstuli, nāc taču man palīgā. Putniņ, palīdzi! Palīdzi! Mēs taču gribam viens otram palīdzēt, Tu mani esi vajadzīgs, samtkukainīt, nāc ar visu savu dvēseli, man vajadzīga patiesība, man vajadzīgi arī Tavi mīļie, siltie vārdiņi un neskaitāmi zaļzeltmirdzošie kukainīši man ir vajadzīgi. Tas, ko teicu par kartupeļu lauciņu, bija tikai tāpēc, ka esmu bailīga un, otrkārt, tāpēc, ka nevaru ciest iet pastaigāties viena pati. Reiz biju aizgājusi pavisam svešā virzienā, kur divi mīlulīši nebija gājuši, bet es tomēr nevarēju neko padarīt, kad atgriezos, man bija daudz smagāk, bet šodien es atkal aiziešu uz kartupelīšiem, tur jau nu nepavisam nav jākāpj pāri žogam, var tāpat redzēt. Tu mani šodien redzēsi ap septiņiem. (Tavs pulkstantiņš mazliet steidzas vai atpaliek.) Bet, ja Tev tieši tad iekrīt pastaiga, tad tāpēc vien nepaliec, Tu, nabadziņ, jau tā dabū tik maz gaisiņa un izskaties tik pelēks un vārdziņš. Tavi dzejoliņi, jo sevišķi par „mīlestību”², man ļoti patīk, tur neko daudz nevajag slīpēt, varbūt pāris vārdu, un atskaņas arī nav vajadzīgas, ritms jau ir pašā dzejolī iekšā. Otrs arī ir ļoti jauks, bet tas varētu varbūt tapt mazliet vienotāks. Vai Tev, mīļais, kad Tu tagad dzejo ar atskaņām, nav tā, kā es agrāk reiz ieteicos un Tu man negribēji ticēt, ka reizēm pati atskaņa dod jaunu domu, „it kā kliedziens no zvēra”³ ir jauki un spēcīgi teikts, bet vai Tu to būtu atradis, ja „mēra” tā neatskaņotos ar „zvēra”?

Zeltputniņ mīļumiņ, esmu tik sajūsmināta par to un domāju, ka tas būs pareizais veids; padomā par to drīz un pasaki savas pēdējās domas. Romānā⁴ nebūtu vajadzīga priekšspēle, jo vide jau darbojas līdzī visā romānā. Priekšspēle varētu nākt otrajā, Grietiņas daļā. Ir jau pareizi, ka nav jāņem tieši „Fausts”, lai atsevišķā individuālā analizētu veselās rases dotības un centienus. Bet parasti ir tā, ka ņem labāko eksemplāru, vai varbūt arī sliktāko.

Arestantu dziesmiņa patiešām ir jauka, tā aizkustina kā vienkārša, žēla patiesība, mazliet naiva, bet cilvēks tic, ka tajā slēptās sāpes ir vēl lielākas, nekā izsaka vārdi. Pie „Fausta” es pati gribu strādāt, mīļputniņ, actiņas jau ir mazliet labākas, un tas ir vienīgais darbs, ko es vēl varu darīt, mācīties es nevaru, dzejolīšus arī nevaru rakstīt, tam man nepieciešama noteiktība, lai kāda nu tā arī nebūtu, bet ne šīs nenoteiktības un drudžainā uztraukuma laiks, svārstoties starp cerību un rūpestiem, Tu taču saproti, ka tas tagad arvien pieaug. No mājām nupat saņēmu vēstuli, kas arī nav iepriecinoša, es to šie pielieku klāt. Zālītem vēl neesmu nosūtījusi, es gaidu, ko Tu šodien vēl teiksi. Vēstuli uz Zaļeniekiem uzraksti, zelta dvēseļmīļputniņ, bučkukainīt, es skūpstu Tevi; un mēs atkal celsimies un kļūsim stipri, un būsime viens otram labi, manu zaļzeltaino jāņtārpiņ, es skūpstu T[evi].

Vēstule vācu valodā (59045). Tulkojuma pirmpublicējums RGG, 1980, 135.-138. lpp. (ar datējumu „drīz pēc [1897. gada] 15. jūnija”).

¹ Domāta mājkāpotāja.

² Domāts Raiņa dzejolis „Mīlas dvēsele”.

³ Citējums un tālāk sekojošais „mēra” un „zvēra” vēstules oriģinālā rakstīts latviski.

⁴ Runa ir par „Nākotnes cilvēku”.

Aspazija Panevėžā 1897. gada 16. (28.) jūnijā

Gutings. Lieblingsseelkäfchen, Kußvogiņ, Grüngoldschimmerkäfchen. So grüngoldig wie Dein gestriges Briefchen hat mich auch außer sich und zum Jubchen gebracht. Es ist doch wunderbar, daß wir zu gleicher Zeit einen Gedanken haben. Ich dachte grade gestern daran, daß wir lange nicht Weltchen gemacht haben, aber es kam etwas dazwischen, ich mußte meinen Brief unterbrechen und so bekam ich nicht hinzuschreiben. Als ich bei Dir von Weltchen las, war es mir ganz eigenthümlich, woher es kommen mag, wir haben uns in letzter Zeit öfters drauf ertappt, ebenso fühle ich, wenn Du an mich denkst mit Kleingroßkäfchen sprichst. Ganz [nesalasāms] hast du mich gestchen gemacht und in Käfchenkreis mitgerissen und geweint und gelacht habe ich durcheinander, eine so warme, unendliche Seeligkeit wollte mir die Seele sprengen. Vogchen, Goldvogchen, Vogin – ich küße Dich, mein, mein Infchen, ganz unsichtbares Goldstaubkäfchen du mußt auch wissen, Lieblingsamchen, daß ich jetzt auch viel reizbarer geworden und nur auf hohen Wogen gehe. Bei jedem kleinsten Geräusch fahre ich so auf, als ob es mir nur an Kopf und Kragen ginge. Meine gestrige Seeligkeit wurde getrübt als ich nicht gut hören konnte, was Liebgoldchen spricht, vollends bange hast Du mir gemacht mit den 3 Herren. Was wollten die von dir? Bitte schreibe mir, scheue mich nicht, denn nicht wissen u[nd] ahnen ist schrecklicher als Alles. Wir können dort auch nicht so sicher sprechen, alle die Arestanten neben und über Dir im 4ten Stock lauschen sehr interessirt, es wird mancher deutsch verchen und es können darunter auch schlechte sein. Ich ging noch gestern paar mal an Dein Pfortchen auf und ab und ließ ganz leise Vogin's fliegen. Als ein Schandchen kam, dachte ich er geht hinein, aber glücklich nicht. Dann ging ich heim. Goldliebingskäfchen, es wird immer Kritischer, ich wage nicht an das Gute zu denken, sprich Du auch nicht davon – wenn mein Briefchen nur mein Kleinliebingsvogiņ gutings anträfe. Zu Hause ist nichts Neues, heute hat Nina die beiden Scheine hergeschickt, ihren Brief füge ich zu. Ich habe ihr auch gleich auf einer Karte geantwortet, daß ich empfangen habe. Sonntchen bringe ich zu unterschreiben – Sonntchen – ich denke schon dran und mein Herz schlägt und schlägt u[nd] zittert und bangt und hofft –

Mein Herzblutkäfchen, mein Athchen, wenn Du wüßtest, wie lieb, wie unendlich lieb ich Dich habe, ich küße Dich, ich küße Deine Liebblauaugchens – Vogin, Vogin, Seiden Käfchen, Sammfüßchen. Ich habe heute statt Pflaumings etwas Besseres geholt für Goldkäfchen, Beerings, iß sie am Morgen früh vor Frühstück, dann wird Magin gut sein, Dockchen selbst hat gesagt u[nd] im Pappchen wirst Du extra finden, nur behutsam. Doch warum schickst Du kein Antchen auf Zeckchen, ich warte sehr drauf u[nd] ein klein Gedchen lasse auch wieder herausfliegen, Lieblingsrosenkäfchen.

Ich küsse u[nd] küsse Dich u[nd] will keine Ende nehmen, Sonnennopchen, Kleinkäfchen, mein mein Lieblingsliebingschen – Ich bin wol noch nicht ganz sunding, Kopfung schmerzt noch, aber wenn Goldkäfchen gut ist, ist mir auch gut. Heute Abchen komme ich wieder so vor acht, ganz genau kann ich jetzt nie die Zeit bestimmen, weil Ihndings Uhrchen steht und meine auch immer stehen bleibt, ich komme daher manchmal früher manchmal spätings, so auch mit Mittchen, iß Liebvogiņ wenn auch mit Waltin.

Pflege Dich, daß Du abhalten kannst.

Dein kleines Weltin.

Sveicieniņš. Mīļdvēseļkukainīt, bučputniņ, zaļizeltmirdzošais kukainīt. Tik zaļizeltains kā Tava vakardienas vēstulīte, kas mani tā saviļņoja un lika gavilēt. Ir taču brīnišķīgi, ka mēs abi vienā laikā vienu un to pašu domu domājam. Es tieši vakar domāju par to, ka mēs ilgi neesam veidojuši Veltiņu¹, bet kaut kas gadījies pa vidu, man vajadzēja savu vēstuli pārtraukt un tā arī neiznāca pabeigt. Kad es pie Tevis par Veltiņu lasīju, man bija pavisam savādi; kā tas nākas, ka mēs pēdējā laikā biežāk esam sevi pie vienādām domām notvēruši, tāpat es arī jūtu, kad par mani domā, Tu ar mazlielo kukainīti runā. Vakars Tu mani padarīji gluži [neslasāms] un kukainīšu aplī ierāvi, un es gan raudāju, gan smējos, tik silta, bezgalīga svētlaimība gribēja man vai visu dvēseli saplosīt. Putniņ, zeltputniņ, putnuliņ – es skūpstu Tevi, manu, manu Iniņ, pavisam nemanāmais zeltputekšņu kukainīt. Tev arī jāzina, mīļametistiņ, ka esmu kļuvusi daudz vieglāk aizkaitināma un staigāju tikai pa augstiem viļņiem. Pie vismazākā troksnīša es tā saraujos, it kā runa būtu par manu dzīvību. Manu vakardienas svētlaimi nomāca tas, ka es nevarēju īsti labi sadzirdēt, ko mīļzeltainītis saka. Tu mani pavisam nobiedēji ar tiem trīs kungiem. Ko viņi no Tevis gribēja? Lūdzu, raksti man, nesaudzē mani, jo nezināt, bet tikai nojaust ir šausmīgāk par visu. Mēs nedrīkstam tur arī tik droši runāt, visi tie arestanti blakus un virs Tevis, 4. stāvā, klausās ar lielu interesi, gan jau kāds saprot vāciski, un viņu vidū var gadīties arī slikti cilvēki. Vakars es vēl vairākas reizes nostaigāju gar Taviem vārtiņiem un liku pavisam klusi lidot mazputniņiem. Kad nāca žandariniņš, domāju, viņš ies iekšā, bet, par laimi, ne. Tad gāju mājās. Zeltmīļkukainīt, kļūst aizvien kritiskāk, es neiedrošinos domāt labo, nerunā arī Tu par to, – ja tikai mana vēstulīte sveika nonāk pie mana mazmīļputniņa. Mājās nekā jauna nav. Šodien Nīna atsūtīja abas zīmes. Viņas vēstuli es pielieku klāt. Es viņai arī tūliņ devu atbildi ar kartīti, ka esmu saņēmusi. Svētdieniņ aiznesīšu parakstīt; svētdieniņ – es jau domāju par to, un mana sirds sitas un sitas, un dreb, un baiļojas, un cer.

Manu sirdsasinskukainīt, mana elpiņa, ja Tu zinātu, cik mīļš, cik bezgala mīļš Tu man esi, es skūpstu Tevi, es skūpstu Tavas mīļzilās actiņas – mazputniņ, mazputniņ, zīdkukainīt, samtkājiņ. Šodien plūmīšu vietā atnesu zeltkukainītīm kaut ko labāku – odziņas, ēd tās no rīta agri pirms brokastīm, tad mādziņa būs laba, ārsts pats tā teica, un papīrītus Tu atradīsi atsevišķi, tikai skaties uzmanīgi. Bet kādēļ Tu nesūti atbildi uz *Zuckchen*², es to ļoti gaidu, un mazam dzejolītim arī ļauj atkal izlidot, mīļrožkukainīt. Es Tevi skūpstu un skūpstu, un nevaru vien beigt, saulbumbulīt, mazkukainīt, manu, manu mīļmīlulīt. Es gan vēl neesmu īsti vesela, galviņa vēl sāp, bet, kad zeltkukainītis ir labs, arī man ir labi. Šovakariņ atkal nākšu tā pirms astoņiem. Pilnīgi precīzi laiku es tagad vispār nevaru pateikt, jo [viņējais] pulkstenītis stāv un mans arī vienmēr stājas, tādēļ es nāku dažreiz agrāk, dažreiz vēlāk, tā arī ar pusdienām. Ēd, mīļputniņ, kaut ar varēm, stiprinies, lai Tu vari izturēt.

Tava mazā Veltiņa

Vēstule vācu valodā (59037). Tulkojuma pirmpublicējums RGGr, 1980, 138.-140.lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 16. jūnijā”).

¹ Runa ir par Aspazijas lugu „Neaizsniegts mērķis” un Veltas tēlu tajā. Vēstules pirmpublicējumā vācu forma *Weltchen* atšifrēta kā *pasaulīte*.

² Vēstules oriģinālā *Zuckchen* – savdabīgi veidota deminutīva forma „Nākotnes cilvēka” (*Zukunftsmensch*) apzīmēšanai, kas bieži lietota arī turpmāk.

Aspazija Panevėžā 1897. gadā, ap 17. (29.) jūniju

Mein sonniges Amchen, mein grün goldiges Käfchen. Heute habe ich mehr Ruhe gewonnen, bin körperlich auch etwas wohler; so wie es bis gestern ging, konnte es lange nicht mehr gehen, ich bekam schon einen Schwindelanfall und fragte mich, was nun werden soll? Aber dann nahm ich mich zusammen mit allen Kräften, trank den Rest von meinem Weine und aß ein Ei, ich ich sagte mir, daß mein Lieblingsvogchen mich braucht, wer wird es denn hegen und pflegen und gute Wortchens sagen u. Mittchen hinbringen und lieb sein u[nd] das Herz fing wieder an, wärmere Wellen zu treiben. Unterdessen kam auch der alte Abelski froh, mit aufgehobenen Händen, wissen, weswegen d. Herr sitzt, nicht deshalb – aber so u. so; er ist bei dem Notar gewesen gegenüber, um seine Papiere in Ordnung zu bringen u. der habe erzählt, es sei ja eine nichtige Sache, der исправник sei gestern gewesen u. habe die Sache erzählt. Ach was, habe er gesagt, Bücher, наплевать, wird man durchlesen, wieder zurückschicken, es ist gar nichts. Du habest nur dumm gemacht, daß Du hier u. nicht anderwärts gesessen habest. Es giebt doch einigen Trost, wenn man sieht, wie die andern die andre Sache leicht auffassen, diese Auffassung muß ja in den Kreisen herrschen. Alle in der Stadt sollen uns bedauern, daß wir so liebe Menschen seien. Sei auch Du nun ruhiger, mein liebes, liebes Golddimmchen, ich küße Dich ohne Ende und vom Confchen, das Du geschickt, habe ich alle Kußchens heruntergenommen, ich schicke Dir ein ebenso dick belegtes zurück, hat Dir Safchen geschmeckt?

Ich küße Deine Augchens, jedes Tränchen einzeln, ich fühle, wenn Du mit mir sprichst und morgen – ach, ich bebe vor Angst und Seligkeit – wenss nur nicht so lange wäre u[nd] die Stunden so langsam kriechen würden. Ich würde schon mein klein Uhrchen drehen, trotzdem, daß Du mir verboten hast, aber es hilft nichts. Ach, wenn doch unterdessen nicht was geschehen würde, irgend eine böse Macht, wenn ich Dich doch sehen könnte! Ich schreibe jetzt auch fleißig an Fauchchen um die Zeit kürzer zu machen u. schicke Dir etwas verbessertes, Du sollst deinerseits durchlesen und Comchens schreiben. Dein Gedchen hat mir sehr gefallen, ich halte es für eins von Deinen besten, ich habe ein eigen tümliches Gefühl dabei, ein Grauen, als ob ein Leiche in der Nähe wäre und doch hat es was Schönes; auch der Reim hat seinen Reiz dort. Zum Zuckchen sehr spät. Aber ich muß mich schütteln, wenn ich denke daß Du doch jetzt, wenn auch einen Augenblick so empfunden hast, Lieblichchen, wie machst Du mir bange. Aber ich möchte dennoch, daß Du noch solche Gedchens schreibest oder Eppchens. Ich schreibe jetzt Deine Eppchens besonders auf. – Vogchen, Vogchen, wie bist Du jetzt fleißchen und thust nur archen, archen, es ist gut so Kleinkäfchen, solche sehr kleine Käfchen müssen auch sehr fleißig sein, aber spaziere bischen herum, daß Du nicht ganz herunterkommst u. Großkäfchen Dich gar nicht mehr wird auspflegen können. Du sollst sehen, wie ich Dich pflegen werde, wenn ich Dich wieder bei mir habe. Von der Schwester ist noch kein Brief gekommen. Ich habe geschrieben, daß man mir nicht einen fremden Menschen ins Haus schicken soll! Die Teppignäherin ist noch nicht gekommen u. wenn zu teuer, werde ich nicht nehmen. Gestchen bekam ich einen Packen Balt. Vēst. von Sahlit, da ist eine Antwort auf Faust. Aber es ist lächerlich, was für einen traurigen Rückzug sie halten, vollständig geschlagene Leute. Kann man nicht Humchen machen und ähnliche Fragen vorlegen. Ich schneide aus u. lege Dir bei das Blatt. Morgen will ich Dir den Vēstnesis ganz hinbringen

u. andre Buchchens. Sonst ist nichts vorgefallen, ich fange nur an zu archen, sonst werde ich ganz zu schanden, Kleinkäpfchen ist so fleißigen u. ich nicht. Ich lese alles, was Nopchen schreibt u. ich sagte Dir, der erste Eindruck ist, daß Du sehr reg fühlst u. überall feine Fühlhörer ausstreckst. Nun lebwol Goldsonnenvogchen – morgen ich könnte lachen u[nd] weinen, liebes Lieblingsnopchen.

Manu saulaino mīlulīt, manu zaļzeltaino kukainīt. Šodien esmu ieguvusi daudz vairāk miera, arī fiziski jūtos nedaudz labāk, tā, kā gāja līdz vakardienai, ilgi vairs nevarēja turpināties, man jau nāca virsū reiboņi, un es sev jautāju, kas nu būs tālāk. Bet tad es saņēmos, izdzēru atlikušo vīnu un apēdu vienu olu, es teicu sev, ka manam mīļputniņam manis vajag, kas gan viņu lolos un kops, un teiks labus vārduņus, un nesīs pusdieniņas, un sirds atkal sāka siltāk viņoties. Tostarp atnāca vecais Abeļskis, priecīgs, ar paceltām rokām, vai zināt, kādēļ tad kungs sēž, ne tāpēc – bet tā un tā; viņš ir bijis pie notāra pāri pretī, lai savestu kārtībā savus papīrus, un tas esot stāstījis, ka tā jau ir tāda maznozīmīga lieta, *исправник*¹ esot vakar bijis un to lietu izstāstījis. Ko niekus, viņš esot teicis, grāmatas, *наплевать*², izlasīs un atkal atsūtīs atpakaļ, sīkums. Tu tikai esot muļķīgi darījis, ka sēžot šeit un ne citā vietā. Tas taču dod kaut nelielu mierinājumu, ja redzi, ka pārējie otra lietas uztver tik viegli, tā jau šajās aprindās pieņemts. Visi pilsētā mūs žēlojot, jo mēs esot tik mīļi cilvēki. Nomierinies arī Tu, manu mīļo, mīļo zeldimantiņ, es skūpstu Tevi bez gala, no komentāriņiem, ko Tu man atsūtīji, esmu savākusi visas bučiņas, tikpat bieži noklātus nosūtu Tev tos atpakaļ, vai Tev sulīņa garšoja? Es skūpstu Tavas actiņas, katru asariņu atsevišķi, es jūtu, kad Tu ar mani runā un rīt – ak, es drebu aiz bailēm un svētlaimes – kaut tas tikai nebūtu tik ilgi un stundas nevilktos tik lēnām. Es jau būtu uzvilkusi savu mazo pulkstantiņu, neraugoties uz to, ka Tu man to esi aizliedzis, bet nekas nelīdz. Ak, kaut nu tik pa šo laiku nebūtu kas atgadījies, ne ļauna vara, kaut tikai varētu Tevi redzēt! Es tagad čakli strādāju pie „Faustiņa”, lai īsinātu laiku, un nosūtu Tev kaut ko no izlabotā, Tev tas jāizlasa un jāuzraksta komentāriņi. Tavs dzejolītis³ man ļoti patika, es domāju, ka tas ir viens no Taviem labākajiem, turklāt man ir tāda dīvaina, baiga sajūta, it kā tuvumā būtu mironis, tomēr tur ir kaut kas skaists, arī atskaņām tur ir sava burvība. [Neatšifrējams vārds] ļoti vēls. Man jānodrebinaš, kad iedomājos, ka Tu tagad, ja arī tik uz mirklīti to pašu izjuti, mīlulīt, kā Tu mani biedē. Tomēr es gribētu, lai Tu šādus dzejolītus vai eposiņus rakstītu vēl. Es tagad Tavus eposiņus īpaši pierakstu. – Mazputniņ, mazputniņ, cik gan Tu tagad esi čakliņš un tik dari darbiņu, darbiņu vien, tā ir labi mazkukainīt, tik ļoti maziem kukainīšiem jābūt arī ļoti čakliem, bet pastaigā mazliet apkārt, lai Tu galīgi nenonīksti un lielkukainītis nemaz nevarēs Tevi vairs ne atkopt. Tu redzēsi, kā es Tevi kopšu, kad Tu atkal būsi pie manis. No māsas vēl nav nevienas vēstules. Es uzrakstīju, lai man mājās nesūta svešu cilvēku! Tepiķa šuvēja vēl nav nākusi, un, ja būs par dārgu, tad es neņemšu. Vakardienā no Zālītes saņēmu veselu paku „Balt[ijas] Vēst[neša]”, tur ir atbilde uz „Faustu”. Bet smieklīgi, cik sērīgi viņi atkāpjas, pilnīgi sakauti cilvēki.⁴ Vai nevarētu iztaisīt humoriņu un celt priekšā līdzīgus jautājumus? Es izgriezīšu un pielikšu klāt Tev to lapu. Rīt es gribu Tev aiznest visu „Vēstnesi” un citas grāmatiņas. Visādi citādi nekas nav atgadījies, es tikai sāku strādāt, citādi galīgi palikšu kaunā, mazkukainītis ir tik čakls, bet es ne. Es lasu visu, ko bumbulītis raksta, un teicu Tev, ka pirmais iespaids ir, ka Tu ļoti

dzīvi jūti un visur izstiep savus smalkos taustekļus. Tagad dzīvo nu vesels, zeltsaulputniņ – rīt es varētu smieties un raudāt, mīļo mīļbumbulīt.

Vēstule vācu valodā (120441). Tulkojuma pirmpublicējums RGG, 1980, 140. – 142. lpp. (ar datējumu „, ap [1897. gada] 17. jūniju”).

¹ No krievu val. *исправить* ‘izlabot’. Šai gadījumā: apriņķa policijas priekšnieks.

² Nospļauties. (Krievu val.)

³ Domājams, te atkal runa ir par dzejoli „Mīlas dvēse”.

⁴ BV 1897. gada 14. (26.) jūnijā publicēta piezīme par MV 11. (23.) jūnija rakstu. Piezīmes nobeigumā frāze: „Ai, ai, karstais laiks!”. Ironija vērsta pret MV, it kā tas uzbrūkot karstā laika dēļ. Piezīmes autors, domājams, ir pats BV redaktors Nikolajs Puriņš, kurš parasti parakstījās ar pseidonīmu Puriņu Klāvs. (Aspazijas romānā „Rudens lakstīgala” viņš figurē ar Džungļu Klāva vārdu.)

Aspazija Panevėžā 1897. gadā, ap 17. (29.) jūniju

[Lapas augšmalā virs teksta:] *Alles bestreut mit Sonnenstaubk* [nesalasāms, noplēsts stūris]

Gutings. Mein goldgoldiges [nesalasāms, noplēsts stūris] *lieblingskäfchen und Kußvogchen und gut auch – seit dem gestern und Deinem lieben lieben Käfchenbriefchen ist meine Seele ganz aufgegangen wie ein thauender, warmer Frühling. Du bist so unendlich lieb und ich bin schlechtings gewesen. Du sahst doch, daß du mich überschätzt hast, daß ich lange nicht auf der Höhe stehe, auf der Du mich erhoben hast, ich bin noch ein schlechtes, großes Käf und Du bist so wunderbar sonnengoldig und Dein ganzer Brief strömt nur aus warmen Lebensodem und strahlende Liebe, ich habe weinen müssen bei Deinen Blättchen und mir geht es ganz wie Dir Lieblingsvogchen, fast immer muß ich weinen. Als ich gestern Dich sah und hörte schmolz alles weg von Deinen lieben Augchens und es hat mich so schmerzt, die ganze Nacht habe ich meines Käfbriefes wegen schlecht geschlafen. Aber ich will es gutmachen, liebes, liebes Dimvogchen, tausendmal will ich es gutmachen, jedes harte Wortchen mit Küßchens weglöschen, jedes Fingchen küssen und meine lieben Sammfüßchens und Augchens ganz überfluthen. Ach, es schmerzt mich so sehr, daß der Brief Dich wieder niedergedrückt und zurückgebracht hat, ach liebes, liebes Seelenkäfchen, ich will ja Alles, Alles thun, um Dir von Neuem zu helfen. Ich kann ja nur leben, wenn Du lebst, sonst bin ich todt. Wenn ich Dir zeigen könnte wie so unendlich ich Dich lieb habe, wie ich Tag und Nacht nur Dich sinne, nur Dir lebe, ich habe keinen einzigen Gedanken mehr, auch den alltäglich kleinsten, der nicht an Dich gebunden wäre, von Dir ausginge, zu Dir zurückkehrte, wie zum ewigen All, ich habe früher nicht geglaubt, daß ich so lieben könnte ich glaubte, daß das Leben mich aufgerieben und meine Kraft verbraucht hat, aber ich sehe jetzt welch eine Liebe und Kraft ich noch habe, wie Alles, was früher um [noplēsts stūris] gewesen, meine Jugendkraft nicht dagegen ist. Sogar die Schatten der Vergangenheit weichen, alle tauchen unter in diesem großen reinen Strom, und ich fühle, daß mit den heißen Schmerzenstränen, Thränen unsrer Liebe, die ich weine, ich immer reiner, ruhiger, erhabener werde und Dir immer näher, näher komme Du wirst mich verstehen, mein Goldlieblich, wirst fühlen wie meine ganze Seele zu Dir spricht, wirst meine Thränen fühlen, wie ich meine Wangchen jetzt an Dich drücke – –*

Aber nun muß ich doch vom andern auch sprechen. Balt. Vēstn. fand ich vor gest[ern], als ich nach Hause kam. Er sagt schon, daß er den Faust gar nicht hat angreifen wollen, kann man nicht Humchen machen daß ai karstais laiks er sich selbst darüber beklagt. Was soll ich ihr antworten? Hast Du den Brief an ihn fertig? Die Nina ist wol einzig. Sie ist sogar zu Sahlits hingegangen u[nd] hat die Sache erzählt. Die Sahlit hat so aufgefaßt, daß wenn ich in Pon[ewesch] bin, es schon gleich Heirat bedeutet. Und ich habe ihr so geschrieben: Kā redzat esmu P. Mēs nu reiz esam nešķirami un arī kopējs darbs mums neļauj atstatu dzīvot, bet saistīties es nebūt vēl nedomāju. Tas viss par mums, tad runāju par Faustu etc. Heute amVormittage, beeilte ich mich an Nina zu schreiben des Scheines wegen, sie soll gleich schicken. Auch Olga habe ich geschrieben, aber nichts im Briefe, ich sagt[e], sie soll zu Nina gehen u[nd] die Familienangelegenheiten erfahren, meine Briefe sind gut. Die Vollmacht habe ich gestern gefunden, es sind einige da.

Aber S.129 ist nicht. Es soll doch im zweiten Fache sein unter den juristischen? Auf Deine lieben Anchens kann ich nur morgen antchen, Lieblingsvogkäfchen. Als ich gestchen nach Hause

kam suchte ich gleich die Papiere, dann war auch die Wirthin da. Sie erzählt von Libau und in Vilna solls ebenso sein, ein Jude von dort sei hier gewesen u[nd] habe erzählt. Es ist schon zwei Uhr bis ich schreibe, und ich bin schon so aufgereggt, daß ich nicht ruhig denken kann. Ich bin nämlich immer aufgereggt, wenn die Zeit herankommt, wo ich zu Dir gehe. Ich lasse keinen auch für mein Lieblingskäfchen Mittchen machen, ich mache selbst, alles was Du bekommst, ist nur von Großkäfchen (früher genannt Kleinkäfchen) heute wenn ich d[as] Essen bringe, will ich auch den Zaun nachsehen u[nd] dann morgen schreiben, wann ich komme. Ich weiß nicht, warum ich eine so eigenthümliche Furcht habe zum Schandchen zu gehen. Ich denke immer, nicht selbst an der Sache rühren und sie fördern. Vielleicht ist er freundlich u[nd] sagt, daß er selbst hinschreiben will, daß man unsere Sache eher vornimmt und wir brauchen doch nicht Eile. Was habe ich denn für einen Grund zu widersprechen, wenn ich deswegen grade zu ihm gegangen bin.

[Lapas augšējā malā virs teksta:] *Schicke mir Gedchens und direkte Fragchens!*

Und dann wirst Du auch keinen Grund haben zu ihm hinzugehen, denn mit dem zweiten kannst Du nicht sogleich herausrücken, Du mußt erst die Atmosphäre kennen lernen. Wie denkst Du darüber Lieblingsgoldamchen, wenn Du meinst, daß mein Gefühl nicht richtig ist, so gehe ich. (Eben gehe ich in die Küche, Mama hat uns alles verdorben, sie ist hinzugegangen u[nd] hat auf d[er] Braten Wasser aufgegossen, jetzt ist alles Kochfleisch für 2 Tage, ich kann gar nicht mit ihr aushalten!) Liebes, liebes Herzensgoldkäfchen, für heute schließe ich mein Briefchen, heute Nachmittag schreibe ich Anchens, morgen muß ich wieder Briefe schreiben vielleicht an die Schwester oder auch nicht, ich werde noch warten, ebenso sage, was ich Sahlit schreiben soll. Liebes Herzensvogchen, wie liebe ich Dich. Vogchen

[Lapas augšmalā virs teksta:] *Viss pārkaisīts ar saules putekļu [nesalasāms, noplēsts stūris].*

Sveicieniņš. Manu zeltzeltaino saul [nesalasāms, noplēsts stūris] mīļkukainīt un bučputniņ un labs arī – kopš vakardienas un Tavas mīļās, mīļās kukainīšvēstulītes mana dvēsele ir pilnībā atvērusies kā kūstošs, silts pavasaris. Tu esi tik bezgala mīļš, bet es biju sliktiņa. Tu taču redzēji, ka esi mani pārvērtējis, ka es nespēju ilgi noturēties tajos augstumos, kuros tu mani esi pacēlis, es vēl esmu slikts, liels kukainis, bet Tu esi tik brīnišķi saulzeltains un no visas Tavas vēstules izplūst silta dzīvības dvesma un starojoša mīlestība, man bija jāraud, lasot Tavas lapiņas, un man iet gluži kā Tev mīļputniņ, man gandrīz vienmēr jāraud. Kad es Tevi vakar redzēju un dzirdēju, viss kusa Tavās mīļajās actiņās un man tas tā sāpēja, visu nakti savas kukainīšvēstules dēļ slikti gulēju. Bet es gribu visu vērst par labu, mīļo, mīļo dimantputniņ, tūkstoškārt es visu gribu vērst par labu, katru aso vārdu ar bučiņām izdzēst, katru pirkstiņu noskūpstīt un man mīļās samtkājiņas un actiņas appludināt. Ak, man tik ļoti sāp, ka vēstule Tevi atkal tik ļoti nomākusi un atsvedusi atpakaļ, ak, mīļo, mīļo dvēselkukainīt, es gribu darīt visu, visu, lai Tev no jauna palīdzētu. Es jau varu tik tad dzīvot, ja Tu dzīvo, citādi esmu mirusi. Ja es Tev spētu parādīt, cik bezgala mīļš Tu man esi, ka es dienu un nakti par Tevi vien domāju, tikai Tev vien dzīvoju, man nav vairs nevienas citas domas, pat vismazākās ikdienišķās, kas nebūtu saistīta ar Tevi, kas nenāktu no Tevis un neatgrieztos pie Tevis kā pie mūžīgā Visuma, agrāk es nebūtu ticējusi, ka būtu spējīga tā mīlēt, es domāju, ka dzīve mani ir samalusi un manus spēkus izsmēlusi, bet tagad es redzu, kāda mīlestība un spēks manī vēl mīt, kā viss, kā agrāk nekad [noplēsts stūris] nav bijis, mans jaunības spēks nav pret to. Pat pagātnes

ēnas griež ceļu, viss nogrimst šajā lielajā, skaidrajā straumē, un es jūtu, ka no karstajām sājpu asarām, mūsu mīlestības asarām, ko raudu, es kļūstu aizvien tīrāka, mierīgāka, cildenāka un nāku Tev arvien tuvāk un tuvāk. Tu mani sapratīsi, manu zeltmīlumiņ, jutīsi, kā visa mana dvēsele runā uz Tevi, jutīsi manas asaras, kā es savus vaidziņus tagad Tev piespiežu – –

Bet nu man jārunā arī par ko citu. „Balt[ijas] Vēst[nesi]” es atradu priekšā vakar, kad pārņācu mājās. Viņš jau saka, ka nemaz nav gribējis „Faustam” uzbrukt, vai nevar iztaisīt humorīnu, ka „ai, karstais laiks”, viņš pats sevi par to apsūdz. Ko man atbildēt? Vai Tev vēstule viņam jau gatava? Nīna gan ir vienreizēja. Viņa pat ir aizgājusi pie Zālītēm, un šo lietu izstāstījusi. Zālīte to uztvērusi tā, ka, ja jau es esmu Pan[evēžā], tad jau tas tūlīt nozīmē precības. Bet es viņai aizrakstīju šādi: Kā redzat esmu P[anevēžā]. Mēs nu reiz esam nešķirami un arī kopīgs darbs mums neļauj dzīvot atstatu, bet saistīties es nebūt vēl nedomāju. Tas viss par mums, tad runāju par Faustu etc. Šodien priekšpusdienā es steidzu rakstīt Nīnai zīmes dēļ, lai viņa tūlīt atsūta. Arī Olgai es aizrakstīju, bet neko vēstulē [neteicu], es teicu, lai viņa aiziet pie Nīnas un uzzina par ģimenes lietām, manas vēstules ir labas. Pilnvaru atradu vakar, dažas tur ir.

Bet 129. lpp. nav.¹ Tam taču jābūt otrajā atvilktnē zem juridiskajiem? Uz Taviem mīļajiem jautājumiņiem varu atbildēt tikai rīt, mīļputniņkukainīt. Kad vakardienīņ pārņācu mājās, tūlīt sāku meklēt dokumentus, arī saimniece tad bija klāt. Viņa stāstīja par Liepāju,² un Viļņā arī esot tāpat, kāds žīds no turienes bijis šeit un stāstījis. Kamēr rakstu, pulkstens jau ir divi, un es jau esmu tik satraukta, ka nevaru mierīgi domāt. Jo es vienmēr esmu uztraukusies, kad tuvojas laiks iet pie Tevis. Es arī neļāju nevienam citam gatavot manam mīļkukainītīm pusdieniņas, es gatavoju pati, viss, ko Tu dabū, ir no lielkukainīša (agrāk saukts par mazkukainīti), šodien, kad nesīšu ēdienu, gribu arī apskatīt žogu un tad rīt uzrakstīšu, cikos nākšu. Es nezinu, kāpēc man ir tik savādas bailes iet pie žandarīņa. Es vienmēr domāju, ka pašiem nevajag to lietu kustināt un steidzināt. Var jau būt, ka viņš ir laipns un saka, ka viņš pats grib uzrakstīt, lai mūsu lietu izskata ātrāk, un mums taču nav jāsteidzas. Kāds gan man iemesls iebilst, ja tieši tādēļ esmu pie viņa gājusi.

[Lapas augšējā malā virs teksta:] Atsūti man dzejolišus un tiešus jautājumiņus!

Un tad arī Tev nebūs iemesla pie viņa iet, jo par otro Tu tūlīt nevari pateikt skaidri bez aplinkiem, Tev vispirms jāizzina situācija. Ko Tu par to domā, mīļzeltmīlumiņ? Ja Tu domā, ka mana nojauta nav pareiza, tad es iešu. (Patlaban es eju uz virtuvi, mamma mums visu sabojājusi, viņa ir gājusi klāt un uzlējusi cepetim ūdeni, tagad nu ir vārīta gaļa divām dienām, es ar viņu vairs nevaru izturēt!) Mīļo, mīļo sirdszeltkukainīt, šodien beigšu savu vēstulīti, šodien pēcpusdienā rakstīšu atbildītes, rīt man atkal jāraksta vēstules, varbūt māsaī, varbūt arī ne, es vēl pagaidīšu, tāpat arī pasaki, kas man jāraksta Zālītem. Mīļo sirdsputniņ, kā es Tevi mīlu. Putniņš

Vēstule vācu valodā (120447a, 120443). Tulkojuma pirmpublicējums RGGr, 1980, 142. – 145. lpp. (ar datējumu „ap [1897. gada] 17. jūniju”).

¹ Runa ir par „Fausta” eksemplāru, kuru Rainis izmantoja tulkošanai.

² Liepājā jau 1897. gada 20. maijā (1. jūnijā) bija sākušies plaši jaunstrāvnīeku aresti.

Rainis Panevēžā 1897. gadā, ap 17. (29.) jūniju

Du meine Seele, meine Seeligkeit u[nd] bald, bald soll ich dich selbst sehen. Wie wunderbar das Alles ist, wie tief das Alles aufregt bis in den fernsten Seelenwinkel. [Bojāts papīrs, vārds nav salasāms], Liebling, mein Unendchen es ist ein eigen glückliches Gefühl im Vorgefühl schwelgen zu können, sich Alles Schöne ausmalen zu können und doch zuletzt, wenn es wirklich eintrifft, in allen schönsten Erwartungen übertroffen zu werden. Es wird noch viel viel schöner. Und so muß es auch mit unsren Käfchenseeligkeit werden. Sie muß immer mehr werden u[nd] doch noch, wenn sie eintrifft, von d[er] Wirklichkeit u[nd] d[er] Zukunft noch übertroffen werden. Lieblingchen ich muß gleich spazieren gehen, Liebling, Seeling, Seeling, Seele Guting!

[Trūkst daļa no vēstules.] einem jeden ein Leichtes gewesen in beiden Fragen dir zu schmeicheln u[nd] dadurch um so mehr deine Zuneigung zu gewinnen. Denn du liebst Schmeichelei eben so sehr wie ich. Und riskierte deine Zuneigung, – das wußte ich auch damals daß ich das riskiere – u[nd] schmeichelte dir nicht, sondern sagte dir d[ie] Wahrheit, die du damals noch nicht begreifen konntest.

Sieh, mein Liebling, wenn ich dir gestern über Wahrheit Banges u[nd] Trübes schrieb, so war es auch zu diesem Zwecke. Denn nur solche verdammt rücksichtslose, grausame, wenn du willst Wahrheit kann uns einzig helfen. Du verstehst sie noch immer nicht u[nd] fürchtest dich vor ihr wie ein Kind, sie ist aber wunderbar gut u[nd] lieb u[nd] beseeligend u[nd] kräftigend.

Dieses selbe nicht Ueberzeugtsein von der Nothwendigkeit der absol. Wahrheit oder besser des Alles Wissens (Du stößt dich oft am Ausdruck: „Wahrheit“ u[nd] meinst, es heiße „Unwahrheit“ – so viel wie böswilliges Verheimlichen, hier ist von Moral überhaupt nicht d. Rede) – ich soll alles das wissen, was du, und du alles, was ich weiß – dieses Nichtüberzeugtsein, das läßt dich auch d. absol. Wahrheit so oft nicht anwenden in kleinen, alltäglichen Dingen, du hältst sie da für unnütz. Ein Beispiel ist wieder dein Brief an Frau Sahlit, du hast ihn geschrieben ohne mir zu zeigen u[nd] schriebst dabei nicht über Geschäft oder was vollkommen Gleichgültiges sondern über unser Verhältniß, worüber ich doch auch mitzusprechen habe. Anfangs war mir das ein Wermuthstropfen in dein berauschendes Weinbriefchen, nun aber siehst du, daß nichts mehr vor Verstimmung noch der ist. Eben haben wir uns Schlimmbriefchens geschrieben, weil du der Schwester ohne mein Wissen schriebst u[nd] nun thust du es wieder; Liebkäfchen, da hast du dein Schimpfings zurück, Summingskäfchen.

Mir gefällt kein Briefchen, kein Schreibchen (z.B. auch d. Erwied. dem B.V., die auch Herminche gut meint) Das Kleinkäfchen nicht zuerst gelesen, aber recht gründlich, u[nd] Kleinkäfchen selbst schreibt nur so weg ohne Großing. Und dann Lieblingchen gefällt mir das auch nicht, was du geschrieben bet saistīties es nebūt vēl nedomāju. Ja, wo bleibe denn ich? Verfügst du nur über alles, wenn du willst, nimmst du mich nicht – wo dann nicht? Würde denn hier nie mehr nicht das einzig richtige gewesen sein.

Das hätte ja auch ausgedrückt, daß wir uns überhaupt nicht binden wollen, daß es also eine Idee ist, frei eheleben? Jetzt, wo du dich nicht binden willst, heißt es doch nur: ich habe schlechte Erfahrungen in der Ehe gemacht, ein gesetzlicher Mann ist überhaupt ein Hinderniß für mein freies sich Ausleben, so ist es bequemer. Ein Jährchen bleibe ich bei diesem (d.h. bei mir),

dann, wenn es langweilig wird, trallala zu einem frischen, zu einem reinen Jüngling, oder einem alten Reichen. "Sag, Liebling, besagen das nicht direkt deine Worte? Es kommt noch dazu, daß das wirklich auch die Meinung der „vorgeschrittenen Frauen unseres Zeitalters“ ist, als die sind Georg Sand u[nd] d[ie] Schriftstellerinnen, dann Künstlerinnen u[nd] Theaterdamen u[nd] dann – man kann ja keine scharfen Grenzen ziehen, – die Lidijs u[nd] dann die ganz gewöhnlichen Dirnen.

Tu mana dvēsele, mana svētlaimība, un drīz, drīz es Tevi pašu redzēšu. Cik brīnišķi tas viss ir, cik dziļi tas viss satrauc līdz pat visattālākajam dvēseles stūrītim. Mīlulīt, mīlulīt, manu bezgalībiņ, tā ir īpatnēja, laimīga sajūta tā tīksmināties priekšnojautās, sev iztēloties visu skaisto un tomēr beidzot, kad tas tiešām notiek, kļūt pārspētam visās skaistākajās gaidās. Kļūs vēl daudz, daudz skaistāk. Un tā jābūt arī ar mūsu kukainīšu svētlaimību, tai jākļūst arvien lielākai, un tomēr, kad tā būs piepildījies, īstenībai un nākotnei tā vēl jāpārspēj. Mīlmīlulīt, man tūlīt jāiet pastaigāties, mīlulīt, dvēselīt, dvēselīt, dvēselīt labiņā.

[Trūkst daļa no vēstules.] katru bijusi vieglprātība abos jautājumos – Tev pieglaimoties, un ar to jo vairāk iegūst Tavas simpātijas. Jo glaimi Tev patīk tikpat stipri kā man. Un riskēju [zaudēt] Tavas simpātijas – es to zināju arī toreiz, ka riskēju, – un Tev neglaimoju, bet pasacīju patiesību, kuru Tu toreiz vēl nespēji aptvert. Redzi, manu mīlulīt, ja vakardien es Tev rakstīju par patiesību, baismu un drūmu, tad tas, arī bija ar šādu nolūku. Jo tikai šāda sasodīti nesaudzīga, nežēlīga, ja Tev patīk, patiesība var mums vienīgi palīdzēt. Tu to arvien vēl nesaproti un baidies no tās kā bērns, bet tā ir tik brīnišķi laba, mīļa, iedvesmojoša un spēcinoša.

Tāda pati nepārlicinātība par absolūtās patiesības vai labāk – „visa zināšanas” nepieciešamību (Tu bieži pieskaries vārdam „patiesība”, un Tev šķiet, ka tas nozīmē nepatiesību – tikpat kā ļaunprātīgu apslēpšanu, šeit par morāli vispār nav runas) – man jāzina viss, ko zini Tu, un Tev jāzina viss, ko zinu es. – Šī „nepārlicinātība” tik bieži neļauj Tev pievērsties arī absolūtajai patiesībai sīkajās ikdienas lietās, Tu to uzskati tur par nevajadzīgu. Piemērs ir atkal Tava vēstule Zālītes kundzei, Tu to uzrakstīji un neparādīji man, pie tam Tu nerakstīji par darīšanām vai kaut ko pilnīgi mazsvarīgu, bet par mūsu attiecībām, par kurām taču arī man sakāms savs vārds. Sākumā tas man bija vērmeļu piliens Tavā kā vīns reibinošajā vēstulītē, bet nu Tu redzi, ka nekas vairs nav palicis no sliktā noskaņojuma. Patlaban mēs esam rakstījuši viens otram nelāga vēstulītes, jo, man nezinojot, Tu aizrakstīji māšai, un nu Tu to dari atkal, mīļkukainīt, te nu Tev būs atpakaļ Tava palamiņa, dūcējkukainītis. Man nepatīk neviena vēstulīte, neviens rakstiņš (piemēram, arī atbilde „B[altijas] V[ēstnesim]”¹ ne, ko arī Hermīnīte² atzīst par labu), kuru mazkukainītis nav izlasījis vispirms, pie tam tā īsti pamatīgi, bet mazkukainītis pats raksta vien tālāk bez lielpuņiņa. Un tad, mīlmīlulīt, man nepatīk arī tas, ko Tu esi rakstījusi: bet saistīties es nebūt vēl nedomāju.³ Jā, bet kur tad palieku es? Pavēli vien Tu par visu, ja vēlies, Tu neņem mani – tikai kādēļ ne? Vai tad nekad vairs šeit nebūtu bijis tas vienīgais pareizais? Tas jau arī būtu izteicis, ka mēs vispār negribam saistīties, ka tā tad pastāv doma dzīvot brīvā laulībā. Tagad, kad Tu negribi saistīties, tas taču tikai nozīmē to: „Esmu laulībā ieguvusi sliktu pieredzi, likumīgs vīrs vispār ir kavēklis brīvai uzdzīvei, tā ir ērtāk. Vienu gadiņu es palikšu pie šā (t.i., pie manis), tad, kad kļūs garlaicīgi, trallala, prom pie svaiga, tīra jaunekļa vai vecā bagātnieka.” Saki, mīlulīt, vai tieši to nepasaka Tavi vārdi? Tam nāk

klāt vēl tas, ka tādas tiešām ir arī „mūsu laikmeta progresīvo sieviešu” domas; ka te ir Žorža Sanda un rakstnieces, tad mākslinieces un teātra dāmas, tad – nevar jau novilkt noteiktas robežas Lidija⁴ un tad tās gluži parastās meičas.

Vēstule vācu valodā (16203). Tulkojuma pirmpublicējums RGGr, 1980, 146. – 148. lpp. (ar datējumu „, ap [1897. gada] 17. jūniju”). Publicēts arī RKR, 19, 236. – 238. lpp. (ar datējumu „1897. gadā, ap 17. (29.) jūniju”).

¹ Raiņa raksts „Gētes „Fausts” un „Baltijas Vēstnesis”” (MVp, 1897, 28. maijā (9. jūnijā)).

² Hermīne Zālīte.

³ Teksts no kola līdz teikuma beigām rakstīts latviski.

⁴ Lidija Eihholce (dzim. Zariņa, vēlāk prec Lāce) – Raiņa un Aspazijas paziņa, piedalījies 1905. gada politieslodzīto atbrīvošanā no Centrālcietuma. Viņas vīrs Fricis Eihholcs – jaunstrāvnieks, aktīvs 1905. gada notikumu dalībnieks, 1906. gadā notiesāts uz 20 gadiem katorgā, bet pēc jaunas apsūdzības notiesāts uz nāvi un 1908. gadā nošauts Rīgas Centrālcietumā. L. Eihholce vēlāk dzīvoja Amerikā; saglabājusies plaša viņas un Aspazijas sarakste. 20. gs. 30. gadu presē izvērtās polemika sakarā ar to, ka L. Eihholce apšaubīja vairākus Aspazijas atmiņās izteiktos faktus par 1905. gada notikumiem Rīgā, Raiņa un Aspazijas emigrēšanas apstākļiem u.tml. (Skat.: „Rainis ir visas šīs bandas sāls...” – PB, 1933, 2. dec., „Aspazijai labi cilvēki piedāvā – „dzīvot pie tiem ģimenē ar visu apkopšanu” – PB, 1933, 10. dec.)

Aspazija Panevėžā 1897. gada 20. jūnijā (2. jūlijā)

Gutings. Lieblingsgrüingoldkäfvogchen, Kleinherzensinfchen. Wenn Du Briefchen losmachst, sollen Dir eine ganze Masse, wie eine Blütenstaubwolke grüingoldige Infchens entgegenfliegen volle Augens, Mundchens, Ohrchens und nur so schwirren und summen: Vogchen, Vogchen, Kleinamchen, Seidensammchen u[nd] gut auch! Und gut auch! Geschen konnte ich wohl nicht hören, was Lieblingsvogiņ sprach, Windchen war zu stark, aber er hinderte doch nicht Grüingoldkäfchens hinübchen u[nd] herübchen zu fliegen und ich ging ganz seelig nach Hause, ich bin doch auch Käfchen u[nd] gut auch. Mit Sunding geht schon viel besser, wenn auch noch nicht ganz gut, aber kleine Stückchens Morgens und Abchens einzunehmen helfen sehr. Was Du von der Wahrheit sagst, Goldliebbling, ist wirklich so, ich habe das früher viel von Dir gehört, aber jetzt verstehe ichs immer mehr. Wenn man aus Schonung oder den besten Zwecken dem Andern nicht die Wahrheit sagt oder verschweigt, ists ein Abschließen für sich selbst, ein weniger geben dem Andern. Aber alles wissen, Freude u[nd] Schmerz alle Dankchens u[nd] Fühlchens, heißt ein zweites Leben mitleben. Ich nehme diese Wahrheit immer mehr auf und werde reicher u[nd] kann meinem Herzensvogiņ immer mehr geben. Diese Lehre hat eine Größe u[nd] Erhabenheit in sich, welche alles bisher als Großgeltendes, auch die christliche Liebe hinter sich läßt. Ich suche in mir, was ich Dir noch zu eigen geben könnte u[nd] da stoße ich auf etwas, das ich Dir nicht gleich gesagt habe und das mich traurig gemacht hat. Als Du die Möbchens nach Hause brachtest (Diwan u[nd] Stühle) sahst Du nicht, daß ich mich nicht gefreut habe? Die Möbel sind mit demselben Zeug beschlagen, wie mein früherer Mann sie hatte. Das drückte mich und ich hatte nicht den Mut Dir zu sagen, Du hast mich öfters für Unverschuldetes leiden lassen u[nd] so hatte ich nicht den Muth wieder zu leiden, wofür ich nichts konnte, ich habe ja jetzt auch weniger Kraft. Komme diesem Geständnisse mit Güte entgegen, Du wolltest doch auch in der Güte vollkommner werden und Du brauchst Wahrheit, ich Güte, so werden wir am ehesten uns nah u[nd] näher kommen und immer grüingoldiger werden. Ich bin ja auch Käfchen u[nd] so ein arm klein Schüchting, sei wieder nicht strenge mit mir; verurtheile mich nicht, ich wollte Dir nur Liebes u[nd] Gutes thun u[nd] mehr geben. Ich lasse viele, viele liebe gute Käfchens fliegen und alle haben Thränchen in Augens u[nd] bitten sehr, Großkäfchen soll lieb sein. Sahlit hat noch nicht telegraphirt. Nach Grünhof wäre am besten zu schreiben, sie sollen den 29sten das Geld einbringen zu Mama, wir können die Scheine besser selbst hinführen, als schicken, es dauert ebenso lange. Mit Janchen hat es einen Sinn, doch darüber persönlich. Heute schicke ich keine Buchchens zum Einbinden, weil Judiņ morgen Schabiņ hat u[nd] soll man binden, wenn wir vielleicht sie verkaufen müssen? Den Fauchchen schicke ich Dir nicht zum Abchen 1) weil ich besser bin mit Sunding, 2) die einzige Archen, die ich thun kann, 3) Großlieblingsnopiņ soll Kritchen schreiben u[nd] selbst vorlesen, Samtiņ bringe ich Papchen hin.

Fauchchen geht in roth Buchchen S. 85 – Ist noch nicht zeitig S. 86 – Wo es auch sei, man sucht was zu erschafchen u[nd] Seite 89. Sie bringen ihren Blocksberg mit. Ein größerer Abschnitt ist nur S. 96. Dein Kleinpaul lege ich ins Körbchen, Lieblingsvogiņ wird schon finding was nöthing ist. Heute war ein Client, der auch vorige Woche war, ich sagte Du bist ausgefahren; es ist ein anständiger Herr, Deutscher, er wird nächsten Donnchen Abchen wiederkommen. Viele, viele Käfchenküßchen an Lieblingskußkäfchen, heute Abiņ vor 8tiņ wieder hinfliegen zu Liebling.

Sveicieniņš. Mīļzaļzeltkukainīšputniņ, mazo sirdsiniņ. Kad Tu atvērsi vēstulīti, Tev pretī lidos bezgala daudz zaļzeltainu iniņu kā ziedputeksnīšu mākonis, pilnas acis, mutīte un austiņas, un tik dūks un sanēs: mazputniņ, mazputniņ, mazmīlulīt, zīdmīlulīt, un labs arī! Un labs arī! Vakardieniņ es īsti nevarēju sadzirdēt, ko mīļputniņš teica, vējiņš bija par stipru, bet tas tomēr netraucēja zaļzeltkukainīšiem lidināties šurpiņ turpiņ, un es gāju uz mājām pavisam svētlaimīga, es taču arī esmu kukainītis, un labs arī. Ar veselībiņu jau iet daudz labāk, kaut arī pavisam labi vēl nav, bet, ja rītos un vakaros ieņem pa malciņam, tad palīdz gan. Tas, ko Tu saki par patiesību, zeltmīlumiņ, patiešām tā ir, es agrāk to no Tevis esmu daudzkārt dzirdējusi, bet tagad saprotu arvien vairāk. Ja otram nesaka patiesību vai, labāko nodomu vadīts, lai viņu saudzētu, to noklusē, tad tā ir noslēgšanās sevī. Mazāk dot otram. Bet visu zināt, priekus un bēdas, visas domiņas un jūtiņas, tas nozīmē dzīvot līdz otram dzīvei. Es šo patiesību pieņemu arvien vairāk un kļūstu bagātāka, un varu arvien vairāk dot savam sirdsputniņam. Šī mācība ietver sevī dižumu un cēlumu, un atstāj aiz sevis visu, ko līdz šim uzskatīja par vissvarīgāko, arī kristīgo mīlestību. Es meklēju sevī, ko vēl es Tev varētu dot, un te nu es atduros pret kaut ko, ko uzreiz Tev nepateicu, bet kas mani apbēdināja. Kad Tu atvedi mēbelītes mājās (dīvānu un krēslus), vai Tu neredzēji, ka es nepriecājos? Mēbeles ir apvilktas ar tādu pašu drēbi, kā bija manam iepriekšējam vīram. Tas mani nospieda, un man nebija drosmes Tev to pateikt, Tu bieži esi licis man bez vainas ciest, un tā nu man nebija drosmes atkal ciest, un es tur neko nevarēju darīt, un šobrīd man arī spēka ir mazāk. Pieņem šo atzīšanos ar labestību, Tu taču arī vēlējies pilnveidoties labestībā, un Tev ir vajadzīga patiesība, bet man – labestība, un tā mēs visdrīzāk kļūsim viens otram tuvi un vēl tuvāki, un aizvien zaļzeltītāki. Es jau arī esmu kukainītis un maza nabaga biklulīte, neesi nu atkal bargs pret mani un nenosodi mani, es jau Tev gribēju darīt tikai mīļu un labu un vairāk dot. Es palaižu lidot daudzus, daudzus mīļus, labus kukainīšus, un visiem acīs ir asariņas, un visi ļoti lūdz, lai lielkukainītis būtu mīļš. Zālīte vēl nav telegrafējis. Vislabāk būtu rakstīt uz Zaļeniekiem, viņiem 29-tajā jāieved mammai nauda, mēs varam labāk paši aizvest naudu nekā to sūtīt, tas iet tikpat ilgi. Ar Jānīti¹ būtu vērts, bet par to, kad tiksimies. Šodien nesūtīšu nevienu grāmatiņu iesiešanai, jo žīdiņiem rīt ir sabats², un vai vispār vajaga iesiet, ja mums tās varbūt nāksies pārdot? „Faustiņu” es Tev vakariņā nesūtīšu: 1) man ar veselībiņu ir labāk, 2) vienīgais darbiņš, ko es varu darīt, 3) lielmīļputniņam jāraksta kriticiņas un pašam jāpārlasa, sestdieniņ aiznesīšu papīriņus.

„Faustiņš” ir sarkanajā grāmatiņā³ 85. lpp. – Vēl nav gatava 86. lpp. – Lai kur arī būtu, mēģina kaut ko radīt, un 89. lapaspuse. Viņi paņēmu līdzīgu savu Bloksbergu⁴. Lielāks fragments ir tikai 96. lpp. Tavu Kleinpaulu⁵ ielieku groziņā, gan jau mīļputniņš atradīs to, kas vajadzīgs. Šodien bija atnācis kāds klients, kurš jau bija pagājušajā nedēļā, es teicu, ka esi izbraucis; tas ir solīds kungs, vācietis, viņš atkal atnāks nākamās ceturtdienas vakariņā. Daudzas, daudzas kukainīšbučiņas mīļajam bučkukainītim, šodien vakariņā pirms astoņiem atkal lidošu pie mīļumiņa.

Vēstule vācu valodā (59036). Tulkojuma pirmpublicējums RGGr, 1980, 148.-150.lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 20. jūnijā”).

¹ Nenoskaidrota persona, iespējams, Vasiļovas muižas pārvaldnieks Janis.

² Sabats jeb šabats (senebreju skaitļa vārds *šeba* (septiņi) vai vārda sakne *šbt* (pārtraukt darbu, atpūsties)) – sestdiena, septītā nedēļas diena, ko Vecajā Derībā Dievs pavēlējis svētīt kā atpūtas dienu; jūdaismā sabats ilgst no piektdienas saulrieta līdz sestdienas saulrietam. Atsevišķi kristieši par sabatu uzskata svētdienu (nedēļas pirmo dienu).

³ Lai Rainis cietumā varētu strādāt ar „Faustu”, Aspazija grāmatas eksemplāru bija sadalījusi pa atsevišķām daļām. Domājams, ka te ir runa par iepriekš minēto iesiešanu – kādos vākos „Faustu” iesiet.

⁴ Saistīts ar vācu folkloras t.s. Valpurģu nakti (no 30. aprīļa uz 1. maiju) – raganu ikgadējo salidojuma laiku, kad tās uz slotām, dakšām un bluķiem lidojušas uz Bloksberga (Bluķa) kalnu, kur ap sātanu pulcējušies visādi nešķīstie gari. „Fausta” tulkojuma skaidrojumos (RKR, 16, 444.lpp.) Rainis norādījis: „Valpurģi – maija mēneša pirmā diena. Valpurģu nakts – nakts pirms tam. Valpurģi bija pie vāciešiem pagānu laikos vieni no visvairāk iecienītiem svētkiem, kuri, tāpat kā mūsu Jāņu diena, tika svinēti par godu dabas atmošanai; valpurģi bija jauniešu mīlestības svētki. Vēlāku, kad jau bija ieviesta kristīga ticība, šos svētkus māņticībā pārdēvēja par velnu un raganu svētkiem. Valpurģu naktī parādījās pagānisku un bezdievīgu ierašu cienīšana un notika it sevišķi raganu, visādu ļaunu garu un spoku sanākšana un dancošana vecās pagānu ziedu un tiesas vietās – uz Blokbergu (Bluķa kalna), Harca kalnājā un uz citiem kalniem.”

⁵ „Der kleine Pauly”. Vācu literatūrzinātnieka Ernsta Kleinpaula grāmata „Poetik”, kas ar dažādiem apakšvirsrakstiem nākusi klajā daudzās atkārtotās un papildinātās izdevumos (vēlāk šo darbu apstrādāja Vilhelms Langevīše) un bijusi visai populāra arī Latvijā. Piemēram, Krogzemju Mikus, resp., dzejnieks Auseklis, apcerē „Mūsu laikrakstu dzejas nodaļa un viņas kritika” (BV, 1874, 5. (17.) jūnijā) atzīmējis: „Kleinpauls nav dzejnieks, bet tas ir sarakstījis slavenu dzejnīcu (poētiku).” Kā radošā darbā noderīgu un lieti izmantojamu Kleinpaula grāmatu novērtējis Andrievs Niedra u.c. Raiņa personīgajā bibliotēkā (122286) glabājas šīs grāmatas 5. izdevums „Poetik. Die Lehre vor der Formen und Gattungen der deutschen Dichtkunst. Für höhere Lehranstalten und zum Selbstunterricht” (Erster Teil, 1864; Zweiter Teil, 1865) ar dzejnieka pasvītrojumiem un piezīmēm.

Aspazija Panevėžā 1897. gada 21. jūnijā (3. jūlijā)

Gutings. Seelkäfchen, Tausendkußvogchen – wie war ich gestchen traurig, daß ich nicht hingegangen war mein Liebes Amchen zu sehen. Der Regen hätte (auch Blitzchen nicht) Kleinkäfchen nicht zurückgehalten, aber es wäre auffallend gewesen, wenn ich sogar beim Regchen hingegangen wäre. Vorgesehen hat uns ein Weib beobachtet und geschen habe ich dasselbe Weib, als ich Mittchen brachte im Fängchenhof gesehen, es ist die Köchin. Ich habe Angst, daß sich nicht das verbreitet und am Ende mein Lieblingsgoldvogpchen noch länger zurückgehalten wird. Ich werde auch heute nicht hingehen, wie schwer es mir auch ist, ich kann nämlich ganz anders schlafen u[nd] ruhig sein, wenn ich so ein lebendiges grüingoldnes Käfchen gesehen habe. Aber morgen ist Sonntiņ und dann sehen sich zwei Jubchenkäfchen wieder. Aber wie hast Du mein gestriges Briefchen aufgenommen? Ich bin so ein klein Schüchting, aber lieb und gut? Wirst Du auch Nopchens auschen? Geschen habe ich mein Seelkäfchen etwas zu sehen bekommen wenn Du Dich noch etwas in der Thür umgewandt hättest – aber grüingoldiges Käfchen flog ganz dicht an Augchens vorbei u[nd] ich bekam nicht zu haschen. Morgen, ach morgen! Seelenvogchen Lieblingsinfchen, Kußkäfchen, mir ist es, als gäbe es keinen Tag mehr über morgen hinaus u[nd] die Träumings kommen nur so wenn ich am morgen denke. Lieb lieb Meinvogchen, Weltchenkäfchen, wenn Du wüßtest wie Kleinkäfiņ Dir gut ist, wie es Dich in Kußchens ganz untertauchen möchte, daß nicht mehr Kopfiņ zu sehen wäre. Und gut auch! Ich möchte so gern so ein Käfchensummliedchen hören, vielleicht erinnert sich Goldlieblingchen? Warum schickst Du kein Antchen auf Zukchen wegen d[er] Form? Kleininfchen wartet auf alles!

Von Deinen früheren Gedchens haben die besten, die besonders gelegt waren, Schandings damals mitgenommen und von d[en] nachgebliebenen habe ich die besten Dir hingeschickt. Die nachgebliebenen sind meist Uebchens. Ich lege hierzu Sahlits und Prahls Briefe, die ich eben bekommen. Mache dann die Antwort fertig. Für Grünhof schreibe doch auch, warum verzieht Du, die sind schon so nicht eilig mit dem Gelde. Zeitchens lege ich auch zu, damit meinem Goldlieblingchen doch ein Stundchen rascher vergeht u[nd] bischen Zerchen ist. Auch über Psych. Artikel, es ist da nicht viel u[nd] d[as] Beste fehlt, aber es verweist auf 1 Buch, das habe ich angeschrieben. Ich habe ein immer regeres Bedürfniß zu wissen, mich zu entwickeln u[nd] wenn ich lese, denke ich immer an Zufchen, ich will Lieblingchen helfchen. Für Fauchchen habe ich auch aus Lexchen Wortchens ausgezogen, bitte lies durch, sonst habe ich kein Freudchen.

Lieblingsgoldsummchen, ich kann ja gar nicht als nur mit Dir u[nd] für Dich archen. Ich habe mich auch bemüht alle Deine Zettchens u[nd] Anchens zu lesen, die noch da sind, es geht aber mit den Augchens nicht u[nd] ich warte auf groß Kleinkäfchen, dann werden 2 Lieblinge zusammen sich hineinvertiefen und werden immer mehr vorwärts kommen und immer grüingoldiger, leuchtender u[nd] lieber werden. Ich bin von soviel Willen u[nd] Liebe beseelt, daß ich Dein klein Leuchtkäfchen bin u[nd] gut auch.

Lieblingsgoldiņ, ich bin ja auch Jubchen aber im Stillen, ich bin so ein Stillseeligkeitskäfchen und bin zu Schüchtiņ, um laut zu werden, aber ich höre alles, wenn Großkäfchen lautīņ ist und springiņ. Lieblingsgoldkäfchen, Sammseidchen, Spigchen, Amdimming,

Vogin, Vogin! Mit Essens mache ich so: ich lege immer für Großkäfchen mehr aufu[nd] dann nehme ich für mich zurück und denke, daß mir Großkäfchen von seinem giebt. Fauchchen habe ich 6 Bogchen schon abchen, ich werde schon allein ferchen, schreib stedtin, mit Sunding geht schon ganz Gutings, es ist die gewöhnliche Krankheit, nur bin ich jetzt mehr geschwacht aber sehr lieb und gut und ganz und gar Dein kleines, liebes Infchen.

Sveicieniņš. Dvēseļkukainīt, tūkstošbučputniņ – cik es vakar biju noskumusi, ka nebiju aizgājusi redzēties ar savu mīlo mīlulīti. Lietus mazkukainīti nebūtu atturējis (un zibentiņš arī ne), bet tas būtu bijis uzkrītoši, ja es pat lietutiņā būtu gājusi. Aizvakar mūs novēroja viena sieva, un vakar, kad nesu pusdieniņas, redzēju to pašu sievu cietuma pagalmā, tā ir virēja. Man bail, ka tas neizplatās tālāk, un beigu beigās manu mīļzeltputniņu paturēs vēl ilgāk. Es arī šodien neiešu turp, lai cik grūti man tas nāktos, es gan varu pavisam citādāk gulēt un būt mierīga, ja esmu redzējusi tādu dzīvu, zaļzeltainu kukainīti. Bet rīt ir svētdienīņa, un tad divi gaviļkukainīši atkal redzēsies. Bet kā Tu uzņēmi manu vakardienas vēstulīti? Es esmu tāda maza biklulīte, tomēr mīļa un laba? Vai Tu arī tad izskatīsies pēc bumbulīša? Vakardienīņ mazliet dabūju redzēt savu dvēseļkukainīti, ja tik Tu durvīs vēl būtu drusku pagriezies atpakaļ – bet zaļzelta kukainītis aizlidoja tieši acu priekšā un es nespēju notvert. Rīt, ak, rīt! Dvēseļputniņ, mīliņiņ, bučkukainīt, man ir tā, it kā aiz rītdienas nevienas citas dienas vairs nebūtu, un sapnīši nāk tikai tad, kad domāju par rītdienu. Mīlo, mīlo mazputniņ, Veltiņkukainīt, kaut Tu zinātu, cik mazkukainītis ir Tev labs, kā tas Tevi gribētu bučiņās pavisam nogremdēt, tā, ka pat galviņa vairs nebūtu redzama. Un labs arī! Es tik labprāt dzirdētu tādu kukainīša dūcamdziesmiņu, varbūt zeltmīlulītis atceras? Kāpēc Tu nesūti atbildīti par nākotnītes formu? Maziniņa gaida visu!

Labākos no Taviem agrākajiem dzejolišiem, kas bija nolikti atsevišķi, žandarmini toreiz paņēma līdzi, un no atlikušajiem labākos es Tev nosūtīju. Pāri palikušie lielākoties ir vingrinājumi. Pielieku klāt Zālītes un Prāla vēstules, kuras tikko kā saņēmu. Sagatavo atbildi. Zaļeniekiem arī uzraksti, kāpēc Tu velc garumā, viņi jau tā nesteidzina ar naudu. Avīzītes arī pielieku klāt, lai manam zeltmīlulītim kaut stundiņa ātrāk aizsteidzas un mazliet ir arī izklaide. Arī par psiholoģiskajiem rakstiem, tur nav daudz un labākā trūkst, bet ir norāde uz vienu grāmatu, to es esmu pasūtījusi. Manī ir arvien dzīvāka nepieciešamība pēc zināšanām, pēc sevis attīstīšanas un, kad lasu, es vienmēr domāju par nākotni, es gribu mīlulītim palīdzēt. „Faustiņam” es arī izrakstīju vārdiņus no leksikona¹, lūdzu, izlasi, citādi man nebūs nekāda prieciņa.

Mīļzeltducējiņ, es nevaru neko citu, kā vien kopā ar Tevi un priekš Tevis strādāt. Es centos arī izlasīt visas Tavas zīmītes un atbildītes, kas vēl ir šeit, bet man negals ar actiņām un es gaidu lielo mazkukainīti, tad divi mīlulīši kopā iedziļināsies un arvien vairāk tiks uz priekšu, un kļūs arvien zaļzeltaināki, mirdzošāki un mīļāki. Mani apgaro tik daudz gribas un mīlestības, ka esmu Tavs mazais spīguļkukainītis un labs arī.

Mīļzeltumiņ, es arī gavilēju, bet klusībā, es esmu tāds klusās svētlaiemes kukainītis un esmu par biklu, lai kļūtu skaļa, bet es dzirdu visu, kad lielkukainītis ir skaļiņš un lēkā. Mīļzeltkukainīt, samtzīdiņ, spīgulīt, dimantiņ, putniņ, putniņ! Ar ēdamo es daru tā: es vienmēr uzlieku lielkukainītim vairāk, un tad paņemu sev atpakaļ un domāju, ka lielkukainītis man dod no savējā. „Faustiņa” sešas loksnītes jau aizsūtīju, es jau tikšu galā viena pati, raksti vien, ar veselībiņu iet jau pavisam labi, tā

ir parastā slimība, tikai tagad esmu nespēcīgāka, tomēr ļoti mīļa un laba, un pilnīgi un pavisam Tava mazā, mīļā Inīņa.

Vēstule vācu valodā (59041). Tulkojuma pirmpublicējums RGGr, 1980, 150.-152.lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 21. jūnijā”).

¹ Kārļa Kristiāna Ulmaņa vārdnīca (Raiņa personiskā bibliotēka). 1897. gada 26. aprīļa (8. maija) Aspazijas vēstulē māsām Zēfeldēm (85009) Rainis pateicas par šīs vārdnīcas piesūtīšanu. R. Veidemane norādījusi, ka tajā izdarīto „piezīmju saturs ļauj domāt, ka vismaz daļa no tām izdarīta tieši [„Fausta”] tulkojuma sakarā.” (Sīkāk skat.: Veidemane R. Raiņa piezīmes K. Ulmaņa vārdnīcā // RGGr, 1982, 107.-122.lpp.; Veidemane R. Rainis kā tulkotājs // Rainis un Gēte: „Fausta” tulkojuma simtgade. *Rainis und Goethe: zum hundertjährigen Jubiläum der „Faust” – Übersetzung*, 1999, 79.-80.lpp.)

Aspazija Panevėžā 1897. gada 22. jūnijā (4. jūlijā)

Gutings. Mein Herzensdimchen, mein Goldglanzkäfchen! Mein lieben, lieben Blauaugchens, wie möchte ich sie wieder hellküssen, wie möchte ich mein warmes, rotes Rosenkäfchenmundchen zum Jubchen bringen. Ich selbst mit mein Schüchting bin schuld daß Dimchenlieblichchen hat allerlei denken und traurig sein müssen, ich hätte doch hingehen sollen trotz allem, mein Vogchen hätte Ruhe gehabt aber ich dachte, Du wirst schon selbst das annehmen, weil Du mir geschrieben hattest, ich solle paar Tage wegbleiben, damit es nicht vor den Leuten zu auffällig werde, aber wie schwer es mir war! Zwei Lieblinge sind zu gleicher Zeit sehr traurig gewesen. Als ich Dein Käfchenbriefchen las, wurde ich noch trauriger u[nd] als es Abchen wurde, da hielt ich es nicht mehr aus trotz aller Gefahr und ging auf Kartoffchen, zwar etwas später, um ½ 9, aber ich stand und stand und sah mein Grüngoldchenkäfchen nicht. Ich kam den Weg von dort aus u[nd] dachte, daß Du mich schon von weitem sehen wirst, aber Fenchen stand offen u[nd] kein Liebling da. Mit ganz matten hängenden Flügchens schleppte ich mich nach Hause, die Phantasie arbeitet gräßlich, ich denke allerlei was Dir zugestoßen haben könnte und alle Vernunftsgründe haben einen schweren Stand. Nachchen habe ich sehr schlechtlings geschlafen und heute tröste ich mich nur, daß ich Herzensdimchen wiedersehen werde. Aber ich gehe so herum und kann gar nichts thun, ich zähle die Stunden u[nd] Minchens.

Meine Seele läutet Sturm und mein Herz bangt und zittert und ahnt und fürchtet und jubchen und verchen, solche hohe Wogen hat es nicht geschlagen als ich 17 Jahre alt war, aber Du machst mich ja zum Meere u[nd] es ist Dein eigenes Meer, das Dir entgegenschlägt. Heute schicke ich Lieblings Beerchens, selbst gekauft und Fischchen hat mich die Wirtin gelehrt zuzubereiten, es verging mir die Zeit einigermaßen etwas rascher und ich that doch dabei für Lieblingsgoldchen etwas. Von Wahrchen sagte ich Dir schon, daß ich sie immer verstehe u[nd] würdige als das Höchste. Ich wußte auch, daß Du mein Geständniß würdigen wirst, aber ich wollte doch, daß Du lieb sein sollst, das brauch ich ja. Und wie unendlich lieb Du bist, wie viel Grüngoldglanz aus Deinen Käfchenbriefchen mir auch entgegenströmt, ich will mehr u[nd] immer mehr, Du hast mich selbst gelehrt unersättlich sein, und ich will ohne Ende – – ach Gott, ich sehe wie Deine Augchens leuchten u[nd] Fedchen geht gar nicht mehring, ich habe mir einen Gedanken, daß ich Dich sehen werde und versinke ganz im Grüngoldschimmer, Käfchen, mein mein Seelenlieblichchen, Vogchen, Herzensvogchen, unendlicher Liebling, ich küße Dich, ich werde heute Deinen Athem spüren und Stramiņ.

Liebling, Liebling – – –

Labiņais. Manu sirdsdimantiņ, manu zeltmirdzošo kukainīt! Manas mīļās, mīļās zilactiņas, kā gan es tās atkal gribētu gaišas noskūpstīt, kā gan es gribētu savu silto, sārto rožkukainīša mutīti ielīksmot. Es pati ar savu kautrību esmu vainīga, ka dimantiņmīlulītīm bija jādomā visādas domas un jāskumst, man tomēr vajadzēja aiziet, neskatoties ne uz ko, manam mazputniņam būtu bijis miers, bet es domāju, ka Tu pats to pieņemsi, jo Tu man rakstīji, ka lai pāris dienu izpalieku, lai tas cilvēkiem neliktos pārāk uzkrītoši, bet cik man tas grūti nācās! Divi mīlulīši vienlaikus bijuši ļoti bēdīgi. Kad lasīju Tavu kukainīšvēstulīti, kļuvu vēl skumjāk un, kad pienāca vakars, tad es vairs neizturēju un, neskatoties ne uz kādām briesmām,

gāju uz kartupeļu lauku, tiesa gan, mazliet vēlāk, ap pusdeviņiem, bet es tur stāvēju un stāvēju, un savu zaļzeltkukainīti neieraudzīju. No turienes es nācu pa ceļu un domāju, ka Tu mani jau pa gabalu ieraudzīsi, bet lodziņš stāvēja vaļā un mīļumiņa nebija. Bēdīgi nolaistiem spārniņiem vilkos uz mājām, Visādas šausmīgas fantāzijas nāca prātā, izdomajos visādi, kas Tev būtu varējis atgadīties, un nekādi prāta apsvērumi nespēja ņemt virsroku. Pa naksniņu gulēju ļoti slikti, un šodien mierinu sevi tikai ar to domu, ka atkal ieraudzīšu savu sirdsdimantiņu. Bet es klīstu no vienas vietas uz otru un nevaru neko darīt, skaitu stundas un minūtītes.

Mana dvēsele ceļ trauksmi un mana sirds baiļojas un trīc, un nojauš, un bīstas un gaviļē, tik augstus viļņus tā nav situsi pat tad, kad biju 17 gadus veca, bet Tu jau padari mani par jūru, un tā ir Tevis paša jūra, kas Tev viļņo pretī. Šodien nosūtu mīļumiņam odziņas, pašas pirktas, un zivtiņu man saimniece iemācīja pagatavot, laiks nu pagāja kaut cik ātrāk un un es taču to visu darīju savam mīļzeltainītim.. Par patiesību jau Tev teicu, ka to vienmēr saprotu un uzskatu par pašu augstāko. Es arī zināju, ka Tu manu atzīšanos novērtēsi, bet es taču arī gribēju, lai Tu esi mīļš, man tas tik nepieciešams. Un cik bezgala mīļš Tu esi, cik daudz zaļzeltmirdzuma plūst no Tavām kukainīšvēstulītēm man pretim, es gribu vairāk, aizvien vairāk, Tu pats mani mācīji būt negausīgai, un es gribu bez gala – – Ak Dievs, es redzu, kā Tavas actiņas mirdz un spalviņa vairs neraksta nemaziņ, man ir tikai viena doma, ka Tevi redzēšu, un pilnīgi iegrimstu zaļzelta mirdzumā, kukainīt, manu manu dveēseles mīļumiņ, putniņ, sirdsputniņ, bezgalīgi mīļotais, es skūpstu Tevi, es šodien sajūtīšu Tavu elpu un dūšiņu.

Mīļais, mīļais – – –

Vēstule vācu valodā (59042). Tulkojuma pirmpublicējums RGG, 1980, 153.-154. lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 22. jūnijā”).

Aspazija Panevėžā 1897. gada 23. jūnijā (5. jūlijā)

Gutings. Mein Rothrosenduftkäfchen, mein, mein, mein Stilljubchen! Handchen, das Käfchenbriefchen schreibt ist noch ganz warming von gestrigem Käfchenathchen, ich sehe, ich fühle Dich und sitze noch bei Dir und sehe in lieben Leuchtaugchens und Straming flammt und zwei liebe und gute Käfchens sind so nah, so nah. Ich kann mich noch gar nicht losmachen von gestchen und sehe nur überall Grüngoldglanzing, ach Käfchen, mein Herzensliebbling, mein Seelchen, könnte ich so ein Wortinfchen finden, um Dir meine ganze Seelenseeligkeit zu sagen! Als ich nach Hause kam, legte ich mich hin und in stiller Käfchenchenglückseligkeit habe ich nur trauming, nur trauming, etwas anderes konnte ich weder denken, noch thun, mir gings ganz so wie Dir an dem Tage als Du Lautjubchenbriefchen schriebst, aber ich habe im Stillen soviel Jubchenkäfchen und Nopchens losgelassen, Rosenkäfchens, Rothblütchenkäfchens, Duftkäfchens, Grüngolden und Amchens und Seidenvogchens und Labkäfchen habe ich auch gesagt und da wurdest Du wütings und ich habe gutgemacht und von neuem Vogchens u[nd] Käfchens losgelassen und so gings bis zum Abchen. Am Abchen war ich so wolgemuth, daß ich Mama von furchtbaren Gefahren erzählte u[nd] ihr grause Vorstellungen machte, es half aber alles bei ihr nicht. Ja, ich verchen beinahe Lieblingsvogchen zu sagen, daß ich sehr schwachiñ geworden bin und kann vielleicht Freude weniger als Schmerziñ erchen. Schon bei Dir geschen wurde mir nicht ganz gut u[nd] ich wurde sehr müdings, nach Hause ging ich auch nur so mit wankenden Käfchenbeinchens, aber mein Gesicht mag so geleuchtet haben wie Moschen als er vom Berge herabstieg. Trotz allem bin ich so selig gewesen, wie ich schon sagte, ich habe ganz meinen Körper vergesschen und war wirklich Käfchen. Heuting bin ich noch ganz von gesschen volling und möchte nur herumgehen u[nd] dummchens machen. Da kommt auch gelegen ein Wehchen, wenn man grade nötig hat, aber lachen muß Du Goldammliebblingsvogchen, Kußkäfchen, Infchen aber zuerst küsse ich Dich und erzähle dann: „Ich ließ für heute Fleisch holen, auf einmal sehe ich ist das Fleisch verschwunden, Mama hat eingeschlossen, und sagt, daß heute nicht nötig sei, man könne ein Süppchen kochen oder [nesalasāms vārds]; ich erzählte, daß Du schon drei Tage kein Fleisch gegessen, aber es half nicht, sie meint, man müsse sparen. Dann erzählte ich ihr von Deiner entsetzlichen Magerkeit, aber sie gab erst dann heraus, als ich sagte, daß Du Dich nicht mehr auf den Beinen halten kannst. Ich habe gräßlich übertrieben, aber ich so voll Dummchens, so voll Jubchens, daß ich doch einen Ausfluß suchen muß, wenn die Brust nicht springen soll und ich lache für mich allein, aber sehr stilling und Großvogchen muß mitlachen, Lieblingsgoldaming, so ein dummes Briefchen wie Du heute bekommst, das ist schon kein Käfchen mehr; das ist schon Lieblingsvogchen u[nd] gut auch, mein, mein Jubkäfchen. Dein Straming.

N.B. Was soll ich mit dem Prahls Brief machen, soll ich zur Polizei, antworte. Heute um 8ting kommt ein kleines Infchen zum zweiten.

Mans sārtožsmaržu kukainīt, manas, manas, manas klusās gaviles! Rociņa, kas kukainīšvēstulīti raksta, ir vēl pavisam siltiņa no vakarējās kukainīšdvašiņas, es redzu, es jūtu Tevi un sēžu vēl pie Tevis, un skatos mīļajās spožactiņās un brašulītis kvēlo, un divi mīļi un labi kukainīši ir tik tuvi, tik tuvi. Es vēl nevaru pavisam atraisīties no vakardienas un visur redzu

tikai zaļzeltspožumiņu, ak, kukainīt, manu sirdsmīļo, manu dvēselīt, kaut es jel varētu atrast tādu vārdiniņu, lai Tev izteiktu visu savas dvēseles svētlaimību! Kad pārnācu mājās, es atgūlos un klusā kukainīšsvētlaimē tik vien sapņoju, sapņoju, neko citu nevarēju nedz domāt, nedz darīt, man gāja gluži kā Tev tajā dienā, kad Tu skaļgaviļu vēstulīti rakstīji, bet es klusumā palaidu tik daudz gaviļkukainīšu un putniņu, pateicu arī rožkukainīšiem, sārtziediņkukainīšiem, smaržkukainīšiem un zaļzeltainajiem un zīdputniņiem, un tad Tu sadusmojies un es atkal visu vērsu par labu un no jauna aizlaidu putniņus un kukainīšus, un tā tas gāja līdz vakaram. Vakarā man bija tik labi ap sirdi, ka sastāstīju mammai šausmu lietas un iztēloju viņai šaušalīgas ainas, bet tas viss uz viņu neatstāja iespaidu. Jā, es gandrīz piemirsu mīļputniņam pateikt, ka esmu kļuvusi ļoti švakiņa un varbūt pat prieku spēju sajust mazāk nekā sāpītes. Jau vakardienīņ pie Tevis man nebija neko labi un es ļoti saguru, arī uz mājām gāju ar ļodzīgām kukainīškājiņām, bet manai sejai vajadzēja starot kā Moziņam, kad viņš nokāpa no kalna.¹ Par spīti visam, biju tik svētlaimīga, kā jau es teicu, es biju pilnīgi savu ķermeni aizmirsusi un patiešām biju kukainītis. Šodienīņ esmu vēl pilna ar vakardienīņu un gribas tik klejot apkārt un darīt muļķības. Ja tieši nepieciešams, tad rodas arī izdevība, bet Tev zeltametistmīļputniņ, bučkukainīt jāsmejas, Inīņ, bet vispirms es Tevi noskūpstīšu un tad pastāstīšu: „Es liku šodienai atnest gaļu, pēkšņi skatos, gaļa pazudusi, mamma to ieslēgusi un saka, ka šodien tās nemaz nevajagot, varot uzvārīt kādu zupiņu vai runštikus; es pastāstīju, ka Tu jau trīs dienas neesi gaļu ēdis, bet tas nelīdzēja, viņa domā, ka vajagot taupīt. Tad es viņai pastāstīju par Tavu briesmīgo vājumu, bet viņa gaļu tik tad atdeva, kad teicu, ka Tu vairs nevari noturēties uz kājām. Es briesmīgi pārspīlēju, bet esmu tik pilna muļķību, tik gaviļu pārpilna, ka man taču jādod tām brīva vaļa, lai krūtis nepārplīstu, un es smejos pati pie sevis, bet ļoti klusiņām, un lielputniņam jāsmejas līdzī, mīļais zelta gabaliņ, tik muļķīgu vēstulīti kā Tu šodien saņem, tas jau vairs nav kukainītis, tas jau ir mīļputniņš un labs arī, manu, manu gaviļkukainīt.

Tavs Brašulītis

N.B. Ko man darīt ar Prāla vēstuli², vai jāiet uz policiju, atbildi. Šodien ap astoņiem viens mazs iniņš nāks pie otra.

Vēstule vācu valodā (59039). Tulkojuma pirmpublicējums RGGr, 1980, 154.-156 lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 23. jūnijā”).

¹ Mozum nokāpjot no Sinaja kalna ar derības plāksnēm rokā, viņa vaigu āda esot spīdējusi, jo viņš bija runājis ar Dievu. To redzot, Israēla tauta baidījās viņam tuvoties (Otrā Mozus 34:29-35).

² Prāls bija sūtījis divas vēstules – vienu Aspazijai, ko viņa nogādā Rainim (skat. 21. jūnija (3. jūlija) vēstuli), un otru Rainim, kas, domājams, aizķērusies cietuma cenzūrā.

Aspazija Panevēža 1897. gada 24. jūnijā (6. jūlijā)

Gutings. Guten Morgen, liebes, goldnes Herzensvogchen! Ist mein Käfiņ schon aufiņg und Sammfußchens schon angezogen? Mein Erstes ist heute Morgen Käfchenbriefchen schreiben, weil ich gleich gehen muß Mitiņ machen und Vogchen um 12 hinbringen. Ich glaube gar, man muß Grüngoldkäfchen Glück wünschen, denn heute ist Johann, aber für mich bist Du kein Johann, sondern Vogchen und Grüngoldkäfchen und Seelkäfchenliebling und solche fliegen alle Tage herum und sind immer anders, immer goldiger, immer lieber und Glück brauche ich Dir auch nicht zu wünschen, denn Kleinkäfchen selbiņ ist Großkäfchens Glück. Geschen hat sich Kleinkäfchen erschreckiņ, ich gehe hin und bin fast überzeugt, daß Lieblingchen sitziņ im Fenchen und wartiņ, aber ich stelle mich hin und Fenchen ist leer, ich dachte, wenn Liebling nicht schon auf Verabchen da ist, was soll es dann sein, gewiß schlimm. Ich wartete und erst zum zweiten mal kamst Du. So mache heute Abiņ nicht, sitze ganz dran am Fenchen, ich komme um 8 und werde den Weg kommen, den Du zum Gefängchen herkamst, damit Lieblingchen Kleinkäfchen sehen kannst. Herziņ stand schon ganz stilliņ, erst als ich mein Grüngoldschimminkäfchen erblickte, fiņg es heftig an zu pochen, ich ging noch ein Stückchen nach der Bahn zu spaziņ und ging dann nach Hause u[nd] mir war so wol, so wol, ich bin ja Hoffkäfchen und Jubkäfchen, aber ganz, ganz stilliņ aber auch sehr gutiņ. Ich wollte Sonntag alles Wichtige besprechen u[nd] auch geschen fragen, aber verchen. Was macht man mit Prahls Brief, er hat geschrieben, daß er der welche записки durch die Polizei geschickt habe, soll ich nicht hingehen u[nd] fragen, damit nicht verspätet wird? Und wo? – Erwidchen werde ich heute gleich lesen u[nd] dann erst Abchen und wenn ich glauben werde, daß es nötig ist, verchen u[nd] streiching, lieb lieb Herzenssammvogchen, Liebingsseidenkäfchen, wenn Du wüßtest wie Kleinkäfchenherziņ pochiņ, es soll sich ja bald entscheiden, ich glaube noch nicht an das Glück, ach wie es pocht und fiebert, heute und morgen, wird schon gar nicht auszuhalten sein. Um noch auf Dein Käfchenbriefchen zu antworten, war ich wol bischen trauchen, daß Großkäfchen nicht mehr lautiniņ und springiņ, aber ich habe mich beruhigt, denn Großkäfchen hat ja verchen sehr gut zu sein und vor lautiniņ habe ich auch so eine eigenthümliche Furcht vor lautiniņ, ich bin ja klein Schüchting, aber sehr gutiņ und gut auch. Ueber Fauchchen habe ich mich gestchen gefreut über neue Reimchens, sērst, vērst – klizma, vizma, sehr gutes Nopiņ! Wai, wie gut. Für alles Ausgestrichene wird bezahlt Küßchens, wenn zwei Liebinger zusammen sind, aber auch jetzt schicke ich sehr viele gute Küßchens extra, außer Schuldigen. Aber jetzt nicht mehr Zeitiņ, gehen Mitiņ machen, liebes, liebes Seelkäfchen, mein Hoffchen, mein Zittchen, mein klein, klein Infchen, ich bin ja jetzt auch klein und auch gutiņ und küsse mein liebes Herzenskäfchen, bischen schmerziņ wieder Kopfchen, aber sehr gutiņ, liebes, liebes Vogchen um 8tiņ warte mein Seelenlieblingchen, mein Roseninfchen, Kußkäfchen und gut auch.

Sveicieniņš. Labrīt, mīļo zelta sirdspuņiņ! Vai mans kukainītis jau ir augšā un samtkājiņas jau apāvis? Mans pirmais darbs šorīt ir uzrakstīt kukainīšvēstulīti, jo man tūliņ jāiet taisīt pusdieniņū un ap 12 jāaiznes mazputniņam. Es pat domāju, ka vajadzētu zaļzeltkukainītim vēlēt laimes, jo šodien ir Jāņi, tikai man Tu esi nevis Jānis, bet gan mazputniņš un zaļzeltkukainītis, un dvēselkukainīšmīlulītis un tādi katru dienu lidinās apkārt un katru reizi ir citādāki, arvien zeltaināki,

arvien mīļāki, un laimi man arī Tev nevajag vēlēt, jo mazkukainītis pats ir lielkukainīša laime. Vakardienīņ mazkukainītis sabijās, es aizeju un esmu gandrīz pārlicināta, ka mīlulītis sēž pie lodziņa un gaida, bet es nostājos un lodziņš ir tukšs, es domāju, ja jau mīļumiņa pēc noruniņas tur nav, kas gan tas varētu būt, katrā ziņā kas slikts. Es gaidīju un tikai tad Tu nāci. Tā Tu šovakarīņ vairs nedari, sēdi cieši pie lodziņa, es nākšu ap astoņiem pa to ceļu, pa kuru Tu gāji uz cietumiņu, lai mīļumiņš mazkukainīti var redzēt. Sirsniņa jau bija gandrīz apstājusies, tikai tad, kad es ieraudzīju savu zaļzeltmirdzumiņkukainīti, tā sāka pukstēt jo strauji, es kādu gabaliņu vēl pagājos uz dzelzceļa pusi, tad gāju uz mājām un man bija tik labi, tik labi, es jau esmu cerībkukainītis un gaviļkukainītis, bet pavisam, pavisam klusiņš un arī ļoti labiņš. Svētdien gribēju visu svarīgāko pārrunāt un arī vakar pajautāt, bet piemirsu. Ko darīt ar Prāla vēstuli, viņš atrakstīja, ka caur policiju sūtījis kaut kādas *заметку*¹, vai man aiziet un pajautāt, lai nenokavētu? Un kur? – Atbildi² es šodien pat izlasīšu un tad tikai vakariņā, un ja man liksies, ka vajag, palabošu un svītrošu, mīļo, mīļo sirdssamtpuņiņ, mīļzīdkukainīt, ja Tu zinātu, kā mazkukainīša sirsniņa sitas, drīz jau tam jāizšķiras, es vēl neticu laimei, ak, kā tā drudžaini sitas, šodien un rīt jau pavisam vairs nebūs izturams. Atbildot uz Tavu kukainīšvēstulīti, es biju gan mazliet bēdīga, ka lielkukainīts vairs netaisa troksni un nelēkā, bet es sevi nomierināju, jo lielkukainīts taču nosolījās būt ļoti labs un no skaļuma man arī ir tādas savādas bailes, es jau esmu maza bailule, bet ļoti labiņa un laba arī. Par „Faustiņu” es vakardienīņ priecājos, par jaunajām atskaņām, sērst, vērst – klizma, vizma, ļoti labi, bumbulīt! Vai, cik labi. Par visu izsvītrotu tiks samaksāts ar bučiņām, kad divi mīlulīši būs kopā, bet arī tagad sūtu ļoti daudz mīļu bučiņu pa virsu, neskaitot tās, ko esmu parādā. Bet tagad gan vairs nav laiciņa, eju gatavot pusdieniņas, mīļo, mīļo dvēseļkukainīt, manu cerībiņ, manu mazo, mazo Iniņ, es jau tagad arī esmu maza un arī labiņa un skūpstu savu mīļo sirdskukainīti, mazliet atkal sāp galviņa, bet ļoti labiņo, mīļo, mīļo mazputniņ, ap astoņiem gaidi, mans dvēseļmīlulīt, mans rožiniņ, bučkukainīt un labs arī.

Vēstule vācu valodā (59040). Tulkojuma pirmpublicējums RGGGr, 1980, 156.-158. lpp. (ar datējumu „[1897. gada] 24. jūnijā”).

¹ Zīmītes. (Krievu val.)

² Domājams, ka te atkal ir runa par nepublicēto atbildes rakstu BV, ko Rainis gatavojās pārveidot par humoristisku repliku.

Rainis Panevėžā 1897. gadā, ap 25. jūniju (7. jūliju)

Mana dvēselīte, manas dzīvības un cerības nesējiņa. Rakstu Tev tomēr vēl šīs pāris lapiņas, lai gan es ceru, ka Tu šodien vēl drīkstēsi atlidot. Ja tas nebūtu iespējams, tad nāc šovakar uz lauka, sarunāsimies no tālienes.

Varbūt man tomēr būs jāaizbrauc no šejienes uz Liepāju.¹ Notiek tomēr tas, no kā bijāmie. Gribētu Tev tik to vienu teikt, ka Tu esi mana laime, mana dzīvība.

Tas man dod spēku ne tik vien visu pārvarēt, bet pat to viegli uzņemt. Tās drūmās un errīgās jūtas, kas tagad uzmācas, ne tuvu nenāk tām sāpēm, ko mēs abi izcietām, kamēr abi attīstījāmie – gan šaubās, gan izmisumā.

Priekš tagadējā drūmā laika, kas nāks, man nav ne mazākās nopūtas, ne mazākās asaras.

Man ir mana laime, mans mīlulītis. Un, ja mani sāpes māt, tad tikai tādēļ, ka tik daiļa, bagāta, nupat uzplaukstoša būte kā Tavējā manis dēļ līdzī sagraužas.

Bet mums abiem pret to ir stipri ieroči – lai pret sāpēm cīnītos. Tā ir tā apziņa, ka mēs abi esam gars, pie tam brīvs un liels, un topošs.

Jaunās sāpes pēc visa, ko mēs kopā pārdzīvojuši, var tikai to pašu darīt, ko šīs 26 dienas cietumā mums darījušas.

Mēs esam daudz, daudz tuvāki kļuvuši. Vairāk noskaidrojušies, un plīvuris ir nokritis, vecās, neatlaidīgās šaubas, kas pamatā ir bijušas par paša spēku, sakūst kā smagais svins. Šinī baltī kvēlojošā, dzīvā, aizvien stiprāk izstarojošā mīlas strāvojumā, kas no Tavas saules būtes iziet un mani ietver svētlaimības atmosfērā.

Ar Tavu pārplūstošo, nebeidzamo laipnību un mīlu Tu esi lielu veikusi. Tu manī atmodināji jaunu cilvēku, kas tik ilgus gadus un par velti pēc gaismas un uz augšu ir centies.

Es nezinu neko lielāku, kā tā radīt jaunu cilvēku, kam kļūt par nākotnes cilvēku.

Mīlulīt, vienīgais, Tu vari ticēt, nākotnes cilvēki nenobeidzas ne no pagātnes, ne tagadnes. Visas ciešanas viņus padziļina, palēnina viņu gaitu, bet nevar viņus apstādināt.

Un, ja arī mums mūsu spēka pilnumu laupa, tad spēks ir bijis tik liels un dziļš, ka arī drupas tāļu pārspēj parasto. Mēs divi nepadosimies.

To baudu mēs ļaudīm nedosim, redzēt, ka tie mūs uzveikuši. Gribu būt nopietns, bet ar nokārtu galvu tiem nebūs mani redzēt.

Man vispār nevar nekas notikt, kas varētu būt spēcīgāks par mūsu abu lielo mīlu.

Tas ir, ko es Tev apsolu, mans mīlulīt, mana pasaulīt, un to es turēšu. Jo nava cita ceļa, jo jaunais cilvēks, kas caur Tevi tapis, nevar citādi. Tā arī Tev ir jāturas.

Vēstule. Oriģināls nav atrasts. Pirmpublicējums D, 1931, 1. nr., 76.-77.lpp. (bez datējuma). Publicēta arī RuA, 147.-149 lpp. (ar datējumu „Ap 26. jūniju”); RRT, 17, 150.-151.lpp. (ar datējumu „ap 26. jūniju”); RGG, 1980, 158.-160.lpp. (ar datējumu „ap [1897. gada] 25. jūniju”); RKR, 19, 238.-239.lpp. (ar datējumu „1897. gadā, ap 25. jūniju (7. jūliju)”).

¹ Domāta Raiņa pārvešana uz Liepājas cietumu. Panevėžā apcietinājuma termiņš bija saistīts ar F. Rašmeiera lietu, un abi dzejnieki acīmredzami līdz pēdējam cerēja, ka Raiņa darbība Jaunajā strāvā nebūs par iemeslu tālākam arestam.

Rainis Panevēžā 1897. gadā, ne vēlāk par 26. jūniju (8.jūliju)

Für mein Sonnenfreudiņ heute gemacht, nachdem das goldige Briefin erhalten hatte.

Oder Tomēr!

Zilgas dzirksteles

Ko veļas drausma, ko baisma,
Ko vaigi tev asarās mirkst?
Kā skaļa gaviļu gaisma
Iz tavām acīm dzirkst!

Met zilganu dzirksteļu mirgas
Iz spēka pārpilnas sirds.
Šķīst smacin biezās birgas,
Gaiss dzīves [pārsvītrots: burvīgā] skaidrībā mirdz.

Dziļ-dziļi dvēselē zaigums
Un mīla, un mūžīgs rīts,
Un miera netrauktais maigums,
Dzeldošās ugunīs tīts.

Wiederholt sich zu oft.

Lai veļas drausma, lai baisma,
Lai vaigi tev asarās mirkst?
Kā skaļo gaviļu gaisma
Iz spulgām acīm tev dzirkst!

Mir sind schon recht zum Ueberdruß die „schöne“ Worte geworden; es wiederholen sich auch zu oft dieselbe Reimen u[nd] dieselbe malende Worte. Wenn ich mich in der Zeit freier fühlen würde, würde ich ganz andere Art Gedchens machen, diese Art ist schon handwerksmäßig.

Und ich möchte so sehr, so sehr etwas ganz Schönes machen mein seliges Muttiņ, daß mich so auf Handiņs trägt. Ich möchte irgendwie zeigen, daß Jungchen auch lieb ist, daß es kein prostes Jungchen ist mit schmutzigem Naschen u[nd] heruntergerutscht Mutciņ.

Möchte Kußmuttiņ immer streicheln, streicheln, streicheln gut auch!

Uzrakstīts šodien manam saulprieciņam, pēc tam, kad bija saņemta zelta vēstulīte.

Vai: Tomēr!

Zilgas dzirksteles

Ko veļas drausma, ko baisma,
Ko vaigi tev asarās mirkst? –
– Kā skaļa gaviļu gaisma
Iz tavām acīm dzirkst!

Met zilganu dzirksteļu mirgas
Iz spēka pārpilnas sirds:

Šķīst smacin biezās birgas,
Gaiš dzidrā skaidrībā mirdz.
Dziļ-dziļi dvēselē zaigums¹
Un mīla, un mūžīgs rīts,
Un miera netrauktais maigums²,
Dzeldošās ugunīs tīts.

Atkārtojas pārāk bieži.³

Lai veļas drausma, lai baisma,
Lai vaigi tev asarās mirkst.
Kā skaļa gaviļu gaisma
Iz spulgām acīm tev dzirkst!⁴

Man jau krietni apnikuši tie „skaistie” vārdi; pārāk bieži arī atkārtojas tās pašas atskaņas, tie paši tēlojošie vārdi. Ja man būtu brīvāks laiks, es rakstītu pavisam citāda veida dzejojīšus, šis veids jau ir amatniecisks. Un es tik ļoti, tik ļoti gribētu kaut ko pavisam skaistu uzrakstīt savai svētajai mutiņai, kura mani tā nes uz rociņām. Es gribētu kaut kādā veidā parādīt, ka arī puisītis ir mīļš, ka viņš nav nekāds parasts puisītis ar netīru deguntiņu un nošļukušu cepurīti. Es gribētu pūkmutiņu⁵ vienmēr pajāt, pajāt, pajāt, labi arī!

Vēstule vācu valodā (dzejolis latviešu valodā) (15614). Tulkojuma pirmpublicējums (kopā ar dzejoli) RuA, 212.-213.lpp. (ar norādi „Bez datuma (cietumā 1897. g. jūn.)”), vēstules sākums līdz ar dzejoļa pirmajiem trim pantiem faksimilā publicēts RuA, 209.lpp. Vēstules tulkojums publicēts arī RGG, 1980, 161.-162.lpp. (ar datējumu „ne vēlāk par [1897. gada] 26. jūniju”); RKR, 19, 239.-240.lpp. (ar datējumu „1897. gadā, ne vēlāk par 26. jūniju (8. jūliju)”).

¹ Dzejoļa 9. rindā virs vārda *zaigums* rakstīts *vizma*.

² Dzejoļa 11. rindā virs vārda *maigums* rakstīts *klizma*.

³ Šis iestarpinātais teikums attiecas uz *vizma* un *klizma*.

⁴ Dzejolis vēlāk publicēts E. Treimaņa-Zvārguļa sastādītajā almanahā „Burtnieks” (1901, 79.lpp.), ar nelielām redakcionālām atšķirībām iekļauts Raiņa dzejoļu krājumā „Tālas noskaņas zilā vakarā” (RKR, 1, 109.lpp.). „Zilganu dzirksteļu” komentārā (Turpat, 479.lpp.) norādīts, ka dzejolis sacerēts 1897. gadā Rīgas cietumā un tam saglabājušies divi cietumā tapuši melnraksti ar virsrakstiem „Mūžīgs rīts” un „Zilganas dzirksteles”. S. Viese („Tālo noskaņu” dzejoļi Raiņa un Aspazijas sarakstē // Rainis radošo meklējumu spogulī, 2001, 158.lpp.) izsaka šaubas, vai dzejoļa sacerēšanas laiks saistāms ar cietuma periodu.

⁵ Atmiņās, stāstot par notikumiem 1894./95. gada ziemā, Aspazija atzīmējusi: „Rainim bija no lauku muižas atvadājušās klāt māte un vecākā māsa, kuras no savas puses tam bija izraudzījušas citu līgavu, ļoti bagātu, ar 40 govīm, pie kam mana nerātne mēle piezīmēja, ka viņa pati tā 41. govys, un Rainis par to ļoti smējās. Viņam vispār patika manas nebēdnības, un viņš mani no tā laika iekristīja par Puku no Šekspīra „Vasaras nakts sapņa”. (RuA, 73.lpp.) Un citviet: „Te jāmin kāds vārds par dažiem maniem romantiskiem „tituliem”, ko Rainis man piešķīra. Tā, piem., viņš allaž mēdza mani saukt par „pūkiņu”. Vispirms viņš man atributēja vārdu „Puk” no Šekspīra „Sapnis vasaras naktī”. Bet tad vēlāk pārkristīja par Pūkiņu, jo pūkiņa esot vel vieglāka.” (Citēts pēc: LM, II, 197.lpp.)

Lugas varonis, kas angļu valodā saukts par *Puck*, latviski būtu rakstāms un izrunājams kā *Paks* (ar vārdu *Paks* jeb *Robins Labaisgariņš* tas arī pirmoreiz parādās V. Brutānes veiktajā Šekspīra darba tulkojumā). Gan ikdienas sarunās, gan piezīmēs un savstarpējā sarakstē Rainis un Aspazija nereti viens otru dēvējuši Šekspīra varoņa vārdā: turpmāk vēstulē tekstā respektēta abu dzejnieku lietotā forma *Puks*, turpretī ignorēts agrāko gadu tekstoloģijā aplami ieviestais patskaņa garinājums.

Rainis Panevēžā 1897. gadā, ne vēlāk par 26. jūniju (8. jūliju)

Vajadzīga, nepieciešama
Nepārredzami augoša dzīve
Līdzī gara augošai gaitai.

Ich bin auch jetzt in dieser Stimmung: durch alles Kleinliche u. Unreine hindurch muß es doch eine große Liebe werden u. auch so wie sie jetzt ist, ist sie nicht gering zu achten, wie unbearbeitetes Goldklumpen gegenüber zierlichen Kupfervasen. Und wir werden es auch zu bearbeiten verstehen. Natürlich geht es voraus auf mich. Das Gedchen ist auch noch ganz roh, vielleicht läßt es sich aufputzen mit paar guten Vergchen oder Reimchen. Vielleicht hilfst du, Kleingoldchen.

Ich glaube übrigens nicht, daß sich daraus was machen läßt. Liebes.

Vajadzīga, nepieciešama
Nepārredzami augoša dzīve
Līdzī gara augošai gaitai.¹

Esmu arī tagad šajā noskaņojumā: cauri visam sīkumainajam un netīrajam jātop taču lielai mīlai, un arī tādu, kāda tā ir patlaban, to nevar vērtēt zemu: neapstrādāta zelta gabals salīdzinājumā ar košu vara vāzi. Un mēs pratīsim to arī apstrādāt. Protams, pirmām kārtām tas attiecas uz mani. Arī dzejolītis ir vēl gluži neizstrādāts. Varbūt tas būtu uzspodrināms ar pāris labiem salīdzinājumiem vai atskaņām. Varbūt Tu palīdzēsi, mazzeltiņ? Turklāt neticu, ka no tā kaut kas izveidojams. Mīlulīt.²

¹ RuA komentārā norādīts: „Sākumā pieliktais dzejolītis pieder pie pirmiem dzejoļiem, ko Rainis sāka izsūtīt jau no Paņvežas cietuma.”

² RuA (161.-163.lpp.) starp vēstulēm kā izdevuma redakcijas materiāls publicēts teksts ar virsrakstu „Raiņa dzejolis”: „Kādā citā zīmītē Rainis izsūtīja no cietuma Aspazijai dzejoli:

Neviena mīla nav dziļāka
Ar visiem meliem kā patiesa mīla,
Ar visu netīro skaidra kā dzintars.
Tu viņai vari ļauties šai mīlai,
Mainošai, topošai, augošai mīlai;
Lielas spējas šī briestošā mīla,
Dzīva mīla, dzīvības mīla.
Tomēr un tomēr es tevi mīlu.
Neizsakāmi mīļi mīlu.
Maziska netice, glūnoša mānība,
Nespēja – celties, nespēja – doties,
Es tevi sāpinu, es tevi mīlu.
Tomēr un tomēr es tevi mīlu,
Neizsakāmi dziļi mīlu.

Seko faksimils „Raiņa dzejolis Aspazijas pārveidojumā un rokrakstā (1897. g.)” un redakcijas piezīme: „Aspazija dzejoli pārveidoja tādā kārtā, ka iepriekšējās trīs [resp. šajā vēstulē publicētās] iemetināja šī dzejoļa vidū, tā sakausēdama abus par vienu. Tādā veidā dzejolis dzejnieces rokrakstā uzglabājies, kā tas redzams no še pieliktā autogrāfa.”

Rainis Panevėžā 1897. gadā, ne vēlāk par 26. jūniju (8. jūliju)

Das Gedchen, das ich unlängst geschickt, war nicht gut, ich habe so umgemacht, es ist so mehr aus einem Stück u. hat auch mehr Sinn, so könnte es auch zum Druck gehen, wenn es nur meinem süßen Seeliņ gefällt.

Man sirds ir pilna mīlas,
Kā maija zaļais ārs,
Kā smaršas puteklīšu
Pilns ziedošs ābeļdārzs.

Tur diena plaukst un raso,
Ik mirdzošs puteklīts
Tur viļņo ap tevi un vījas,
Klus-klus dziesmiņa sīc.

Tie plūst un vījas, un viļņo,
Kā kūpošs zelta tvaiks,
Tavs tēls tiem vidū zālē
Stāv smaidošs, cēls un slaiks.

[Labajā pusē vertikāli:]
Tie miljoniem plūst, – bet ja vienam,
Tik vienam tavs acusmaids skumst,
Viss klust un klīst, un saplok,
Un visa vizma tumst.

*Der vorletzte Vers weggelassen. Ist so besser Liebherzblutiņ, Schimdimiņ.
Hier noch eins, das aber noch nicht sich eignet zum Druck, aber liebem Herzensmuttiņs
sollen Alles wissen u. so gehört sichs für gute artige Jungchens.*

Kas mīlē tēviju, tiem ir savs kakts,
Kur lietū patverties un nolikt galvu, –
Tiem miera prāts un maizes rieks par balvu,
Tie maz ko bēdā, lai visapkārt nakts.

Bet vai! par tiem, kas straujāk slēdz to sirdī,
Tie liktens āmuram ir kalvas lakts,
Tos tēvu zemes sāpes kaļ un tirdī;
Tie maldās izstumti, naidis ausīs klauudz,
Ik asins lāsīti tiem tumsa žņaudz.

Von eins wollte ich von klein Liebliche, aber es kam nicht heraus; im nächsten Briefe, aber lieb.

Dzejolītis, ko es nesen nosūtīju, nebija labs, es to pārveidoju šādi, tā tas ir viengabalaināks un arī ar lielāku jēgu, tāds tas varētu iet arī iespiešanai, ja vien tas patiktu manai saldajai dvēselītei.

Man sirds ir pilna mīlas
Kā maija zaļais ārs,
Kā smaržas puteklīšu
Pilns ziedošs ābeļdārzs.

Tur diena plaukst un raso,
Ik mirdzošs puteklīts
Tur viļņo ap tevi un vījas,
Klus-klusu dziesmiņu sīc.

Tie plūst un vījas, un viļņo
Kā kūpošs zelta tvaiks,
Tavs tēls tiem vidū zālē
Stāv smaidošs, cēls un slaiks.

Tie miljoniem plūst, – bet, ja vienam,
Tik vienam tavs acusmaids skumst,
Viss klust un klīst, un saplok,
Un visa vizma tumst.¹

Priekšpēdējo pantu atmest.² Vai tā ir labāk, mīļo sirdsasintiņ, mirdzošo dimantiņ?
Šeit vēl viens, bet tas vēl neder iespiešanai, tomēr mīļajām sirdsmutiņām jāzina viss, un tā tas piederas labiem, rātniem puisīšiem.

Kas mīlē tēviju, tiem ir savs kakts,
Kur lietū patverties un nolikt galvu,
Tiem miera prāts un maizes rieks par balvu,
Tie maz ko bēdā, lai visapkārt nakts.

Bet vai! par tiem, kas straujāk slēdz to sirdī,
Tie liktens āmuram ir kalvas lakts,
Tos tēvuzemes sāpes kaļ un tirdī;

Tie maldās izstumti; naids ausīs klaudz,
Ik asins lāsīti tiem tumsa žņaudz.³

Vienu es gribēju par mazajiem mīlulīšiem, bet neizdevās, nākamajā vēstulītē, bet mīļi.

Vēstule vācu valodā (dzejoļi latviešu valodā) (15613). Tulkojuma pirmpublicējums (arī dzejoļa „Kas mīlē tēviju, tiem ir savs kaktis” faksimils) RuA, 213.-215.lpp. (ar norādi „Bez datuma (no cietuma 1897. g. jūn.)”). Publicēts arī RRT, 17, 163.-164.lpp.(bez datējuma); RGGr, 1980, 163.-164.lpp. (ar datējumu „ne vēlāk par [1897. gada] 26. jūniju”); RKR, 19, 241.-242.lpp. (ar datējumu „1897. gadā, ne vēlāk par 26. jūniju (8. jūliju)”).

¹ Dzejoļa pirmpublicējums MVM (1901, 5. nr., 342.lpp.) ar virsrakstu „Zelta tvaiks” (kas izraudzīts arī nodaļas nosaukumam) vēlāk iekļauts krājumā „Tālas noskaņas zilā vakarā” (RKR, 1, 114.lpp.). Pirmpublicējumā vēstules (un tādējādi arī dzejoļa) tapšanas laiks attiecināts uz Liepājas cietuma periodu, „Zelta tvaika” komentārā (RKR, 1, 480.lpp.) norādīts, ka dzejolis sacerēts Liepājas cietumā 1897. gada jūnijā.

² Publicējot dzejoli krājumā, šajā pantā veikti redakcionāli pārveidojumi, kam seko papildinājums ar jaunu pantu:

Un ziedu puteklīši,
Tie glāsta tevi un glauž,
Ap mīļo dvēseli liegi
Tev zīda plīvuri auž.

³ Publicēts krājumā „Tālas noskaņas zilā vakarā” ar virsrakstu „Tēvija mīlētāji” (RKR, 1, 44.lpp.), divu pēdējo rindu vietā liktas divas jaunas rindas:

Bez poēzijas piekaļ tos pie cietas –
Pie tēvzem-sienas, rokas tiem top sietas –

Rainis Panevēžā 1897. gadā, ne vēlāk par 26. jūniju (8. jūliju)

Manu mīlulīt. Man sāp, ka es vakar Tevi ar savu vēstuli apbēdinājis, un tomēr Tu man esi vajadzīga ļoti, tik ļoti. Tu saki, ka Tu neesi iedomājusies, ka es spētu tik daudz strādāt, Tu pati jau esi tā iedvesmotāja. Tu esi tas jaunais spēks, ar kuru es varu strādāt. Ja man Tevis nav, tad strādāt nespēju. Tad esmu tik puscilvēks, neesmu es.

Mana sirdsmīļā, Tev tagad jātur mūs abus. Tas, ka piespiežos strādāt, ir tikai, lai Tev rādītu, ka es neesmu bēdīgs, un lai arī Tu nebēdātos un strādātu. Darbs ir labs līdzeklis. Un tad arī es gribēju no Tevis garīgu barību. Gribēju ar Tevi satikties garīgi. Cik ļoti arī es biju pieradis pie vientulības, tik ļoti mani tagad sajūsmina sevi caur Tevi dzirdēt un domās dalīties, un ar to atjaunoties, un attīstīties. Tu jau arī redzi, mana zelta mīļā, cik augstu Tevi vērtēju.

Tu varbūt tam īsti netici, ka man arī vajag Tavu domu, un tādēļ es Tev tā rakstīju un Tevi apbēdināju.

Šodien es ceru Tevi visādā ziņā satikt. Man arī vakar šķita, ka es Tevi uz lauka būtu redzējis. Bet tā bija tikai maldīšanās. Es ilgi vēdināju mutautiņu. Tad satumsa, un tad „načaļņiks”¹ nāca ar savu vizīti. Vakari bij ļoti skaisti, pilnīgi mākslinieciski veidoti un taču oriģināli.

Mīļais saulainais kukainīt, man ir uzkrājušies tik daudz skūpstī, ka es nemaz nezīnu, kur viņus salikt. Paņemu ābolu un liku tur virsū. Tur saiet vairāk nekā uz papīra. Tu papīru prātīgi attin, lai neizkrīt. Tu, mīļais mīlulīt, mans, mans!!!

P. S. Gara spēks var arī turēt miesu virs ūdeņa. Ir lieli piemēri – Kants bija no pašas jaunības slimīgs un mocījās ar pastāvīgām galvas sāpēm.² Kampanella gandrīz līdz sirmam vecumam, trīsdesmit gadus, tika mocīts un neatsauca [savu mācību],³ un mira gandrīz 80 gadu vecumā.⁴

Tikai vienu, kopties Tev vajaga labāk nekā līdz šim: pērc vīnu, ēd to, kas Tev garšo, netaupi naudu. Es negribētu apstāties runāt ar Tevi, mana dvēselīgā mīļā. Bet Tavas mīļās saules acis sāks sāpēt. Tev nebūs raudāt, mana svētlaimība. Topi vēl stiprāka nekā līdz šim un lepna pret visiem. Tagad jau atradīsies visādi veci un jauni draugi, sevišķi Liepājā. Netici viņiem. Arī kad viņi solās Tev palīdzēt. Ja viņi jautā, kas ar mani ir noticis, saki, ka esmu kādas intrigas upuris un ka Tu tuvāk vispār neko nezīni. Nu, mans mīlulīt, man ir jābeidz. Paliec arvien man mīļa un laba, jo arī es Tev esmu vajadzīgs tāpat kā Tu man. Dzīvo sveika, mana saulīte. Es Tevi skūpstu un atkal skūpstu.

Vēstule. Oriģināls nav atrasts. Pirmpublicējums D, 1931, 1. nr., 78.-79.lpp. (bez datējuma). Publicēta arī RuA, 151.-153.lpp. (bez datējuma); RRT, 17, 161.-162.lpp. (bez datējuma); RGG, 1980, 164.-166.lpp. (ar datējumu „ne vēlāk par [1897. gada] 26. jūniju”); RKR, 19, 242.-243.lpp. (ar datējumu „1897. gadā, ne vēlāk par 26. jūniju (8. jūliju)”).

¹ Priekšnieks. (No krievu val. *начальник*.)

² Imanuels Kants – vācu filozofs, klasiskās vācu filozofijas pamatlicējs. „Pats Kants liecina, ka neesot nekad slimis bijis. Viņš mācēja valdīt pār savu vājo organismu un pats bija viņa ārsts, kura rīcībā bija tāds spēcīgs un drošs līdzeklis – kā viņa paša stiprā griba un ciešā apņemšanās. Ar gribas un pašsuģestijas spēku Kants sekmīgi pārvarēja vienu otru fiziku grūtību, slimīgu kairinājumu un prata pasargāt savu organismu no pārāk agra novecojuma. Viņa jutekļu asums, kā zināms, arī sāka mazināties tikai pašos beidzamos dzīves gados.” (Imanuels Kants dzīvē un darbā / prof. Dr. Phil. P. Dāles redakcijā, 1930, 55.lpp.)

³ Tomazo Kampanella – itāļu zinātnieks, dzejnieks, brīvības cīnītājs. Viņš gatavoja sacelšanos, lai atbrīvotu Dienviditāliju no spāņu kundzības un pasludinātu republiku, kurā nebūs privātīpašuma un visi cilvēki dzīvos kopienā. Nodevēji atklāja viņa plānus ienaidniekam. No nāvessoda Kampanellu glāba tas, ka līdztekus apsūdzībai politiskā

noziegumā viņš tika apsūdzēts arī ķecerībā un spriedumu šajā lietā nevarēja pieņemt spāņu varas iestādes: tam bija nepieciešama pāvesta sankcija. Tādējādi Kampanellam gan izdevās izvairīties no nāvessoda, taču viņš tika pakļauts tik briesmīgai spīdzināšanai un tik stingram cietuma režīmam, ka, nerunājot jau par fiziskām ciešanām, kuras viņš pārcieta, ir jābrīnās par to neparasto gribasspēku, kas viņu neatstāja vairāk nekā trīsdesmit gadu ilgajā ieslodzījuma laikā. Pēc viņa paša liecības, kas atrodama priekšvārdā „Uzvarētajam ateismam” (*Atheismus triumphatus*) viņš bijis ieslodzīts piecdesmit cietumos un septiņas reizes ticis pakļauts nežēlīgai spīdzināšanai, turklāt pēdējā spīdzināšana ilgusi gandrīz četrdesmit stundas. Pēc šīs spīdzināšanas saplosīto un noasiņojošo Kampanellu iemetuši ar ūdeni pieplūdušā bedrē. Par to Kampanella stāsta arī savos dzejoļos un grāmatā „Saules pilsēta” – vēlāk vispazīstamākajā no visiem viņa filozofijā un politikā, astronomijā un medicīnā sarakstītajiem darbiem: „Viņi [solāriji] neapstrīdami pierāda, ka cilvēks ir brīvs, un saka, ka, ja jau četrdesmit stundu ilgas nežēlīgas spīdzināšanas laikā, kurai ienaidnieki pakļāva kādu viņu godātu filozofu, nebija iespējams pratināšanā no viņa dzirdēt nevienu vārdu, kurā viņš atzītu to, ko no viņa vēlējās izdabūt, tāpēc ka viņš savā dvēselē izlēma klusēt, tad jau tādēļ arī zvaigznes, kas iedarbojas iztālēm un maigi, nav spējīgas piespiest mūs rīkoties pret mūsu izlēmumu.” (Citēts pēc: Kampanella. Saules pilsēta, 1980, 73.lpp.)

⁴ Kampanella dzimis 1568. gada 5. septembrī, miris 1639. gada 21. maijā – tātad 72. mūža gadā.

Rainis Panevēžā 1897. gadā, ne vēlāk par 26. jūniju (8. jūliju)

Visu mūžu gāju maldā,
Dziļās sāpēs dvēse tvīka;
Beigās turu sevi valdā:
Dzīvot! Dzīvot! – spēki slīka.

Vīta puķes brīnumainas –
Dzīve netop – ainas! ainas! –
Šņirkstot žņaugtās puķes plaka –
Visu klāja zemes smaka.

Könnte das gehen zum Zukchen?

Es ist so angefliegen halb durch d[en] Pers Gynt.

Meine Meinung ist das nicht, es hätte das aber sein könne. Goldkäfchen, wenn Du meinst, dass das Allotria, unnütze Zeitverschwendung, so sage es nur; ich dann darüber nicht traurig sein, es ist eben angefliegen.

Visu mūžu gāju maldā,
Dziļās sāpēs dvēse tvīka;
Beigās turu sevi valdā:
Dzīvot! Dzīvot! – spēki slīka¹.

Vīta puķes brīnumainas² –
Dzīve netop – ainas! ainas! –
Šņirkstot žņaugtās puķes plaka –
Visu klāja zemes smaka.³

Vai tas varētu derēt Nākotnes cilvēkam?!⁴ Tas tā atlidoja pa pusei ar Pēru Gintu.⁵ Manas domas tās nav, bet tās varētu būt tādas. Zeltkukainīt, ja Tu domā, ka tie ir nieki, veltīga laika šķiešana, tad pasaki to, es tādēļ nebēdāšos, tas taisni tā atlidoja.

Vēstule vācu valodā (dzejolis latviešu valodā) (15624). Tulkojuma pirmpublicējums (līdz ar vēstules fotokopiju) RuA, 164.-166.lpp. (ar norādi „Bez datuma, Paņevēžas cietumā”). Publicēts arī RGGr, 1980, 166.lpp.(ar datējumu „ne vēlāk par [1897. gada] 26. jūniju”); RKR, 19, 243.-244.lpp. (ar datējumu „1897. gadā, ne vēlāk par 26. jūniju (8. jūliju)”).

¹ Dzejoļa 4. rindā virs *slīka* rakstīts *sīka*.

² Dzejoļa 5. rindā virs *brīnumainas* rakstīts *saulzarainas*.

³ Dzejoļa pirmpublicējums ar virsrakstu „Visu mūžu” un nelielām redakcionālām atšķirībām MVM, 1899, 5. nr., 385.lpp., vēlāk iekļauts krājumā „Tālas noskaņas zilā vakarā”. (RKR, 1, 98.lpp.) Saglabājies arī Aspazijas pārrakstītais dzejoļa teksts (23092/6).

⁴ Vēstules pirmpublicējuma piezīmēs (RuA, 166.lpp.) paskaidrots: „Rainim tanī laikā bija radusies doma no saviem dzejoļiem sastādīt krājumu „Nākotnes cilvēks”. Šī doma viņu nodarbināja ne vien pa cietuma laiku, bet vēl ilgi pēc tam.”

⁵ Rainis te runā par tikko lasīto H. Ibsena lugu „Pērs Gints” un tā vērtējumu vācu literatūrzinātnieces un rakstnieces L. Andreas-Salomes grāmatā „H. Ibsena sieviešu tēli”. „Pēru Gintu” viņš pieminējis arī tā laika dienasgrāmatas piezīmēs (RKR, 24, 188.lpp.). Vēlāk, pēc 1905. gada, strādādams pie vēsturiskā epa materiāliem, Rainis īpaši atzīmējis H. Ibsena simbolisko tēlošanas paņēmieni „Pēra Ginta” kamolu skatā kā atbilstošu tautas drausmo ciešanu attēlojumam.